امن، پیار تے برداشت دا پرچارک

ترنجن

اپریل تا دسمبر 2023ء

کہانی نمبر

پنجاب انسٹیٹیوٹ آف لینگویج، آرٹ اینڈ کلچر

پلاک تقریبات دِیاں تصویری جھلکیاں

پنجابی زبان، فن تے ثقافت دا پرچارک

ترنجن

TRINJAN
April - Dec. 2023

جلد:17، شمارہ: اپریل تا دسمبر 2023ء

سرپرست اعلیٰ: **بینش فاطمہ ساہی** (ڈائریکٹر جنرل، پلاک)

چیف ایڈیٹر: **ڈاکٹر خاقان حیدر غازی**

ایڈیٹر: **قاری عیاض احمد**

مجلسِ مشاورت:

ظفر اقبال	انور مسعود	مشتاق صوفی
پروین ملک	ڈاکٹر جمیل احمد پال	ڈاکٹر نبیلہ رحمٰن
مُسّرت کلانچوی	ڈاکٹر سعید خاور بھُٹا	اقبال قیصر

پنجابی زبان، فن تے ثقافت دا پرچارک

ترنجن

TRINJAN
April - Dec. 2023

جلد:17، شمارہ: اپریل تا دسمبر 2023ء

فوٹو گرافی: توقیر ناصر

سرورق، لے آؤٹ: فیضان امجد

کمپوزنگ: امانت علی

لکھتاں گھلدیاں اوہدے اُتے اپنا ناں، پتہ، فون نمبر تے ای میل (جے ہووے) ضرور لکھوتاں جے ایڈیٹنگ ویلے کسے مسئلے دی صورت وچ تہاڈے نال رابطہ کیتا جا سکے۔

پنجاب انسٹیٹیوٹ آف لینگوئج، آرٹ اینڈ کلچر، لاہور

Punjab Institute of Language, Art & Culture

Punjabi Complex, 1-Gaddafi Stadium, Ferozpur Road, Lahore.
Ph: +92-42-99232169-70 Fax:+92-42-99231766
E-mail: editor.trinjan@gmail.com
Website: www.pilac.punjab.gov.pk
www.fm95punjabrung.com
: PILAC / Pilac Pakistan

سارنی

مڈھلی گل	**ڈاکٹر خاقان حیدر غازی**	**5**
چونک	زبیر احمد	7
نواں سلیم تے نویں انارکلی	نیلما ناہید درانی	11
لاہوری منڈا	رخشندہ نوید	17
واری	ثمینہ اسماء	36
موتی سرکار	ڈاکٹر اعجاز	39
ہونی	ڈاکٹر ثوبیہ اسلم	42
دکھ سجھائے جگ	ڈاکٹر وقار علی چشتی	44
کال سکال	ڈاکٹر کرامت علی مغل	48
خوش نصیب بدنصیب	پروفیسر ڈاکٹر محمد رفیق خان	56
حفاظتی پیکٹ	انجم قریشی	61
ردی اخبار.....اک افسانہ	اشرف گل (فریزنو کیلیفورنیا)	64
رکشے آلا	محسن رضا	75
جعلی پیر	آمنہ ارشد	80
سپ تے انسان	انیقہ شہزادی	82

سورمے جمدی وادی	اصغر علی بلوچ	85
شیدا	غلام فضہ	90
سدھراں دے جنازے	رضوان حیدر بخاری	93
مُشک بُور	ڈاکٹر شہلا نگار	118
سرپرائز	صفیہ حیات	123
چھالے پیراں دے	سلیم آفتاب سلیم	126

مُڈھلی گل

السلام علیکم!

امید اے تسی خیریں ہووگے۔ تہاڈے ہتھاں وچ ترنجن دا کہانی نمبر اے جیہدے وچ 19 کہانیاں شامل نیں۔ کئی کہانیاں مہان کہانی کاراں دیاں لکھیاں ہوئیاں نیں۔ کہانی دا بندے دی حیاتی نال بڑا گوڑھا سمبندھ اے۔ ویکھیا جاوے تے ہر بندہ کئی کہانیاں دا مجموعہ اے۔ بندے دی حیاتی تے اوکڑاں نال نال چلدیاں نیں۔ جیہڑے بندے اوکڑاں اگے سینہ تان کے کھلو جاندے نیں تے مردانہ وار مقابلہ کردے نیں اوہناں نوں زمانہ ہمیشہ چیتے رکھدا اے تے اوہناں دیاں کہانیاں دوجیاں لئی آگو بن جاندیاں نیں۔ ترنجن لئی اپنیاں لکھتاں سانوں گھلدے رہو تاں جے اسیں ترنجن نوں باقاعدگی نال چھاپے چاڑھدے رہیے۔

آس اے تہانوں ساڈی کہانیاں دی ایہہ چون چنگی لگے گی۔

جیوندے وسدے رہوو۔

ڈاکٹر خاقان حیدر غازی

(ڈائریکٹر، پلاک)

لکھتاں گھلن والیاں لئی

1- 'ترنجن' پنجابی زبان، ادب تے ثقافت دے ودھا لئی بھرویں سانجھ پا رہیا اے۔ ایہدے وچ مضمون، کہانیاں، نظماں تے غزلاں راہیں سوجھوان اپنا اپنا حصہ پاندے نیں۔

2- 'ترنجن' وچ چھپن واسطے جیہڑی لکھت/مضمون گھلیا جاوے اوہ اَن چھپیا ہووے تے کسے ہور رسالے یا اخبار نوں نہ گھلیا جاوے۔

3- ادارے نوں پورا اختیار حاصل ہووے گا کہ اوہ کسے وی لکھت/مضمون دی ایڈیٹنگ/کانٹ چھانٹ کر سکے۔ ہر لکھت/مضمون دے حق ادارے کول راکھویں ہون گے۔

4- ترنجن شمارے لئی مضمون مسلسل لکھیا جاوے تے سارے حوالے اخیر اُتے دِتے جان۔

5- لکھت/مضمون گھلدیاں اوہدے اُتے اپنا ناں، پتہ، فون نمبر تے ای میل ضرور لکھو تاں جے ایڈیٹنگ ویلے کسے مسئلے دی صورت وچ تہاڈے نال رابطہ کیتا جا سکے۔

6- حوالے تحقیق دے معیاری طریقیاں مطابق دِتے جان۔ مثلاً

لکھاری دا ناں۔ کتاب دا ناں۔ مقام اشاعت: پبلشر دا ناں، سن اشاعت۔ صفحہ نمبر۔

7- کسے وی لکھت/مضمون وچ پیش کیتی جان والی رائے لکھاری/مضمون نگار دی ذاتی رائے سمجھی جاوے، ادارے دا اوہدے نال متفق ہونا ضروری نہیں۔

8- لکھتاں/مضمون صاف صاف لکھائی وچ یا مناسب خط وچ کمپوز کروا کے تھلے دِتے ہوئے پتے یا ای میل تے گھلو:۔

چیف ایڈیٹر 'ترنجن':

پنجاب انسٹیٹیوٹ آف لینگوئج، آرٹ اینڈ کلچر، 1- قذافی سٹیڈیم، فیروز پور روڈ، لاہور

ای میل: editor.trinjan@gmail.com فون نمبر: 042-99232169-70

زبیر احمد

چونک

ہن اوہ چوک بدل گیا اے۔

پہلے اِنج نہیں سی۔

ہن اوتھے دو چھولیاں آلیاں دیاں ریڑھیاں، دو تن پھلاں آلے، دو مچھیاں وِیچن آلے، گنّیاں دارس وِیچن آلے، کدی اک رس وِیچن آلا ہوندا اے، کدی دو ہو جاندے نیں۔ مچھیاں لاون آلے دویں گرمیاں وچ پھل لاندے نیں۔ وڈی عید نوں اک مچھی وِیچن آلا سری پاوے وی بُھندا اے۔ کیوں جے سری پاوے بُھنن دی مُنائی اے ایس لئی اوہ گھر دے باہر کرسی میز ڈھا کے ہٹی بنالیندا اے۔ اک دن میں وڈی عید نوں سری پاوے پھڑی بُھنن والے نوں لبھدا پیا ساں کہ اوہ مینوں دس پیا۔ آکھن لگا' کتھے لگے جاندے او'۔ میں کیہا،' ایہہ سری پاوے بُھننے نیں'۔ اوس آکھیا،' دیو میں ایہو کم کرنا پیاں آں'۔ تھوڑے چر نوں مینوں اُتلی منزل توں لڑائی دیاں واجاں آئیاں۔ میں اُتے گھر ول تکیا۔ اوس اپنے گھر دے باہر بیٹھاں کرسی میز ڈھائی ہوئی سی۔ میں پُچھیا لڑائی کیوں ہوندی پئی اے۔ میرے اچنبے نوں ویکھدیاں اوہ بولیا۔' میریاں دو بیویاں نیں'۔ میں اوہدی شکل ویہندا رہ گیا۔ میرا خیال سی وچارے دا کیویں گزارہ ہوندا ہونا اے۔

اصلوں میرا گھر لہور شہر دی اک وچکاری بستی وچ اے۔ ڈیفنس ورگی تاں نہیں پر ہن شہروں کجھ نیڑھے ہوون کر کے تھاں دا مُل ودھ گیا اے۔ پچھے پنجاہ سالاں وچ تھاواں دا مُل ودھیا تے بندیاں دا گھٹیا اے۔ دو کنال توں لے پنج مرلیاں تیک دے گھر نیں۔ پر گل تاں میں چونک دی چھوہی سی۔ پندراں سولھاں ورھے پہلاں جد میں گھر بنا رہن لگا، چونک اُکا سُنج مسان سی۔ کدی کدی کوئی رکشے والا کجھ چر رُکدا تے پھیر سواری نہ ویکھ کے وڈے چونک ول تُر جاندا۔ رات نوں کوئی سٹریٹ لائٹ نہیں

بلدی سی۔ سڑک توں پار وڈیاں وڈیاں کوٹھیاں سن جیہناں دے باہر ڈرائیور تے نوکر نوکرانیاں نظریں پے جاندے سن پر مالک کدی نہیں دسے سن۔

اک دن دوپہریں گھر جاندے مینوں سڑک توں پارفٹ پاتھ اُتے اک کرسی ڈٹھی جس اُتے بیٹھا بندہ شیو کراندا پیا سی۔ کمال، ایہہ حجام کتھوں آ گیا۔ میرا وچارسی اوہ دو چار دناں مگروں نس جائے گا پر اوہ اج وی اوتھے بیٹھا ہویا اے۔ جے تُسی فٹ پاتھ اُتے پئیاں کرسیاں دے حجام کدے تکے نیں تے اوہ کرسیاں بڑیاں خاص ہوندیاں نیں۔ تھوڑیاں جیہاں اُچیاں ہوندیاں نیں۔ بڑی پکی لکڑی دیاں بنیاں ہوئیاں تے پچھے ڈھوہ لان لئی وکھری لکڑ لگی ہوندی اے جس نوں اُچا کر کے سِر نال ڈھوہ لا دیندے ہن۔ نال اک ہور لکڑ دا بکسا ہوندا اے جس وچ اوہناں اوزار رکھے ہوندے نیں۔ ایس لکڑ دے بکس دیاں نُکراں اُتے لکڑی دی پتری لگی ہوندی اے تاں جو بکسا ٹٹے نہ۔ ایس کرسی دا کمال ایہہ وے پئی ایہہ ہیٹھاں اُتاں وی ہو جاندی اے۔

کم پچھوں اوہ شامیں اپنی کرسی دوالے موٹا شاپر بنھ کے تُر جاندا اے۔ ہیٹھاں کرسی دے اک پاوے نال زنجیری نال بکسا وی بنھیا ہوندا اے۔ تے اوس اُتے وی شاپر ولیٹھیا ہوندا اے۔ چونک وچ سبھ توں پہلاں اوہ ای آیا۔ چونک وچ چار سڑکاں ملدیاں نیں۔ اک سجیوں، دوجی کھبیوں۔ پھیر دو آر پار۔ گھروں جے میں گلی وچوں نکل کے باہر سڑک تے نکلاں تے کھبے ہتھ ہو جاندا آں تے نُکر آلی کوٹھی اُتے چونک اے۔ ایہہ چار کنال دی کوٹھی اے تے اک رٹیائر افسر دی اے جیہڑا کدی ایل ڈی اے توں رٹیائر ہویا ہونا اے۔ پر اصلوں اوہ فوج توں رٹیائر افسر اے۔ معاف کرنا مینوں اوہناں دے عہدے دا نہیں پتہ پر ہن وڈے افسر ای، چار کنال دی کوٹھی جو ہے۔

جتھے ساڈی گلی مُکدی اے تے باہر سڑک نکلدی اے، کھبے ہتھ چونک تیک اوہناں دی کوٹھی دی کندھ جاندی اے۔ پہلے تاں کندھ نکّی ہوندی سی تے اوس اُتے باڑ وی لگی ہوئی سی۔ پر پچھے کندھ نوں کجھ اُچا کر کے اوس اُتے لوہے دیاں نوکدار برچھیاں لا دتیاں گیاں نیں۔ برچھیاں اُتے ہن واڑ لا دتی اے۔ ناں کوٹھی آلیاں دا پتہ نہیں کیہ اے پر کوٹھی دے چونک والی نُکر تے الرحیم دی پلیٹ لگی ہوئی اے۔ میں اک وار ای اوہناں دے گھر گیا ساں جدا سیں اوہناں دی چار کنال دی کوٹھی دی پچھلی گلی وچ پنج مرلے دا پلاٹ لیا سی۔ رحیم صاحب ملے وی سن۔ میری ووہٹی وی میرے نال سی۔ میں اوہناں نوں دسیا سی پلاٹ لین بارے تے اپنے بارے۔ پر اوہناں دی ووہٹی سانوں ملن باہر نہیں آئی سی۔

اوہناں بڑی خُشی وکھائی سی جی آیاں نوں آکھیا سی پر چھ میہنے جد تیک ساڈا گھر بندا رہیا اوہناں کدی سُکھ ساند وی نہیں لئی سی۔ جد کہ ساڈی اک گواہنڈھن جد اسیں نویں گھر آئے جھٹ ساڈے لئی روٹیاں پکا لئے آئی سی۔ خیر جد سڑک دے پار حجام صاحب ڈیرا لایا چونک وچ آواجاوی چھو پئی۔ دنے پھلاں دیاں ریڑھیاں والے آون لگ پئے۔ پھیر پتہ نہیں کتھوں گنیاں دی مشین والا آ گیا۔ جد مارکیٹ کول اک وڈے انگریزی سکول توں باہر سووزکی ڈبے آلیاں نوں ہٹایا گیا اوہ سارے ساڈے چونک آ گئے۔ اٹھ دس سوزکی ڈبے والے۔ اک دم واہ واہ رونق ہوگئی۔ سووزکی ڈبے آلے رحیم صاحب دی کوٹھی دی نُکر تے بنے تھڑے اُتے سارا دن بیٹھے رہندے تے ہاسا ٹھٹا کردے رہندے۔ اوہ دنے ای آجاندے تے رات نوں جاندے۔

ایہناں ڈرائیور اں وچ گبھرو وی سن، ادھکڑ وی تے بُڈھے وی۔ بُڈھا خورے اکو سی مینوں لنگھدے نوں ہمیش سلام کردا، میرا خیال اے اوس نوں پتہ سی میں پچھلی گلی رہندا آں۔ اوہ ہمیش ای کسے لوے مُنڈے نوں گھیری گلیں لگا ہوندا سی تے اوہدے موڈھے اُتے ہتھ اِنج رکھے ہوندے سن پئی اوہ کتھے نس نہ جائے۔ باقی اک دو کول کھلوتے بُڈھے دیاں گلاں سُندے رہندے، جیہڑا وچ وچ گلاں کردا لوے مُنڈے دیاں گلہاں وی پُٹ لیندا۔ پر ہولی ہولی اوہناں ڈرائیوراں دا رولا بن گیا۔ زنانیاں نے شکیت کیتی ایہہ ڈرائیور سانوں گھوردے نیں۔ ساڈا ایتھوں لنگھنا اوکھا کر چھڈیا اے۔ اک دن بُڈھے ڈرائیور مینوں لنگھدے نوں ڈک لیا۔ 'سرکار رحیم صاحب نوں سمجھاؤ، سانوں ایتھوں چکو نیں، پہلوں سانوں گرائمر سکول کولوں نسایا، ہن ایتھے وی ساہ نہیں لین دنیدے۔ ایس بُڈھے رحیم دے تن بال نیں۔ دو باہر نیں، تیجا اللہ لوک اے۔ اینو پُچھو اپنے اپنی وڈی کوٹھی کیہ کرنی اے۔'' پر ہولی ہولی ایہہ ہویا پئی سوزوکی ڈبے والیاں دی چھٹی ہوگئی۔ محلے دیاں زنانیاں سُکھ دا ساہ لیا۔ کجھ دن مینوں چوک بڑا چُپ جیہا لگا۔ اک واری رات نوں میں چرکے گھر آیا چنگ چی رکشا مینوں کافی پچھے لا کے تُردا ہویا۔ اوس دن مینہہ وی پیا ہویا سی پر ہن ترکھی ہوا پئی وگے۔ گھپ انھیر ا۔ لائٹ وی خورے گئی ہوئی سی۔ دوروں چونک اچرج جیہا لگے پیا۔ بجلی کڑکے پئی۔ پہلے تاں میرے اگے اچرج جیہاں شکلاں آون، جیویں کنے ای جی تھلے اُتے سُتے ہوون، کدی لگے ہاتھی بیٹھا ہویا اے، کدے لگے اونٹھ نیں۔۔ پر نہیں، کول گیا تاں اوہ گنے دا رس وینچن آلی مشین سی تے جیہدے اُتے موٹا ٹاٹ انج لپیٹیا ہویا سی پئی دوروں اوہدیاں اچرج شکلاں بن رہیاں سن۔

رحیم صاحب دی کوٹھی وچ لگے رُکھاں وچوں شاں شاں دیاں واجاں آ رہیاں سن۔ دوروں سائن بورڈاں دے ڈگن دیاں واجاں آئی جاون۔ گھپ انھیر ے وچ لگیا جیویں تھڑے کول کسے دے کُسکن دی واج آئی۔ میں رحیم صاحب دی کوٹھی دے نکّرے تھڑے کول گیا۔ اصلوں ایہہ تھڑا نہیں سی ایہہ اک اُچی جیہی تھاں سی جیویں پُھل بُوٹے لاون لئی وڈیاں کوٹھیاں دے دوالے بنی کیاری ہوندی۔ پر اوس دے پُھل بُوٹے تاں کدے مُک گئے ہوئے سن تے مینہہ نال اوس وچ پانی کھڑا ہو جاندا سی۔ میں تھڑے دے کول گیا تے اوس کیاری ورگی ڈوہنگی تھاں وچ کوئی جی گھوک سُتا پیا سی تے کُتے دے دو بولونگڑے اوہدے پینڈے نال لگے چوں چوں کردے پئے سن۔

پر ایہہ وی بڑی پرانی گل اے۔ چونک او تھے ای اے۔ اجکل بس چھولیاں آلے ہوندے نیں۔ ٹھنڈے سیت سیال وچ ادھی راتیں وی مُنڈے کجھ مسمیاں، فروٹر تے کیلے رکھ بیٹھے رہندے نیں۔ دنے چھولیاں کول چوکھا رش ہوندا اے۔ اک دن میں کھلو کے ویکھیا۔ چھولیاں دی ریڑھی اُتے لکھیا ہویا سی۔ ''المشہور سموسہ، پکوڑا، ٹکی، فش فرائی، کالا رہو، رانا سموسے پکوڑے اینڈ اسپیشل نان ٹکی، رانا جی تے نال فون نمبر۔''

سویرے چونک خالی ہوندا چٹے بدل وانگر۔ راتیں چُپ چان۔ رحیم صاحب نے اوہ کیاری ڈھا دتی ہوئی اے۔ پر کدی کدی راتیں چونک وچوں لنگھدے مینوں سوزوکی دے ڈرائیوراں دیاں واجاں آندیاں نیں۔ جیویں اوہ سارے مُڑ ایتھے آئے بیٹھے نیں۔ پتہ نہیں ہن اوہناں دا ٹھکانہ کیہڑا اے۔ اج او تھے اک ہور چھولیاں آلا آ گیا اے۔ میں پڑھیا: ' نام ہی کافی ہے، یاسر چکڑ چھولے، ہر قسم کے پراٹھے دستیاب ہیں، پراٹھا، مرغ چنے، انڈا چنے۔''

ایہہ چھولیاں آلا چھا گیا اے۔ دن رات ایتھے خلقت ڈُھکی رہندی اے۔ ایہہ سویرے ای آ جاندا اے تے رات تیک رہندا اے۔ دنے اک موٹے جیہے بندے نیپکن بنّیا ہوندا اے تے ویسن دے پتلے وچ ہتھ نال پکوڑے بنائی جاندا اے، بنائی جاندا اے۔ میں اجے تیک اوس نوں ویلا نہیں تکیا۔ شامیں اوس دا دس باراں ورھیاں دا پُتر ایہی کم کری جاندا اے۔ ہن تے کاراں والے آلے وی کاراں وچ بہہ ایتھوں چھولے، پکوڑے کھا رہے ہوندے نیں۔ اک دن آنا ایہہ پکوڑے آلے دا شیشیاں دا ریسٹورنٹ ہونا۔ تے ایہہ موٹا جیہڑا ہن ہتھ نال پکوڑے بنائی جاندا اے بنائی جاندا اے۔ اوس ریسٹورنٹ وچ ایہدی فوٹو لگی ہونی تے پُھلاں دا ہار پیا ہونا۔ کہانی تاں محنت دی اے۔

نواں سلیم تے نویں انارکلی

بخشو کباڑیے دے گھر منڈا جمیا تے اوس نے اوہدا ناں سلیم رکھیا۔۔۔۔اوس نے نوجوانی اچ منڈوا ویکھیا سی۔۔۔مغل اعظم۔۔۔ تے اوسے دن سوچ لیا سی کہ اپنے پتر دا ناں۔۔۔سلیم۔۔رکھاں گا۔۔۔ تے اوہنوں پیار نال۔۔۔شیخو۔۔۔سدھیا کراں گا۔

کم کاج تے اوہدا کباڑ دا سی۔۔۔ سارا دن بزاراں وچ پھر کے پرانیاں شیواں اکٹھیاں کرن والے۔۔۔ شام نوں اوہدی دکان تے اوہ شیواں وچ دیندے۔۔۔ تے بخشو اوہناں نوں وکھ وکھ کر کے ویچدا تے چوکھے پیسے کمالیندا۔۔۔

روپے پیسے دی تھوڑ نہیں سی۔۔ایس لئی سلیم بڑے لاڈ پیار نال پل رہیا سی۔۔۔بخشو نے سکول دا منہ وی نہیں ویکھیا سی۔۔۔ تے اوہ چاہندا سی۔۔۔سلیم پڑھ لکھ کے وڈا بابو بنے۔۔۔

سلیم نے میٹرک پاس کیتا تے بخشو نے ساری برادری نوں روٹی کھوائی۔۔ تے گھر دے بوہے تے کھسرے وی نچوائے۔۔۔

ہن سلیم نے کالج وچ داخلہ لینا سی۔۔۔ پر لاہور دے گورنمنٹ کالج اچ داخلہ لین واسطے سلیم دے نمبر بہت تھوڑے سن۔۔۔ پر بخشو نے چوکھے پیسے بھر کے سلیم نوں گورنمنٹ کالج داخل کروا دتا۔۔۔سلیم دا بچپن دا یار بونگا شاہ وی گورنمنٹ کالج داخل ہوگیا۔۔۔ بونگا شاہ اک سرکاری افسر دا پتر سی۔۔۔ ست بھیناں دا اک بھرا۔۔۔۔ گھر اچ غریبی سی پر اوہ اپنے یار سلیم دے نال نال رہندا۔۔۔ تے اوہدے پیسیاں تے عیش کردا۔

سلیم نے کالج داخل ہوندے ای اپنے پیو کولوں کار دی فرمائش کر دتی۔۔جیہڑی بخشو نے خوشی خوشی پوری کر دتی۔۔۔کار ویکھ کے ہور منڈے وی اوہدے دوست بن گئے تے اوس نوں نویاں نویاں تھانواں تے لے جان لگ پئے۔۔

سلیم اپنے پیو کولوں مہینے اچ چار واری فیس دے پیسے منگدا تے کتاباں کاغزاں دا خرچہ تے پٹرول دا خرچہ روزانہ لیندا۔۔

اوہدے سارے فُقرے دوست اوہدے مال تے عیش کردے۔۔۔ تے اوس نوں برے کماں ول لان لگ پئے۔۔۔

تھوڑے چر وچ سلیم نے شراب پینی شروع کر دتی تے نال ای گانا سنن واسطے ہیرا منڈی جان لگ پیا۔۔۔

بونگے شاہ تے سارے فُقرے اوہدے نال نال ہوندے۔۔۔

بخشو خوش سی کہ اوہدا پتر وڈے کالج اچ پڑھ کے اوہدا ناں اچا کر رہیا سی۔۔۔ سلیم برادری دا پہلا منڈا سی جس نے کالج دا منہ ویکھیا سی۔۔۔۔

اوہدے مسیرے چچیرے سارے سکولوں بھج کے دکاناں تے بیٹھ چکے سن تے ہن آپ بیوپاری بن چکے سن۔۔۔۔

پر سلیم کسے شہزادے توں گھٹ نہیں سی۔۔۔ اوہدی ہر فرمائش اوہدے ماپے خوشی خوشی پوری کر رہے سن۔۔

اک دن سلیم اپنے یاراں نال مل کے گانا سنن گیا۔۔۔ تے اک کڑی پسند آ گئی۔۔۔ اوس نے وچولے نال گل کیتی تے اوہدا مل دے کے اوس نوں گڈی اچ بٹھا لیا۔۔۔ کڑی چھوٹی عمر دی سی تے رج کے سوہنی سی۔۔۔

اوس نال رات گزار کے سلیم نوں لگیا اوہ۔۔۔ ایس کڑی توں بغیر نہیں رہ سکے گا۔۔۔

سلیم نے اوہدا ناں پچھیا۔۔۔ تے کڑی نے ہس کے کہیا۔۔۔ انارکلی۔۔

توں واقعی انار دی کلی ایں۔۔۔ پر توں ایس بزار اچ کیوں ایں؟

انارکلی نے اپنی کہانی سنائی۔۔۔ کہ اوہ بہت غریب گھرانے دی کڑی اے۔۔۔ پیو بیمار اے ماں مر چکی اے تے اپنے نکے بھین بھراواں نوں پالن لئی ایہہ دھندا کرنا اوس دی مجبوری اے۔۔۔

سلیم نے اوس نوں دوجے دن ملن دا وعدہ کیتا۔۔۔ دوجے دن سلیم اوس نوں اپنے دوست بونگے شاہ دے گھر بیٹھک اچ لے گیا۔۔۔ تے اوس نوں کہن لگا۔۔۔ کہ اگر میں تینوں گھر لے دیواں۔۔۔ تیرے گھر والیاں دا خرچہ چک لواں۔۔۔ تے کیہ توں صرف میری بن کے رویں گی۔۔۔۔

ایہہ سن کے انارکلی دیاں اکھاں اچ اتھرو آ گئے۔۔۔ اوس نے کہیا میں آپ اس نرگ توں نکلنا چاہنی آں۔۔۔ مینوں ہور کی چاہیدا اے کہ میں اک تھاں عزت نال بیٹھی رواں۔۔۔

سلیم نے کجھ دن بعد انارکلی نوں اک کرایے دا مکان لے دتا تے اوس نوں مہینے دا خرچہ وی دین لگ پیا۔۔۔

سلیم دے دن رات انارکلی۔۔۔ جس دا اصل ناں زرینہ سی دے نال گزردے۔ اوہ سویر ہوندے ای کالج جاون دی بجائے انارکلی دے گھر چلا جاندا۔۔۔ تے رات گئے اپنے گھر واپس جاندا۔۔۔

بخشو دیر نال آن دا کارن پچھدا تے کیہندا کالج دی پڑھائی بہت مشکل اے لائبریری اچ بیٹھ کے پڑھدا رہنا واں۔۔

سلیم دے یار بیلی پریشان ہو گئے سن۔۔ اوہناں دیاں عیاشیاں مک گیاں سن۔۔۔ سلیم انہاں نوں ملنا چھڈ گیا سی۔۔۔ تے اوہناں دا کھانا پینا۔۔ گڈی تے گیڑے لاناں مک گیا سی۔۔۔ اوہ چاہندے سن سلیم اک واری فیر اوہناں کول آ جاوے تے انارکلی دے چکر توں باہر نکل آوے۔۔۔

کئی مہینے لنگھ گئے سن تے بونگے شاہ دا وی خرچہ پانی بند ہو گیا سی۔۔۔ اوہ سلیم دا بچپن دا یار تے سی پر دل وچ اوہدے نال ساڑ رکھدا سی۔۔۔ کیونکہ اوہدے ماپے اوس نوں اینا خرچہ نہیں دیندے سن۔۔۔ آخر اک دن بونگے شاہ نے سلیم دی ماں تے پیو بخشو نوں انارکلی بارے دس دتا۔

سلیم دی ماں ایہہ سن کے رون لگ پئی۔۔۔ بخشو غصے نال لال پیلا ہو گیا۔

اوس رات سلیم گھر آیا تے اپنے ماں پیو نوں جاگدا ویکھ کے حیران ہویا۔

کیہ گل اے ابا جی تسی جاگ رہے اوہ؟

اوس نے کول جا کے پچھیا تے بخشو نے کول پئی ڈانگ اوہدے لک تے مار کے آکھیا

توں مینوں بے وقوف بنا رہیا سیں

میرے کولوں کتاباں فیساں دے پیسے لے کے رنڈیاں، نوں پال رہیا ایں۔۔۔ ایہہ انارکلی کون اے میں اوس نوں تھاں مار دیاں گا۔۔

سلیم نے بڑے بہانے بنائے پر کوئی گل نہیں بنی۔ بخشو نے پہلے اوس نوں خوب ماریا تے فیر نکرے بہہ کے رووں لگ پیا۔

تینوں ایس واسطے جمیا سی۔۔میں تینوں شہزادیاں وانگوں پالیا تے توں آوارہ زنانیاں دے پچھے لگ گیا۔

دوجے دن سلیم نے اپنے یار بونگے شاہ نوں پیسے دتے تے کہیا۔۔۔توں انارکلی نوں سوات لے جا۔۔۔میں کجھ دن بعد اوتھے آ جاواں گا۔۔۔نہیں تے میرا پیو انارکلی نوں مروا دے گا۔۔۔

سلیم نے انارکلی نوں وی سمجھایا۔۔۔

کہ کجھ دناں دی گل اے۔۔۔ اپنے ابے دا غصہ ٹھنڈا ہوندے ای میں سوات آ جاواں گا تے تینوں ملاں گا۔۔۔۔فیر اسی ہمیشہ اکھٹے رہن دا کوئی چارہ کر لاں گے۔۔۔میرا وعدہ اے میں ساری حیاتی تیرے نال رواں گا۔۔۔

بونگے شاہ انارکلی دے نال سوات دے اک ہوٹل اچ ٹھہر گیا۔ دونویں اکو کمرے اچ سن۔۔۔ بونگے شاہ جیہڑا پہلے ای سلیم توں سڑدا سی۔۔۔ادھی راتی اوس دی نیت خراب ہوگئی۔۔۔تے اوس نے۔انارکلی نوں کہیا

سلیم دا دل تیرے توں بھر گیا اے۔۔ ایس واسطے اوس نیں تینوں میرے حوالے کر دتا اے۔۔۔ہن تینوں چاھیدا اے کہ میرے نال راضی رہ۔۔۔

پہلے تے انارکلی نے انکار کیتا۔ پر جدوں کافی دن لنگ گئے تے سلیم نا آیا۔۔۔بونگے شاہ وی اوس دی بے وفائی دا یقین دواندا رہندا۔۔۔۔کجھ دن اوہ نمانی روندی کرلاندی رہی۔۔۔پر فیر بونگے شاہ دیاں گلاں منن لگ پئی۔۔۔

بخشو نے اپنے جوان پتر نوں قابو کرن لئی اپنی برادری اچ اک کڑی نال سلیم دی منگنی کرا دتی۔

سلیم انارکلی واسطے بچین سی۔۔اوس دا خیال سی بونگے شاہ کول پیسے مک جاون گے تے فیر اوہ دونویں کس طرح سوات اچ رہ سکن گے۔۔۔

پر بونگے شاہ نے نویں چال چلی سی۔۔پیسے مکن توں پہلاں اوہ انارکلی نوں لاہور لے آیا۔۔۔ انارکلی نے اک مکان کرایے تے لیتا۔۔۔ بونگے شاہ اوس دے نال رہن لگ پیا۔۔ انارکلی اپنا دھندا کرن لگ پئی تے بونگے شاہ اوس دی کمائی تے عیش کرن لگ پیا۔۔۔ جد اوہ تماشیناں توں تھک ٹٹ کے گھر آندی تے بونگے شاہ اوس دی مالش کردا ہتھ پیر دباندا تے اپنا شوق وی پورا کر لیندا۔۔۔

ایسے طرح کئی مہینے گزر گئے۔۔۔انارکلی۔۔اپنے پیو تے بھین بھراواں نوں وی پال رہی سی تے بونگے شاہ دا خرچہ وی اوس نے چکیا ہویا سی۔۔

بونگے شاہ سلیم دا محلے دار سی۔۔۔اوہناں دا بونگا سی پر بہت چالاک تے ہشیار سی۔۔۔اوس نے سلیم نوں انارکلی بارے خبر وی نہیں ہون دتی۔۔۔

سلیم نے کالج چھڈ دتا سی تے ہن اپنے پیو نال دکان تے بیٹھدا سی۔۔۔دوستاں یاراں نال ملنا ملانا وی بند ہوگیا سی۔۔۔

کدی کدی اوہ بونگے شاہ توں انارکلی بارے پچھدا۔۔۔پر اوہ کیہندا میرا اوس نال کوئی رابطہ نہیں۔۔اوہ سوات توں لاہور آ گئی سی۔۔۔پتہ نہیں ہن کتھے اے۔۔اوس دا اتہ پتہ اوس دے گھر والے وی نہیں جاندے۔۔۔پر ہر مہینے اوہناں نوں منی آرڈر ذریعے پیسے مل جاندے نیں۔۔۔

سلیم چپ کر جاندا۔۔۔اوہ کر وی کیہ سکدا سی۔۔۔انارکلی دی اوس نوں کوئی خبر نہیں سی۔۔۔

اخیر سلیم دے ویاہ دی تریخ رکھی گئی۔۔۔بخشو نے اپنے پتر دا ویاہ بڑی دھوم دھام نال کرنا سی۔۔۔ساری برادری نوں سدا دتا گیا۔۔۔سلیم نے اپنے پرانے دوستاں یاراں نوں وی سدا دتا۔۔

بونگے شاہ تے بچپن دا یار تے محلے دار سی۔۔اوہ خاص مہمان سی۔۔۔کئی دن پہلاں ویاہ دیاں رسماں شروع ہوگیاں۔۔۔

بونگے شاہ نے انارکلی نوں دسیا کہ سلیم دا ویاہ ہو رہیا اے۔۔۔میں دو تن دن مصروف رواں گا تے نہیں آ سکاں گا۔

ایہہ سن کے انارکلی چپ ہوگئی۔۔۔پر چنی اچ اتھرو سانبھ لے۔۔

بارات والے دن۔۔سلیم لاڑا بن کے لال صوفے تے بیٹھیا سی۔۔۔بہناں نیں سہرا بنیا۔ ماسیاں چاچیاں بہناں سہرا گا رہیاں سن۔۔۔پھلاں تے نوٹاں دے ہاراں نال سجیا سلیم اوس دن واقعی شہزادہ سلیم لگ رہیا سی۔۔۔

اچانک انارکلی لال سوہا جوڑا پاکے پنڈال وچ آئی۔۔۔اوہدے ہتھاں اچ پھلاں دا ھار سی۔۔۔اوس نیں کول آ کے سلیم دے گلے اچ پھلاں دا ہار پوایا تے اوہدے قدماں اچ ڈگ پئی۔۔۔ سارے پنڈال اچ شور مچ گیا۔۔۔

ایہہ کون اے؟ ایتھے کیوں آئی اے؟

بخشو دے بھراواں نے اگے ہو کے کڑی نوں چکیا۔۔۔ اوہ مر چکی سی۔۔۔ تے اوس دے منہ چوں جھگ نکل رہی سی۔۔۔

انارکلی دی لاش نوں چپ چپیتے اوس دے پیو دے گھر پہنچا دتا گیا تے اوس دا منہ بند رکھن واسطے رقم وی دے دتی گئی۔۔۔۔

شہزادے سلیم دی برات واجے گاجیاں نال اپنے کڑماں دے گھر ول ٹر پئی۔۔۔۔۔

رخشندہ نوید

لاہوری منڈا

فون دی گھنٹی ٹن واری وجی تے مسز جاوید نے ہتھ ودھا کے سائیڈ ٹیبل توں اپنا فون چکیا۔ اوس نوں پتہ سی ایہہ شازی دا فون اے تے اوہ کوئی نویں رپورٹ دیون واسطے روز ونگوں بیلاں ماردی پئی اے۔

ہاں جی دسّو کیہ ہویا؟ مسز جاوید نے اپنے اپروں کمبل لاہیا تے اٹھ کے سدھی ہو کے بیٹھ گئی۔ سامنے ڈریسنگ دے شیشے وچ اپنے آپ کو تکیا تے مسز جاوید نوں اپنے ہوٹھاں اتے شرارتی جیہی مسکان نظر آئی۔

شازی نے بڑی بے تابی نال دسیا ممّی اَج بڑا مزا آیا۔ اج مینوں مامی روبی تے اہناں دا منڈا اکمل گھر دے کول ہی اک بڑے زبردست پارک وچ لے گئے۔ ممّی لاہور دا ایہہ والا علاقہ تے ساڈے کینیڈا توں کسے طرح وی گھٹ نہیں۔

شازی نوں مسز جاوید نے اوس دے چھ سال نکے بھرا نال پاکستان گھلیا ہویا سی۔ مسز جاوید دی مرضی سی کہ شازی دا ویاہ پاکستان وچ اوہناں دے کسی اپنے بھرا یا بھین دے گھر ہو جاوے نہیں تے ظاہر ہے شازی نے اوتھے کسے منڈے نون پسند کرا ای لینا سی مسز جاوید دا ایس معاملے وچ ہالی وی دل پاکستان ول ای سی۔ مسز جاوید نے شازی نوں ایہہ دسیوں بغیر لاہور گھلیا کہ جا کے لاہور دا کلچر ویکھ لے سیراں کر، مزے دار شیواں کھا تے پی۔ تے نالے میرے تے اپنے ڈیڈی دے رشتہ داراں نوں مل کے آ۔ اوہ پہلی وار پاکستان آئی سی۔ شازی ویسے وی ہسٹری دی سٹوڈنٹ سی تے اوہ کئی ملکاں وچ ماں پیو نال پھر چکی سی تے نالے اوہ کئی ملکاں دے کلچر بارے بڑی ڈونگی جانچ رکھدی سی۔ کینیڈا وچ کالج دے ہاسٹل دا مزہ وی چکھ چکی سی۔ سو خوشی خوشی اوہ اپنے خاندان وچ گھمن پھرن لئی مزے کرن لئی تیار ہوگئی۔ ببلو اوس دا نکا بھرا بے دلی نال اپنی ممی دے بس آکھے لگ کے شازی نال آ گیا نہیں تے اوس نوں نویاں علاقعاں نال کوئی لگاؤ نہیں سی۔

شازی نوں پاکستان نال اک قدرتی لگاؤ سی۔ اوہ بڑی سچی تے کھری کڑی سی کوئی ول، فریب، سکھن دا نہ اوہنوں وقت ملیا ویسے وی کینیڈا وچ کلیاں رہن دی پاروں پاکستان والی خاندانی سیاستاں نہ اوس ویکھیاں نہ ہنڈایاں۔ شازی نوں اپنی جم پل کینیڈا دے وچ ہوون دا کجھ ایناں مان اوویں ای نہیں اوہ اندروں کتے اکثر ممی کولوں سن سن کے پاکستاں نوں اپنا سمجھدی رہی سی ہاں پر اوس دی ممی مسز جاوید ویاہ کے کینڈا سیٹل ہوئی تے اوس نوں کینیڈا ای اپنا اصل ملک لگن لگ پیا۔ اوہ مساں ای اک دو واری پچھے مڑ کے ویکھیا تے سبھ نوں دو تن ہفتے لئی آ کے مشکلاں نال ای مل کے گئی۔ اپنی ماں جی تے ابے دیاں موتاں دے بعد شازی دا پاکستان آنا ہور وی بے مقصد ہو گیا سی۔ شازی نے پاکستان جائیں جائیں آون دا فیصلہ کیتا تے اوس دیاں سہیلیاں کینیڈا والیاں حیران ہوئیاں نالے بڑا ہسیاں تے شازی دا مذاق بنایا کہ توں آخر پاکستان کرن کیہ چلی ایں۔ حقیقت وچ شازی دا اپنے ممی ڈیڈی دا ملک ویکھن آنا اک اچمبھا ہی سی۔

شازی جس دن توں پاکستان آئی سی اوہ روز دی رپورٹ اپنی ممی نوں دیندی سی کہ اج کیہ ہویا۔ اج اوہ کیدھر گئی اج نالے کس کس دے گھر گئے۔ کیہڑے ہوٹل توں کھادا پیتا۔ کیہڑی تھاں دی سیر کیتی۔ اوتھے کتنا مزآیا کہ بور ہوئے۔ اوہنوں سارے خاندان نے عجوبے وانگوں لتا۔ جد کہ اوہ سدھی سادھی جینز تے بلاوز والی کڑی سی جیہڑی پاکستان دے دھول تے گھٹے نوں وی تجربے دے طور تے لے رہی سی۔

مسز جاوید پکی لاہوری فیملی توں ہے سی۔ اندرون شہر وچ سارا بچپن لنگھیا اوہناں چھوٹیاں چھوٹیاں تنگ گلیاں توں لنگھ کے سکول کالج دی پڑھائی پوری کیتی سی۔ بسنتاں، شبراتاں، عیداں تے موتاں سب نوں پوری طرح ویکھیا وی تے ہنڈھایا وی سی۔

مسز جاوید یعنی شیلا بتول ۲۲ سال پہلاں ویاہ کے کینیڈا ٹر گئی پر ایہناں ورھیاں وچ کئی موسم آئے تے گئے۔ وقت اگے لنگھ گیا، زمانے بدل گئے۔ بسنتاں مک گیاں۔ موتاں تے وین پاون والے انداز وی بدل گئے۔ پر اندرون شہر دیاں ونڈوں پہلے والیاں ہندواں دے زمانے یعنی پاکستان بنن توں پہلاں دیاں بنیاں گلیاں ہالی وی اوہوسن۔ ہالی وی اک وقت وچ کئی تھا واں توں اک بندہ لنگھے تے دوئے دا لنگھنا سوکھا نہیں سی۔ اوہو پرچھتیاں، تے پرنالے، ٹوکری چھجے توں تھلے سٹ کے سبزی والے نوں واز مارنی اوہوسی۔ سبزی والے نوں ہالی وی بڑے مان نال آ کھی دا اے (وے بھاء پائیا گنڈا تے

دو ٹماٹر، اتوں دھنیا تے ہری مرچ وی پاویں۔ تے سبزی والا خوشی خوشی اپنے پرانے گاہکاں دی گل سندا وی تے مندا وی ہے۔ ہالی ریہڑے تے ٹانگے تے ویگناں بس اتھے ہی دسدے نیں۔ ماڈرن لاہور وچ ہن ایہہ سب شیواں کتھے سن۔ شیلا دے سوہرے ہالی وی اندرون شہر دے واسی سن پر شیلا دے تنوں بھرا ماڈرن تے نویاں آبادیاں ول رُخ موڑ گئے۔ ہن اک واپڈا ٹاؤن دا رہائشی سی، اک نے فیروز پور روڈ وچ گجومتہ دے سٹاپ توں پہلاں اک آبادی پاک عرب وچ اپنا گھر بنا لیا سی۔ تے سب توں چھوٹے نے ڈیفنس لاہور وچ اپنا بڑا سوہنا گھر خرید یا سی۔

ایہہ خاندان پیسے ولوں واوا سوکھا رہیا۔ رنگ محل دے اُچے شیخ خاندان دا کاروبار اکبری منڈی وچ خوب چلیا۔ اک بھرا نے رنگ محل وچ کپڑے دا کاروبار کیتا تے چھوٹے بھرا نے پرانی انارکلی وچ ساری حیاتی اک ہوٹل چلایا۔ پیو دا چھڈ یا پیسہ دھیلا وی بتھیرا سی۔ پر ایہناں بھراواں اپنی محنت پیسے نوں ودھاوا وی دتا سو ایہناں نوں پیسے ولوں تھوڑ نہ ہوئی۔ اکو اک بھین شیلا بتول نوں اہناں تائے دے واوا پڑھے لکھے منڈے نال ویاہیا۔ جیہڑا ویاہ توں پہلوں ای کینیڈا سیٹ ہو گیا سی۔ انجینئر جاوید دی بیگم بن کے شیلا بتول دے پیر اسمان نوں چھوون لگ پئے۔ جاوید صاحب تے پاکستان دی پرانی بستی رنگ محل توں بہت پہلے نکل گئے سن پر جاوید صاحب دے دو بھرا تے اک بھین ہالی وی اندرون شہر دے ہی واسی سن۔ اوہناں اپنی آبائی تھاواں توں نکلن دی ہمت نہ کیتی۔ کجھ ماں پیاں دی وصیت دا وی اوہناں خیال کیتا۔

شازی نے لاہور پہلاں تے آ کے اپنے دادکیاں دے گھر دس گیارہ دہاڑے نکانا کیتا۔ اوس نے گگل اُتے اندرون شہر نوں کافی پڑھیا ہویا سی۔ نالے اوسدی ممّی نے وی اوہنوں بڑیاں گلاں سنا سنا کے وڈھا کیتا سی کیوں جے پاکستان تھوڑا بہت بچیاں دے دماغ وچ قائم رہوے۔

سال دے شروع تے پہلاں ایہناں چاراں نے کٹھیان آنا سی پر عین اوہناں دناں وچ جاوید صاحب دا اک ایکسیڈنٹ ہو گیا تے اہناں دی لت دی ہڈی فریکچر ہو گئی تے ڈاکٹر نے ایہناں نوں چھ مہینے آرام دا مشورہ دتا تے سفر توں روک دتا۔

شازی تے بھرا نوں وی نال لیان نوں تیار نہیں سی کیوں کہ اوس نوں پتہ سی ببلو انجوائے نہیں کرے گا الٹا مری ذمہ داری بنے گا۔ پر مسز جاوید نے اپنے ولوں اک راکھا کر کے ببلو نوں نال ٹور یا۔

شازی تے لاہورنوں ویکھ کے پاگل ای ہوگئی۔ اوہ برفاں دی عادی تے ٹھنڈ دی پیداوار۔ پاکستان دے زمین تے اسمان اوس لئی حیرت دا مقام سن۔ روز کسے نویں تھاں نوں ویکھدیاں ہویاں اوہ اپنی سدھ بدھ بھل جاندی سی۔ اندرون شہر دے بازاراں وچ پھردیاں ہویاں اوہ چیکاں مارن لگ جاندی، او مائی گاڈ، او مائی گاڈ، دی اچی اچی ایس طرح تکرار کردی کہ اردگرد سب لوکی ہسن لگ پیندے۔ اوہنوں مذاق دی نظراں نال ویہندے۔

خاص طور تے شاہی مسجد، قلعہ، تے رنجیت سنگھ دی مڑھی پھردیاں ہویاں اوہ اپنے آپ نوں کسی مغل شہزادی توں گھٹ نہیں سمجھ رہی سی۔ اپنی ممّی نوں روز اوہ سینکڑاں تصویراں بنا بنا کے گھل رہی سی۔ اوس دا بھرا اوناں ہی سڑیا ہویا سی۔ اوس نوں ہر شے گندی تے مٹی نال بھری ہوئی لگدی پئی سی۔ پَر شازی ایہناں تھاواں نوں جس اکھ نال ویکھدی رہی سی اوہ فرق ای سی اوس نوں صرف پاکستان دے کلچر تے تاریخی اہمیت نوں سمجھن دے نال نال اوہ جذباتی طور تے وی پوری طرح مزا لے رہی سی..... مغلاں دیاں بنائیاں عمارتاں اتے پھردے ٹردے بادشاہاں، شہزادیاں دی خوشبو سنگھدی تے لبھدی پھردی سی۔ مسجد وزیرخاں دے حسن تے شان و شوکت ویکھ کے اوہنے واہ، واہ کیتا تے جنون وچ اوس نے کھلے برامدے تے ستھرے فرش اپر دھمال پاونی شروع کردتی۔ اوہ کینیڈا دی صفائی ستھرائی تے وڈیاں کھلیاں سڑکاں اتے مہنگیاں کاراں تے گڈیاں سب بھل گئی۔ رنگ محل دیاں پتلیاں تے باریک گلیاں وچ جد اوس نوں سنگھ سنگھ کے ٹرنا پیا کہ کدرے دوجے جنے نال ٹکر نہ ہو جاوے تے اوس دی حیرت تے خوشی دا اندازہ لگانا مشکل سی۔ اوہدی چال ای بدل گئی سی۔ پورے ہفتہ دس دن اوس نے دادکیاں دی مہمان نوازی دا مزہ اُڈایا۔ سب لاہوری کھانے چکھے۔ چنگ چی دی سواری کیتی، تے پیدل وی بتھیرا ٹری۔ دکاناں توں چم چم کر دے کپڑے ویکھ کے شازی نوں اپنا آپ پاکستانی وہٹی دے روپ چ دسن لگ پیا۔ ویسے وی اوس نوں پاکستان دے سوہنے منڈے چوڑے سینے والے، کھل کے ہسن والے، اچی اچی بولن والے بڑے سوہنے لگے سن۔ اپنے دادکیاں دے گھراں دے منڈیاں چوں اک منڈے نال اوہ ایس حد تک سیٹ ہوگئی کہ اوہدے نال فوڈ سٹریٹ دی روز سیر تے نکلدی رہی پر دادکیاں دے گھروں نانکیاں ول جاندیاں اوس دے دل وچ کوئی اوس طرح وسیا ہویا نہیں سی جس طرح اوس دی ممی دی خواہش سی۔ دادکیاں دے گھراں دا ٹوُر پورا ہویا تے مسز جاوید نے شازی نوں آکھیا کہ ہن توں اپنے مامیاں دے گھر چلی جا تے ہن کجھ دن اوتھے گزارلے فیر تری واپسی دا ویلا

آجاوے گا۔ ہالی مسز جاوید نے اوس نال ویاہ یا رشتے والی کوئی گل نہ کیتی نہ ہی اپنی نیت دا پتہ لگن دتا کہ بچی پہلاں ماحول ویکھ لوے۔ اوس دے دوناں جیٹھاں دے منڈے ہگے سن۔ پڑھ لکھ وی گئے۔ کاروباراں تے وی لگ گئے سن۔ مسز جاوید سوچیا کہ اوہ سب نوں مل لوے، سب شازی نوں وی مل لیون تے فیر شازی دے واپس آون تے اوہ ایس بارے کوئی گل چھیڑے گی۔اوہدی مرضی پچھے گی۔ ویاہ پچھوں منڈے نوں وی کینیڈا ای آنا سی۔ دادکیاں دے ہر گھر نے کڑی پسند کیتی، نہ بو نہ مزاج۔ سوہنی رج کے۔ ہر گل وچ گناہ تے ثواب دی گل کردی۔ مسز جاوید نے ایس حد تک شازی نوں مذہبی بنایا سی کہ اوہ جنت دوزخ، گنہ تے ثواب تے اچھا برا سمجھ کے رہوے۔ کئی واری مسز جاوید نے اوس نوں ڈراوا دے کے بلیک میل وی کیتا۔ دادکیاں نے کڑی پاس کر دتی سی۔ اتنی اللہ والی اوہ کینیڈا رہ کے.....

مسز جاوید وی خوش سی کہ اوہدی لاڈاں پلی نے پاکستان وچ کیڑے نہیں کڈھے سگوں پاکستان نوں قبولیا اے۔ مسز جاوید روزانہ فون تے ساری روداد سُندی ایس طرح شازی دا دل وی ہولا ہو جاندا۔ تے مسز جاوید دی وی تسلی رہندی۔ شازی دے نکے مامے دے گھر دی واری آئی تے شازی نوں ڈیفنس دی آبادی دے گھر، تے گھر دے کول وڈھے جیہے اک پارک نے بڑا متاثر کیتا۔ شازی اپنی ممّی نوں فون کر کے دس رہی سی کہ کِناں سوہنا تے بیوٹیفل پارک بنایا ہویا اے جیہڑا لوکل پارک ہیگا اے۔ اوسے بلاک دا حصہ ایہہ پارک سی جس وچ ماموں جان دا گھر سی۔ چھوٹے بچیاں لئی جھولے تے وڈھیاں لئی واک دا ٹریک تے جگہ جگہ بنچ رکھے ہوئے، طرح طرح دے درخت، کیاریاں وچ پھل تے خشبوواں۔ شازی نوں لاہور دا ایہہ والا حصہ وی بڑا ہی بھائیا۔

اج دی کہانی فون تے سنانڈیاں ممّی جی ممی جی کردیاں اس دا مونہہ سکدا جاندا سی۔ اج میں بڑا کجھ ویکھیا ممی، تہانوں پتہ اے پارک وچ کچھ ''ڈیٹوز'' وی بیٹھے سن لک کے بینچاں اتے ڈیٹ مار رہے سن۔ کینڈا وچ تے لکن دی لوڑ کوئی نہیں سی۔ ایس مارے اوہنوں کڑیاں تے منڈیاں دا لک لک کے ملنا ہضم نہ ہو رہیا سی.....ممی جی پارک چ سیر مرا مطلب ہے واک کرن والیاں دا بڑا رش سی۔ کئی تے کپل سن، کجھ بہت موٹی عورتاں ہتھاں وچ پانی دیاں بوتلاں پھڑ کے وزن گھٹ کرن دی کوشش وچ سن۔ تے بڑے ہینڈسم مرد جاگنگ کر دے نیں کناں وچ بلیوٹوتھ سپیکر تے گانے سندے سندے۔ کجھ باباز وی آندے نیں۔ اوہ زرا کو ہولی ٹردے نیں۔ پڑھی لکھی امیر کلاس۔ اپنے حلئے تے اپنے نین نقشاں توں وی دسدی اے۔ شازی نے ممی نوں اج دی پوری سٹوری حرف بہ حرف سنا دتی۔

مسز جاوید نے شازی دیاں گلاں سن کے آکھیا، تے توں لاہور نوں کیہ سمجھدی ایں۔ لاہور ''یورپ توں گھٹ اے'' بس ذرا کو صفائی ستھرائی دا خیال کرن والے حالات پیدا ہو جاون تے ہور کیہ چاہیدا اے۔

ممی اوتھے کوئی ماڑا تے غریب نہیں آندا شازی افسوس نال دس رہی سی۔ ہو سکدا اے غریباں تے پابندی ہووے ایتھے آون تے یا کوئی ایتھے ماڑا بندہ رہندا ای نہ ہووے۔

مسز جاوید نے آکھیا ایہہ کیویں ہو سکدا اے۔ ورکنگ کلاس ہر آبادی نال جڑی ہوندی اے۔ ماموں دے گھر دے نوکر چاکر اول کول ای کسے کچی آبادی وچ رہندے ہوون گے۔

شازی واسطے ایہہ گلاں بڑیاں نویاں سن۔

ممّی ایس پارک وچ گند دا اک قطرہ وی نہیں اے واک کرن والیاں کڑیاں نے جینز، ٹریک سوٹ، تے نالے جم ڈریسز وی پائے سن۔ بڑے سٹائلش لوگ واک کر دے نیں۔ ایتھے۔ رنگ رنگ دے پرندے درختاں تے بیٹھے ہوئے مینوں کِنے سوہنے لگے۔۔ شازی بولی جا رہی سی۔ ممی پاکستان بیوٹیفل ہے۔

مسز جاوید نے اج دی روداد دے بوہتا لمبے ہوندیاں جاندیاں تے پارک نامہ ختم نہ ہوندے ویکھیا تے شازی نوں ٹوکیا۔

شازی میں کوئی کہانی لکھنی اے توں مینوں ایہناں اپ ڈیٹ کر دیندی رہندی ایں۔ لاہور دے کردار سب میرے ویکھے بھالے نیں۔ میں ساریاں آبادیاں ویکھیاں ہوئیاں نیں۔ چپہ چپہ پھری آں۔

شازی نے ماں دی گل سن کے قہقہ لگایا۔

نو، نو مائی ممی تسی چھوٹے ماموں دا وڈھے لان والا ڈیفنس دا گھر نہیں ویکھیا۔ اوہ لہور دا ماڈرن ترین تے صاف ستھرا ایریا اے۔ شازی نے کرسی توں چھال ماری تے اوسے ویہلے ممی نوں وڈیو تے ماموں دے گھر دی سیر کرائی۔ اوس دیہاڑے پارک دی سیراں دی رپورٹ ممی نوں دے کے شازی بڑے سوہنے سفنیاں نوں اکھاں وچ وسا کے سُتی تے اوس نے اپنی مامی روبی نوں آکھیا میں جتّے دن ایتھے ہاں میں روز ایسے پارک وچ جایا کرنا اے۔ وار، وار، دن چ دو واری۔ سویرے وی تے شام وی۔ اوہدی مامی روبی نے ہسدے ہسدے جواب دتا۔ نو پرابلم جتنی وار چاہو جاؤ۔ شازی توں انجوائے کر لاہور نوں۔

تے شازی نے واقعی پارک وچ واک نوں اپنا مشغلہ ای بنا لیتا اوہ دن وچ دو واری ایس پارک وچ وقت گزارن جاون لگ پئی۔ سویرے تے شامی۔ پارک ماموں دے گھر توں پیدل رستے وچ پینداسی۔ تے تناں منٹاں وچ گڈی تے بہہ کے اوتھے اَپڑ جاندے سن۔ ہُن تے شازی کلم کلّی وی ایس پارک وچ پیدل آنا جانا کرن لگ پئی سی۔ اوسدا بھرا ببلو اپنے کناں نوں ٹوٹیاں لگا کے موبائل تے روبلیس، یا فیر، پب جی کھیڈن توں فارغ نہیں ہوندا سی۔

اوس دن مسز جاوید شازی دے فون نوں اڈیک ہی رہی سی۔ کہ شازی نے فون کر دتا۔ جی بیٹا جی کیسے ہو' کتھے تک پہنچی تری ''لاہور یا ترا'' بلکہ اجکل ماڈرن لاہور یا ترا۔

ممّی بہت مزے کر رہے آں اج ڈیفنس وائے بلاک دی بڑی وڈّی مارکیٹ وی ویکھی تے نالے پارک فیر گئے۔ اچھا فیر؟ پارک! مسز جاوید حیران ہوئی۔

شازی مچھر نہ ہوون بیٹا ایناں پارک نا جایا کر۔

شازی فٹ بولی

لو جیہڑی تھاں پسند آوے جتھے مزہ آندا ہووے اوتھے مڑ مڑ کے جانا کوئی گناہ نہیں۔۔۔

ہاں ممّی مچھر وی ہوون گے پر ممی گل سنو لاہور دی ایہہ گل بڑی عجیب ھے۔

مسز جاوید سمجھ گئی شازی کیہ کہنا اے۔

ایتھے لوگ مرا مطلب ہے آدمی لوکاں دا دیکھن دا سٹائل کجھ ایناں اچھا نہیں۔ سب ایس طرح گھوریاں ماردے نیں جویں ایکسرے کر رہے ہوون۔ برا لگدا ایہہ مینوں۔ اج پتہ کیہ ہویا۔

مسز جاوید ڈر گئی۔ اوس نے فورا کہیا۔ اللہ خیر۔

اوہ پاکستان دے مرداں دی رگ رگ توں پرانی واقف سی۔

ممی اج اک واوا بڈھے جیہے مردنے مینوں پارک چ ریمارک پاس کیتے۔ نالے مینوں مذاق کرن دی کوشش کیتی۔ ''توبہ توبہ'' مسز جاوید نے ڈردیاں ہویاں آکھیا۔

مائی بے بی لاہور والیاں دی مرا مطلب اے مرداں دی ایہہ خصلت پرانی اے ایس توں بچ کے رہیں۔ اپنی بہت احتیاط کریں۔ کلیاں نہ جایا کر پارک بالکل۔ ماموں دے بچیاں وچوں کسے نوں نال رکھیں۔ بہت زیادہ محفوظ تھاواں نہیں ہیگیاں ساریاں مرا بچہ۔

مسز جاوید نے فکر کیتا تے نصیحتاں شروع کر دتیاں۔

پر شازی نوں ایہہ ہمدردی اوس ویلے راس نہ آئی تے اوہ وگڑ کے بولی

ممی میں سبھ سمجھدی آں، تسیں فکر نہ کرو۔ شازی نے تھوڑا اوکھے ہو کے جواب دتا۔ مینوں بے بی ٹریٹ نہ کریا کرو۔ میں ویہہ ورھیاں دی ہوگئی آں۔ مینوں پتہ ہے سبھ کجھ۔

مسز جاوید نے اپنی واج فورا ہولی کر لیتی تے بے بی دے آف موڈ نوں ٹھیک کیتا تے پچھیا اچھا چل دس اج پارک وچ ہور کیہ ہویا۔

شازی وی مٹھی پے گئی۔ تے اپنے اوسے مزے دے سٹائل وچ نارمل گلاں سنانیاں شروع کر دتیاں۔

یونو ممی اَج میں پارک وچ اک سچی مچی دی لکھاری ویکھی۔ تُسیں آکھدے ہوندے سی نا کہ میں تہانوں لاہور دیاں کہانیاں سنا سنا کے کہانی کار نہ بنا دیواں۔ شازی بولدی جا رہی سی۔۔ میں حقیقت وچ اک لکھاری ویکھ لئی جیہڑی اوتھے بیٹھی کجھ لکھ رہی سی۔ مینوں بڑی سمجھدار جیہی اک لیڈی لگی۔

ممّی سنو تے سہی.....

مسز جاوید دے ہاسے توں شازی غصہ ہوئی۔

ممّی میرے کولوں رہیا نہیں گیا۔ میں ''ایکسکیوزمی'' کہہ کے اوہناں کول چلی گئی'' شازی نے کہانی کار دا نقشہ تے چال ڈھال دی تصویر ایسی کھچی سی کہ مسز جاوید دا ہاسا چھٹ پیا۔

''او واقعی اک سوہنی جئی کہانی کار سی، گریٹ تے لولی، میں اوس نال ہتھ ملایا تے اہدے کولوں اجازت لے کے اوہدے کول

بیٹھ گئی۔ اوس آکھیا میرے گھر بڑی مہمان داری رہندی اے ایسے لئی میں کدی کدار گھروں مارکیٹ جاون دا آکھ کے ایتھے آ بہندی آں تے اپنی کہانیاں تے کم کرلیندی آں۔

شازی بڑا افسوس کیتا کہ ایس لکھاری نوں لکھنے دا موقع کیوں نہیں ملدا۔ حکومت یا اوہدے گھر والے لکھاری نوں کسے ہل سٹیشن بھیج دیون۔ ایس وچ کیہ برائی اے۔ کیوں ممی ؟ شازی بڑی سیریس ہو کے تجویز پیش کیتی۔

شازی نون روون ہاکی ویکھ کے مسز جاوید نے شازی نوں پاکستانی عورت دی حالت بارے لیکچر دتا کہ ایتھے ہالی وی گھراں دے کماں دی ماری لاہور شہر دی عورت وی ریتاں رسماں تے رواجاں دی بنھی ہوئی عورت اے۔

پر ممی اوہ لیڈی تے بڑی بہادر نکلی شازی نے گل کٹی۔

پبلک پارک وچ آ کے کہانی لکھن بیٹھ گئی۔ ایہہ سبھ تے کینیڈا وچ ہوندا اے۔ واہ، سوگریٹ!

چل چل چھڈ..... ممی نے مشورہ دتا کہ کسے دے کول آئیندہ نہیں جانا، اپنے کم نال کم رکھ۔ جتنے دن وی پاکستان وچ ایں بس اپنی فیملی نوں ویکھ اوس نوں سمجھ اوہناں دے منڈیاں تے کڑیاں نال وقت گزار۔ مسز جاوید نے ڈھکے چھپے لفظاں وچ سمجھایا کہ کتے شازی برا نا منا جاوے۔ چھوٹے مامے دا منڈا اکمل مسز جاوید نوں بڑا پسند سی۔ پر شازی نے اوس دی کدی گل نہ کیتی۔۔ شازی اوس کہانی کار دیاں تعریفاں دے پل بنھ رہی سی۔

پاکستان تے کینیڈا دا کوئی مقابلہ نہیں بے بی۔

مسز جاوید نے تھوڑی جیہی حقارت نال آکھیا۔

شازی نے ممی دیے لیکچر سن کے فٹ کہیا۔

ممی جی اتنے نیگیٹو نہ ہویا کرو تسی کسے گل دا پازیٹو پاسا کیوں نہیں دیکھدے ویکھونا جس نے کم کرنا ہووے اوہ اوس لیڈی رائٹر ونگراں اپنا کم ویکھونا کر لیندا اے۔

میں اج جیہڑیاں تصویراں لائیاں سن اوہ گھلدی آں اوس رائٹر نال وی مری سیلفی ہے.....

نکے ماموں تے مامی نے شازی نوں سر تے چکیا ہویا سی اوہدے اپر اپنے ماڈرن ہوون دا ثبوت پیش کرن لئی ایم ایم عالم روڈ دے وڈیاں فوڈ چین تے لے لے کے جا رہے سن۔ وائے بلاک دی کافی شاپس توں کولڈ کافی تے آئس کریماں دے برینڈڈ کھوکھیاں تے پھرا رہے سن۔ گلبرگ توں شاپنگ کروا رہے سن۔ پیکجز مال تے اوہ تن واری گئے سن۔

شازی نے اپنی ممی نوں پیکجز مال دیاں کہانیاں سنا سنا کے وی خوب حیران کیتا۔

اتنا وڈا تھری فلور وال مال انٹرنیشنل لیول دا ہے ممی!

یونو ممی سبھ توں اچھی گل پہلی وار کیہ ویکھی کہ ٹوئلٹ وی پیکجز مال دے مناسب سن۔ ورنہ میں کئی تھاواں تے سارا دن روک روک اپنے آپ نوں بے حال ہو جاندی سی کہ گھر اپڑ کے باتھ روم جاواں گی۔

اکثر تھاں دا واش روم..... اوہ مائی گاڈ.....

پتہ نہیں ایتھے لوگ کیویں گزارا کر دے نیں۔

مسز جاوید اوہدیاں گلاں سن سن ہس وی رہی سی نالے افسوس وی کہ پبلک ٹوائلٹس دا حال ہالی وی نہیں بدلیا۔

پیکجز توں تھکے ہارے شام نوں آئے پر میں تے پارک ضرور جانا سی نا۔ سو میں تے گئی۔

مسز جاوید نے کہیا شازی تنوں وحش ای ہو گیا اے۔

شازی نے ان سنی کر دیاں کہیا۔

ممی جان۔ اک ہور گل دسنی تہانوں۔

چلو کل دساں گی۔

پلیز ڈونٹ مائنڈ۔

مسز جاوید نے بجھ لیا کہ کوئی خاص گل اے..... مینوں ممی جان شازی ایسے موقعیاں تے ای کہندی ہوندی اے

اللہ خیر، کہہ کے مسز جاوید نے اوہنون رب راکھا آکھیا۔۔

اگلے دیہاڑے شازی نے ممی نوں بے قراری نال فون کیتا تے دسیا ممی جی بہت امپورٹنٹ گل دسنی تہانوں۔ پاکستان دے منڈے اف مائی گاڈ کنے چارمنگ نیں ممی دو دن پہلاں ناں اک بڑا ہی ہینڈسم منڈا پارک وچ جوگنگ کر رہیا سی۔ ویری سمارٹ اینڈ گڈ لکنگ۔ ممی میں اوس نال گل بات وی کیتی۔ پڑھیا لکھیا تمیز دار نالے اتنا ٹال ون۔

شازی نے مچل مچل کے دسیا جویں کسی کھڈونے بارے اوہ بچپن وچ کہندی ہوندی سی۔ کہ سو کیوٹ، سو پریٹی۔

مسز جاوید دے کن کھڑے ہوئے۔ شازی نے فیملی دے کسے منڈے دی تے ایس طرح تعریف ناں کیتی سی۔ ناں ای کسے دے حسن توں متاثر ہوئی سی، ایہہ کون پارکی منڈا نکل آیا۔

ویکھ! شازی بیٹا تینوں پاکستانی قوم دا نہیں پتہ۔ باہروں آئیاں کڑیاں نوں پھساندے نیں۔ کسے منڈے اپر ڈلھن دی ضرورت نہیں۔ مسز جاوید نے ڈران والے انداز وچ شازی نوں باخبر کیتا۔

جی جی ممی ریلیکس کرو۔

میں کل گل کراں گی باقی دی۔ شازی نے گل جلدی ختم کیتی جویں اوہ مسز جاوید دا لیکچر سننا نا چاہ رہی سی۔

مسز جاوید۔ وازاں ماردی رہ گئی۔ پر شازی نے فون رکھ دتا۔

ایس منڈے والی خبر نوں بریک کرن دے بعد شازی نے دو دن فون نہ کیتا تے مسز جاوید دے پیراں ہیٹھوں زمین کھسکدی جاندی سی۔ اوس نوں پتہ سی شازی بہت بھولی اے۔ او ہ پاکستان دے مرداں نوں نہیں سمجھدی۔

ویسے وی اس طرح کدی نہیں ہویا کہ شازی اپنی پوری گل دسے بغیر سوں جاوے۔ شازی تے ممی نوں پَل پَل دی رپورٹ دیندی رہی سی۔

مسز جاوید نے آپوں فون ملایا۔ تے شازی دا حال چال پُچھیا۔ نالے غصہ کیتا کہ توں مینوں دو دن توں فون کیوں نہیں کیتا۔

شازی بڑے نارمل انداز وچ بولی ''جی ممّی میں زرا مصروف سی۔

''مصروف سی ؟ کتھے مصروف سی ؟''

مسز جاوید نے غصہ کیتا تے اچی جیہی واز وچ پچھیا۔

اوہو ممّی جی۔ ہینڈسم منڈے نال مصروف سی۔

شازی کھلکھلا کے ہسی۔

''شٹ اپ شازی''۔

شازی بیٹا تینوں پاکستانی مرداں دا ہالی نہیں پتہ، لائناں کرائندے نیں۔ کڑیاں نوں خراب کردے نیں۔ بے بی پلیز ہوش وچ رہویں۔

''اوہ ممّی جی'' شازی پیار نال بولی۔ ایتھے تے معاملہ الٹا ہے۔

میں اوس نوں آپ لفٹ کرائی اے۔ اوہنوں لکس کرایاں سویٹ سویٹ والیاں۔

تھینک گاڈ۔ اوس نال میری گل بات سٹارٹ ہوئی اے۔

شازی نے ڈلھدے ہوئے کہیا۔

ممی دی ایہ سبھ سن کے آواز بند ہوندی جا ری سی۔

مرا بچہ۔ اوہ ترے نال فرینک ہور ہیا اے۔ بی الرٹ اینڈ واچ فل

اوہو دسیا تے ہے اوہ نہیں میں آپ فرینک ہوئی اوس نال تے اوہنون لفٹ کرائی۔

شازی نے ہلکے پھلکے سٹائیل نال ماں دی ناراضگی نوں ان سنا کر دیاں آکھیا۔

اوہ جس بنچ تے بیٹھا سی میں اجازت لے کے اوسے بنچ سے اوہدے نال بیٹھ گئی۔

میں اوہنوں پچھیا توں جاگنگ دے نال کیہڑا میوزک سندا ایں۔'' اوہ ممی نوں کہانی سنا رہی سی۔

اوس مینوں اپنے پسندیدہ میوزک دیاں فہرستاں دے ناں دسّے۔ اوہو سارے گانے او ہی سن جیہڑے میں وی سندی ہاں۔ انگریزی دا لیٹسٹ پاپ میوزک۔ ساڈی چوائس اک دوجے نال اینی ملدی سی کہ اسی دونویں حیران رہ گئے۔

شازی بولے جا رہی سی۔ بس ایتھوں ساڈی گل بات شروع ہوگئی۔ ممّی جی اج اوہ مینوں ''گلوریا جینز'' کافی لئی لے کے جا رہیا اے۔

اف مرے خدا ایہہ کیہ ہو رہیا اے شازی۔ مسز جاوید بے بسی نال بولی

ایہہ کیڑی تھاں اے؟

وائے بلاک وچ وڈھی کافی شاپ اے۔

ماموں وی مینوں لے گئے سن ایتھے، بڑا مزیدار ڈیزرٹ ملدا اے او تھے۔

مسز جاوید نے شازی نوں سمجھاون دی کوشش کیتی۔

اوہو ممی جی۔ ایتھے سارے ریسٹورنٹس ہر وقت ینگ کپلز دے نال بھرے رہندے نیں۔ تسی فکر نہ کرو میں کوئی کلی نہیں ہوواں گی۔

تینوں اوس منڈے دا کجھ پتہ وی ہے کہ اوہ کون اے؟ کتھے رہندا اے، کیہ کردا اے۔ نالے کینڈا والا حساب نہیں ہوندا، ایتھے۔ ایویں مفت دی دوستیاں نہیں ہوندیاں۔

ممّی پلیز۔ شازی نے آرام نال جواب دِتّا۔ تہانوں کیہ پتہ پاکستان وچ ایس معاملے والی بہت ترقی ہوگئی اے۔ ایہہ سبھ بھت نارمل اے۔ کوئی روک والی گل نہیں۔

شازی نے دسیا 'اج عاصم بارے سب کجھ پتہ لگے گا۔

اوس نوں ملن تے دیوو۔ او ہ کون اے کتھے رہندا اے، مائی سمارٹ ینگ بوائے۔ شازی نے فلائینگ کس کر کے عاصم نوں یاد کیتا۔

مسز جاوید نے کڑی نوں کھلے ڈلھے طور طریقے نال پالیا سی۔ اینا ں تے نہیں سی کہ اوس نوں نماز روزہ دی پابندی سکھائی۔

کیوں جے مسز جاوید آپ وی ہن انگریزی سٹائل دی ہو چکی سی۔ کڑی اتے تھورا بہت کنٹرول رکھن لئی بس کدی کدار اوہ سوشل ویلیوز تے لیکچر دیندی رہندی یا فیر اوس نے شازی نوں گناہ تے ثواب دیاں مثالاں دے کے کنٹرول وچ رکھن دی کوشش کیتی سی۔ شازی اپر ایہہ مورل ویلیوز والا کارا کدی تے چل جاندا پر اوہ وی وی شیلا بتول دی دھی سی۔ جدوں شازلی اپنی آئی تے آندی تے ماں دی اک نہ سندی۔ لتھی چڑھی گھٹ مکا دیندی سی دل نوں جو چنگا لگدا اوہ کرن دا فیر ٹھان لیندی۔

اودھر مسز جاوید کینیڈا بیٹھی ڈردی رہی تے ایدھر شازی پارک دیاں سیراں توں باز نہ آئی۔ نالے ہن اوس دی روز دی رودادصرف عاصم پلس عاصم تے پلس عاصم تے رُک گئی۔ اوس نے دوجے مامیاں دے گھر وزٹ دا ارادہ چھوڑ دتا تے اوہ ڈیفنس دے ایس پارک دی ہو کے رہ گئی۔

مسز جاوید جس نے شازی نوں اپنے خاندان دے کسے منڈے توں متاثر ہوون لئی لاہور گھلیا سی اوہ عاصم نامی کسے اے بی سی دیاں گلاں، تے اوس دی سمارٹنس دے چکرّ وچ بری طرح پے گئی۔

ہن اوہ شازی نوں لے لے کے ہوٹلاں وچ گھمن لگ پیا۔

گل جد مسز جاوید دے خاندان وچ نکلی تے مسز جاوید اپنے بھرا تے بھابھی توں شرمندہ ہوندی جاندی سی ایہہ سوچ کے کہ پاکستان دا کلچر فرق اے۔ ایسی گل کینیڈا وچ ہوندی تے ہور گل سی۔ اوہ کیہ سوچن گے۔ مری کڑی کیویں دی اے۔ آ کے منڈے نال چکر شروع کر لتا۔

مسز جاوید نے اپنے فیملی بارے وہماں دا ذکر شازی نال کیتا۔ کہ شائد اوہ پاکستان دے کلچر مطابق چلے۔

شازی بڑا ہسی۔ ''ممّی جی تُسی آ کے تے ویکھو ایتھے ہر جوان کڑی تے منڈے دا اک پیئر سو فیصد بندا اے۔ پارکاں وچ کافی شاپاں وچ۔ ہوٹلاں وچ لک لک کے وی تے کھل کے وی۔ منڈے کڑیاں مزے کر رہے نیں۔

میں کوئی بے وقوف نہیں آں۔ عاصم زبردست اے۔

ممّی جی ایہہ سب بڑا نارمل اے۔ ''ٹیک اِٹ ایزی''

کوئی برا نہیں منانداا۔

تہانوں پتہ اے۔ ماموں دا بیٹا ''اکمل شازی ہس ہس کے دسیا''

مسز جاوید نے مونہہ کھول کے ''ہیں! کیتا؟''

کیونکہ اوہناں نوں نکے بھرا دا پتر اکمل خاندان دے سارے منڈیاں چوں بہتر لگدا سی تے اوہ شازی لئی اوس نوں ذہن وچ پکا کر کے بیٹھی سی۔

''ممّی اکمل دی وی اک لڑکی ہے'' اوس نے مینوں آپ دسیا اے'

مسز جاوید دی آواز سنگھ وچ رہ گئی۔

توں بس جلدی نال واپس آ جا، بس ویہہ دن ہو گئے نہیں۔ باقی دونوں مامیاں نوں اگلی واری ملاں گے۔ توں بیٹا کافی لاہور ویکھ لیا اے۔

ممی دی گل سن کے شازی نے ممّی نوں صاف صاف جواب دِتا۔

میں ہالی کجھ دن ہور ایتھے ٹھہراں گی۔ ایسے پارک وچ پھرنا اے میں۔ جتھے عاصم روز جاگنگ کرن آوندا اے۔

شازی کینیڈا وچ وی اپنے کئی دوست چھڈ کے آئی سی۔ پَر عاصم نے اوہنوں موہ لیتا سی۔ عاصم نوں وی اک حسین جمیل، امیراں دی دھی بھولی جئی، منچلی چھوٹی عمر دی کڑی پسند آئی جیہڑی کینیڈا انیشنل وی ہے۔ نالے اوہدے اُتے مردی جاندی اے تے واوا سیریس وی اے۔ ایناں تھوڑیاں دناں وچ گل کتھے دی کتھے جا اپڑی۔ سارا سارا دن دوناں اکٹھے گزارنے شروع کر دتے۔ ٹیلیفوں اتے ملاقاتاں دے وقت سیٹ ہوندے۔ عاصم کول چنگی گڈی سی اوہ اک کالج وچ فزیکل ایجوکیشن دا استاد سی۔ ایہناں دوناں نے اک دوجے توں کھل کے اپنے دل دی گل دس چھوڑی سی نالے اپنا مستقبل اک دوئے نال سوچنا شروع کر دتا سی۔ مسز جاوید ہن شازی دی کہانی وچوں باہر ہو چکی سن۔

عاصم اپنے ماپیاں دا کلم کارا بچہ سی۔ بڑا لاڈلا۔ شازی دے چکر وچ اوہ وی حدوں ودھ جاون لئی تیار ہو گیا اوس نے چار دناں دی یاری دوستی تے کینیڈا دے ویزے والی کڑی دے پچھے کینیڈا سیٹل ہوون دا ذہن بنانا شروع کر دتا۔

اوہ وی ڈر دا سی کنیڈا دی کڑی واپس جا کے بھل بھلا جاوے تے گل ختم پیسہ ہضم والی گل نہ ہو جاوے۔

اوس وی شازی دے جال وچ اپنے آپ نوں پوری طرح پھسن دتا۔ اوس نوں اپنا مستقبل بڑا سوہنا دسیا۔ شازی اوہنوں سبز باغ وی وکھائے کہ کینیڈا وچ اوہ دونوں کتنی کلاس دی زندگی گزارن گے۔

شازی دے دل وچ وی عاصم بری طرح سما گیا سی اوہ اوس نوں دلوں پیار کرن لگ پئی سی تے اوہ وی واپس جاون توں پہلاں کوئی پکا کم کرنا چاہندی سی۔

اوس نون پتہ سی اپنی ممی دا اوہ کدی وی مڑمینوں پاکستان نہیں آون دیوے گی۔ ایہہ سبھ گلاں نوں سوچ سمجھ کے شازی نے عاصم نوں دعوت دتی کہ اسیں کورٹ میرج کر لیندے آں تے توں فیر مرے پچھے آ جاویں میں ترے کاغذات پورے کروا لواں گی۔ عاصم نے شازی نوں اک واری نہ آکھیا کہ توں پاکستاں رہ جا۔ اسیں ایتھے ای رہئے۔ ایسراں مرے ماں پیو وی کلے نہ ہوون گے۔ عاصم نوں کینیڈا دا لالچ تے فائدہ نظر آیا۔ اوس دا پرانا خواب تے ایک سیکنڈ وچ اللہ ولوں پوراہوون لگا سی۔ اوہ تے آپوں وی پاکستان دے ہر دوجے منڈے وانگوں باہر دے ملکاں دی زندگی نوں ڈریم کردا سی۔

باہر دے ملک دا چاء تے اوتھے ویزہ مل جانا تے اتوں بونس وچ سوہنی تے پڑھی لکھی بیوی، ہور عاصم نوں کیہ چاہیدا سی اوس نوں سودا ماڑا نہ لگا۔ ملاقاتاں ودھ گیاں۔ رشتہ حدّاں پار کرن لگ پیا تحفے تحائف دا سلسلہ دونا ہوگیا اودھر کینیڈا بیٹھی مسز جاوید دی تڑفن ویکھن والی سی۔ اوس دا وس نہ چلدا سی کہ کیویں اوہ اپنی کڑی نوں اڈا کے واپس بلا لیوے۔

ہن مسز جاوید نوں اپنے بھرا تے بھابی نوں وچ پاونا پیا تے شازی دیاں خبراں لین لئی جاسوسی کروانی پئی۔

شازی دے بھرا نے وی اپنی ممّی نوں دسیا کہ شازی تے روز ای کسے منڈے دے نال پھردی اے۔ اوہ آندا فون کردا اے تے دونویں نکل جاندے نیں۔

شازی ہن لاہور دیاں عمارتاں، باغاں تے پارکاں نوں بُھل کے عاصم دے سحر وچ نک ونک ڈبی پئی سی اودھر ماموں تے مامی روبی دعاواں کر رہے سن کہ کڑی سہی سلامت واپس اپنے ملک اپنے ماں پیو کول اپڑے۔ شازی دی واپسی دی تاریخ کول آندی جا رہی سی اوہ واپس جانا چاہندی سی پر اوہ عاصم نوں ایتھے چھڈ کے بس اک انگوٹھی پا کے نہیں جانا چاہندی سی جیہڑی عاصم نے اپنے ہتھاں نال اوس نوں پوائی سی۔ اوس نے سوچ سمجھ کے عاصم نال نکاح پڑھانے تے زور لگایا سی۔

مسز جاوید نے اج سویرے سویرے ستیاں پیاں جگا کے شازی نوں فون ملایا۔ تے اوسنوں پیار نال سمجھایا۔

کہ بے بی عاصم نال ترا جوڑ ٹھیک اے مینوں ایس تے کوئی اعتراض نہیں۔ پر بچے مینوں اک گل دن رات چبھ رہی اے اوہ نیں عاصم دے ماں باپ شازی اوہناں دا تیرے تے عاصم دے قصے وچ کیہ قصور۔ مسز جاوید نے دودن لگا کے ایہہ پوائنٹ سوچیا سی کہ جس دا شازی اپر شید اثر ہو جاوے تے عاصم نال نکاح پڑھاون توں باز وآ وے۔

پتر اوہناں بچہ پڑھایا لکھایا۔ اپنے بڑھاپے دا سہارا بنایا۔ ایس لئی کہ توں اوس نوں کھوہ کے لے جاویں اوہ وی اتنی دور۔

شازی نے ماں دی گل سنی تے تڑف کے جواب دتا۔

سارے ماں پیو اینج کردے نیں، ممی بچے وڈھے ہوندے نیں تے فیر ویاہ ہوندا اے بچیاں دا۔ اوہناں دی اپنی فیملی بندی اے ہر کڑی تے منڈے دی۔ شازی نے دلیل پیش کیتی۔

مسز جاوید کسے وی صورت شازی نوں عاصم دے بھوت توں بچانا چاہندی سی۔

اوہ چالاکی نال نرمی تے سختی سبھ کجھ آزما رہی سی۔ کہ کسے طرح شازی دی سمجھ وچ گل آ جاوے۔ اوہ کوس رہی سی اپنے آپ نوں کاہنوں بچی نوں لاہور کلیاں گھلیا۔ ناں اوہ ایس پارک جاندی نہ عاصم ملدا۔ مسز جاوید نے شازی نوں کھل کے کہیا کہ تری ایس حرکت توں لگدا اے۔ توں ہالی ناسمجھ تے الہڑ ایں۔ زندگی وچ جذباتی فیصلے ایسی عمر وچ ہوندے نیں۔

ممی میں کوئی بے عقلی والی گل نہیں کیتی۔ شازی نے برے تحمل نال جواب دتا۔

ایہہ میرا حق اے کسی نوں پسند کرنا اوسدے نال ویاہ کرن دا سوچنا۔ مینوں پاکستان دے منڈے کینیڈا دی نسبت بوہتے چنگے لگے نیں۔ شازی نے دوٹوک فیصلہ سنایا۔

مسز جاوید دے اندر دی پرانی پاکستانی ماں ایس ویلھے باہر آئی ہوئی سی جیہڑی کسے صورت رات و رات کڑی دے دماغ چوں عاصم نوں کڈھ کے باہر سٹ دین دی کوشش وچ سی۔

ہاں پر بیٹا خاندان دے منڈے وی سوہنے نیں تون اوہناں چوں کسے نوں پسند کر لے۔ میں تیرا نکاح ناں پڑھاں تے تری ممی نہیں۔ مسز جاوید نے اپنے دل دی گل کر ہی دتی۔

ہن سمجھی میں تہانوں عاصم برا کیوں لگ رہیا اے۔ شازی نے نک چڑھایا۔تسی کیہ چاہندے او۔

بیٹا جی، میں ترے فیصلے نوں غلط نہیں آکھیا۔

مسز جاوید معاملے نوں وگڑدا ویکھ کے نرم لہجے وچ بولی۔

توں صحیح آکھیا اے سب نے ویاہ کرنا ہوندا اے توں بالکل سچی ایں پر بے بی توں اے نہیں سوچیا توں اوہناں دا منڈا کھوہ کے لے جانا چاہندی ایں۔کدی ایس بارے توں سوچیا اے۔

مسز جاوید نوں پتہ سی مری کڑی بڑی حساس اے ہوسکدا اے اوس دی دکھتی رگ نوں چھیڑاں تے کجھ نتیجہ نکلے۔اوس نے گل دا اوہ اینگل پھڑیا جیہڑا نازک سی۔

پلیز سوشل ویلیوز دے برخلاف کوئی کم نہیں کری دا ہوندا شازی عاصم نوں کینیڈا بلا کے بڈھے ماں باپ دیاں بد دعاواں نہ سہیڑیں۔منڈا ترے کول ہووے تے ماں پیو تڑفن دن رات..... اکو اک اولاد اے اوہناں دی۔توں آپوں تے دس رہی سی کہ اوہ بہوں لاڈلا اے ماں دا۔

میں وی تے تڑفاں گی ناں عاصم دے بغیر، میرا کیہ۔مری فکر کس نوں ہے۔

بس مینوں نہیں پتہ مینوں بس عاصم چاہیدا اے۔ ہور کجھ نہیں شازی نے اپنی ضد تے اڑ دیاں آکھیا۔

ہوسکدا اے اوہدے ماں باپ خوش ہوون ایس گل توں۔اوہ اینے غریب نہیں کہ اپنے آپ نوں سنبھال نہ سکن۔ ویسے وی سال دے سال عاصم وزٹ کریا کرے گا، میں اوہنوں کمپنی کراں گی۔ ویسے وی ممی جدوں عاصم نوں اعتراض نہیں اے تے تہانوں کیہ مشکل اے۔ شازی نے ماں نوں معصومیت نال ویکھیا۔

مسز جاوید شازی اگے لاجواب ہو رہی سی پر اوہ شازی نوں ایس طرح جلد بازی وچ کوئی فیصلہ کرن توں بچانا تے چاہ رہی سی پر اپنے خلاف وی نہیں کرنا چاہندی سی۔ جدتوں کورٹ میرج والا آئیڈیا شازی نوں سجھیا مسز جاوید دے پیراں ہیٹھوں زمین نکلی پئی سی۔

مسز جاوید پاکستان وچ شازی نوں سیٹل کرن دا کدی سوچدی ای نہیں سی۔ اوس دا پلان وی ایہہ سی کہ شازی آرام نال سیر سپاٹا کردی کردی واپس آجاوے تے فیر اوہ اوس نوں کسے خاندان دے منڈے دے نال ویاہ دیوے یا شازی کوئی خاندان دا اپنا منڈا پسند کر لوے تے

اوس نوں او تھے کینیڈا سیٹل کروا لیئے ۔ ایس نویں پیڑی پسوڑی نوں ہضم کرنا سگوں گلے توں لاہنا ای ناممکن سی ۔

اپنی گل منواون لئی مسز جاوید نے شازی نوں لمے لمے لیکچر دِتے ، رعب پایا۔ ماں ہوون کا حق منگیا اپنا تے اپنی خوشی دا واسطہ پایا۔ پاکستانی منڈیاں دی ذہنیت تے نیت کھولی فیر ایہہ وی وعدہ کیتا کہ توں ہالی تے واپس آ جا فیر دوجی وار کجھ سوچاں گے۔ میں ترے نال آواں گی۔ اوس دے ماں پیونوں ملا ں گے، گل طے کراں گے۔ مسز جاوید نے وقتی طور تے ایس اوکھڑ چوں باہر نکلن لئی شازی نال جھوٹ وی بول دتا۔ حالانکہ اوہ ہالی وی عاصم والے آئیڈیے تے اک رتی راضی نہیں سی۔ سبھ گلاں سن کے وی شازی ٹس توں مس نہ ہوئی۔ تے ، مسز جاوید نال بحث وچ پے گئی۔ ممی پلیز میں بچی نہیں آں۔ اپنا چنگا برا جاندی آں۔ تے جو سوچاں اوہ پورا کرن دی جاچ آندی اے مینوں۔ نالے جدوں عاصم راضی اے تے فیر..... شادی تے ساڈی دونواں دی ہے۔ تسی لوگ وچ کیوں پیر پھسا رہے او۔ شازی نے دوٹوک گل کیتی۔

ہن مسز جاوید روون ہا کی ہو کے آخری حربہ آزماون دی سوچی۔ اوہ بچپن توں شازی نوں گناہ دا ڈراوا دیندی سی جدوں کسے گل توں روکنا ہوندا سی۔ اوس نے شازی نوں بڑے پیار نال آکھیا کہ عاصم نال ویاہ کرن نال توں اوس دے ماں باپ نال زیادتی کر کے جرم کریں گی۔ ایہہ گناہ اے، بڑا وڈا گناہ، کہ کسے دے اکلوتے منڈے نوں اپنے مگر لاء کے اوہناں دیاں بد دعاواں لیئے تے تسیں اپنی خوشی مارے کسے دا منڈا اوہناں دیاں اکھاں توں دور کر چھوڑو۔ کتنی گناہ والی گل اے۔ اگلیاں دیاں آندراں کتنیاں لوسن گیاں۔ اوہ اپنے بچے دی دوری دا دکھ جے برداشت نہ کر سکے تے فیر۔

مسز جاوید بولی جا رہی سی تے ایس پوائنٹ تے آ کے شازی دی آواز ہولی پیڈی جا رہی سی ۔

مسز جاوید دا ایہہ آخری حربہ تے گنہگار ہوون دا نعرہ کینیڈا دی سدھے سادھے دماغ والی کڑی اپر اثر کر دا نظر آ رہیا سی۔

مسز جاوید نے کہانیاں جوڑیاں کہ دیکھ پیاری جے اوہدے ماں پیو وچوں کسے نوں خدانخواستہ کجھ ہو جاوے تے اوس دی ذمہ دار توں وی ہوویں گی۔

مسز جاوید نے دس واری آکھیا کہ ایہہ گناہ توں کسے طرح وی گھٹ نہیں کہ بچہ اپنے ماں پیو نالے جنہاں دی اکو اک اولاد ہووے اوہناں نو ں چھڈ کے باہر دے ملک جا بیٹھے تے اپنی دنیا وسا لوے۔مسز جاوید بولی جا رہی سی تے شازی اپنے ہوٹھاں نوں دنداں نال چبدی جا رہی سی نالے ممی جی ممی جی کر کر کے ہولی ہولی ہچکیاں بھر رہی سی۔مسز جاوید نے تن دناں دی محنت بعد گناہ تے ثواب دا ایہہ مہرہ سٹ کے بازی اپنے ول کرلتی۔ گناہ کرن توں شازی ہمیشہ توں ڈردی سی تے کسے دا دل دکھاون توں خوف کھاندی سی۔ اوس نوں عاصم دے ماں پیو دے کلیاں رہ جاون والی حالت دا سوچ کے آخر دل نرم پے گیا۔

شازی او ہ ساری رات سگریٹ پھوکدی رہی تے غور کردی رہی۔

کہ مینوں کدی ہور کوئی عاصم ونگراں دا ہنڈسم سمارٹ، منڈا مل جاوے گا؟؟؟

واری

اَج سویرے سویرے دفتر توں باہر اجے رولے دی واج کنّیں پئی جویں سوانیاں آپسی جھگڑا کر رہیاں ہون۔ میں گھنٹی تے ہتھ رکھیا تے بشیرا اندریں آوڑیا۔

''کیہ ہویا اے، ایہہ واجاں کیہو جہیاں نیں، رولا کیوں پایا ہویا اے''۔ میں غصّے وچ آکھیا۔

''صاحب جی جیدے دی ماں ساجھرے دا رولا پا رہی اے کہ تہانوں ملنا اے۔ میں اوہنوں اندر آون نہیں دے رہیا''۔ بشیرے نے ساہ لئے بناں آکھیا۔

''ایہہ توں مینوں صاحب جی کیوں کہنا ایں''۔ میں ہس کے پُچھیا: ''او جی تہاڈے توں پہلاں میں اک صاحب جی نال کم کیتا سی۔ ایہو عادت پکی ہوگئی اے''۔ میں ہس پئی ''اچھا اوہنوں اندر لے آ''۔ ''صاحب جی ایہہ سوانیاں تہاڈا بڑا ٹائم لیندیاں نیں۔ گل کُجھ ہوندی نہیں ایویں لمکا لیندیاں نیں''۔ بشیرے نے اپنے ولوں مینوں سیانپ دی گل دسی۔

''اچھا بہتیاں گلاں نہ کر چھیتی بی بی نوں اندر بھیج'' میں کالھی نال کہیا۔

اوہنوں ویکھ کے میں اک دم حیران ہوگئی۔ اوہ جدوں وی سکولے آندی اپنے بچیاں دے کِسے کم پاروں مینوں ضرور مِل کے جاندی۔ اکھاں سُرمے نال کالیاں شاہ کیتیاں ہوندیاں۔ دنداں تے رج کے دنداسا ملیا ہوندا۔ ہسدی تے دند چِٹے تے بیڑ کلیجی رنگا نظر آندا۔ والاں وچ تیل چوپڑ کے گُت کس کے لال لما جہیا پراندا پایا ہوندا۔ لیڑے وی ریشمی گوڑھے رنگاں دے پائے ہوندے۔ ہر ویلے ہاسا بُلھاں تے کھلریا ہوندا۔

اج سُکے بُلھ، کھلرے وال ہنجواں بھریاں بغیر سُرمے دے اکھاں ویکھ کے میں پُچھیا۔

رضیہ کیہ ہویا ای۔ ایہہ بُوتھا کیوں سُجیا ہویا اے۔ کیہ اج فیر جیدے دے پیو نے پھڑکایا ای۔ نہ لڑیا کر جے رہنا اوہدے نال ای اے، کیوں لڑنی ایں؟

ہنجواں بھریاں اکھاں نال کہن لگی باجی: ''میں اوہدیاں ساریاں گلاں سہہ لئیاں سی، اوہنوں جدوں پیسیاں دی لوڑ ہونی، نشا ٹٹنا، مینوں مارکُٹ کے پیسے جیہڑے میں بالاں دیاں فیساں لئی رکھے ہونے، کھوہ لے جاندا سی۔ میں ساری ساری رات تھوم چھلدی ساں تے سویر ہوندیاں مالک نوں دے آندی ساں۔ تھوڑے جہے پیسے لبھدے اوہ وی اوہ ٹٹ پینا کھوہ کے لے جاندا سی۔ میں تے اپنے بالاں نوں کدی دُودھ وی نہیں پلایا، سُکی چاء تے روٹی دینی آں۔ کدے اک ڈنگ دی تے کدی دو دی۔ ادھی راتیں نشا کر کے آندا تے میرا انگ انگ تڑوڑ دیندا۔ سارے دن مزدوری کیتے ہوئے جُسے نوں مدھول دیندا۔ میں ساریاں ماراں سہ لیندی۔ اوہ میری کھلڑی وی لاہ دیندا تے میں اوہ وی جر لیندی۔ پر ایہہ پھٹ جیہڑا اوہنے میرے سینے تے لایا اے۔ اوہدا بھار میں چُک نہیں سکاں گی۔ باجی میں مرجاں گی۔ میرا ساہ سنگی پھس رہیا اے۔ باہر نہیں آندا۔ جے مینوں کُجھ ہوگیا تے میرے بالاں دا کیہ بنے گا، میرے بغیر اوہ تاں مرجاون گے۔

اوہ تاں کھسماں نوں کھانا اوس گشتی دے چکر وچ آ گیا اے۔ میرے بال تاں رُل جان گے''۔ ایہہ کہندیاں اوہ بُھبھاں مار کے رون لگ پئی۔

''ہویا کیہ اے، کُجھ دسیں گی تے مینوں پتا لگے گا۔ ایویں شیدائن ہوئی جا رہی ایں۔''

''باجی او..... او..... ہور سوانی لے آیا اے۔ اوہ کہندا اے توں پُرانی ہوگئی ایں۔ میں ساری عمر اک سوانی نال نہیں رہ سکدا۔ مینوں نویاں نویاں شیواں دی لوڑ اے۔ باجی کیہ سوانی وی شے ہوندی اے۔ پُرانی ہوگئی تاں دوسری لے آئے۔ کیہ سارے مرد ایہو جے ہوندے نیں؟ سوانی نوں اُترے لیڑے سمجھدے نیں۔ لیڑے پُرانے ہوگئے تے دوجے پا لے۔''

''باجی: تُسیں تاں پڑھے لکھے او۔ شکلوں وی پھبدے او۔ گلاں وی نرول کردے او۔ تہاڈے ورگیاں سوانیاں، لیکھوں، سُکھی ہوندیاں نیں، ساڈے ورگیاں، اُترے ہوئے لیڑے۔ جہناں دے لیکھ ہنیرے ہی ہنیرے..... تہاڈے تے مرد وی بڑے چنگے ہوندے نیں۔ پڑھے لِکھے، سوہنے لیڑے پاون والے۔ سوہنیاں گلاں کرن والے'' اوہنے دُکھی ہو کے لما ہوکا بھریا۔

''رجّو تینوں اک گل دساں سوانی بھاویں پڑھی لکھی ہووے یا ان پڑھ مرد لئی اوہ سوانی ای ہوندی اے۔ باسی یاں نویں نکورتے مرد، مرد ہوندا اے سدا نواں نکور۔ صرف اکو رنگ اوہدی اکھیں لہردا اے۔ نویاں شیواں دا رنگ، نویں رنگاں نال حیاتی نوں رنگدا اے۔ کئی وار پُرانیاں شیواں دے لڑ نال

بنیا اوہ دُکھی ہو جاندا اے۔ اوہدی خشی نویں رنگاں وچ رنگ کے پُوری ہوندی نظر آندی اے۔ توں وی رجونویاں شیواں تے رنگاں دی تاہنگھ کر۔ جے مِل جاون تے اوہناں نال سانجھ کر لے۔ حیاتی نوں جیون دی کوشش کر، ٹپان دی نہیں۔ رون نال کُجھ نہیں بننا۔ اتھرو کمزوری دی نشانی اے۔ ویکھ مرد کدی رویا اے۔ حیاتی دے ہزاراں دُکھ لے کے، لکھاں دُکھ دے کے وی اک اتھرو نہیں کڈھدا۔ ظالم تے کٹھور.....''

میریاں گلاں سُن کے کُجھ آسراجیہا ہویا پر بڑی اُداسی تے نراشا نال کہن لگی باجی:'' میں سوانی آں، میں پُرانیاں شیواں نال رُنی آں۔ جے ایہہ پلہ چھڈا لین تاں ایہناں دے دُکھ نال ٹردی ٹردی ساری حیاتی لنگھا لینی آں''۔ ایہہ کہندی اوہ اُٹھ کھلوتی تے جاندے جاندے کہن لگی۔''میرے جیدے دا ضرور خیال رکھیا کرو۔ چار لفظ پڑھ کے خورے چنگا بن جاوے۔ پیو وانگوں تے نہ بنے گا''۔نفرت نال اوہنے نک پُھلا کے آکھیا۔

خورے اوہدے دماغ وچ ایہہ گل کیوں وڑ گئی سی کہ پڑھ لکھ کے مرد، مرد نہیں رہندا۔

اوہدے جاون مگروں میں کم وچ رُجھ گئی تے کئی دن، مہینے لنگھ گئے اوہ مینوں بُھل گئی۔

فیر اک دیہاڑ چھٹی ویلے میں کمرے وچوں باہر نکلی۔ اوہ باہر کھلوتی کسے سوانی نال ہس ہس کے گلاں کردی پئی سی۔ اک دم مینوں ویکھ کے خوش ہوگئی تے کہن لگی''تسیں چلے اوہ'' میں اوہدی گل دا جواب دتے بنا ای واپس اپنے کمرے ول ٹر پئی۔ اوہدی بدلی حالت نے مینوں اوہدے نال گل کرن تے مجبور کر دتا۔

میں نچنت ہو کے آکھیا''رجو اج بڑی خوش ایں۔ واہ اکھ وچ سُرما، دنداسا لشکاں مارے۔ لال ریشمی ساٹن دا سُوٹ، کیہ گل اے؟'' رجو نے لال پراندا اگے لیا کے ہتھ وچ ہلاندیاں ہویاں، مُسکا کے آکھیا،''باجی اَج میری واری اے۔''

موتی سرکار

ڈومینک نے اپنے من پسند کُتے (ڈوریک) دے گُردے فیل ہوجاون پاروں اوس دی مرگ مگروں اپنے اک جانن والے نوں دَسیا:

''میں تے ڈوریک اِک دوجے نال ویاہے ہوئے ساں۔ اسیں دوہاں نے گھٹ ودھ تقریبن اَٹھ ورھے اکٹھے گزارے۔''

ایس بارے اوہدا مزید ایہہ آکھنا سی کہ ڈوریک اودوں تِناں سالاں دا سی؛ جدوں اوہ اوہنوں اپنے گھر لیائی۔

تے فیر جدوں اوہ یارھاں ورھیاں دا ہویا تاں اوہنے اوس نال ویاہ کر لِتّا۔

اوہدے آکھن مطابق اوہ اپنے پالتو کُتے (ڈوریک) دی موت مگروں بہت ٹُٹ گئی سی۔ اوہنوں اوس نال پیار ہی اِینّا سی کہ اوہ اوس نوں لفظاں وِچ بیان نہیں کرسکدی..... اپنے تے ڈوریک دے سنبندھ دے ایس گُپت راز نوں دوجیاں نال سانجھا کردیاں ہویاں اوہ بہت بھاوک ہورہی سی۔ اوہ اپنے آپ نوں خوش قسمت تصور کررہی سی کہ اوس ڈوریک نال.....

فیر کُجھ عرصے مگروں ڈومینک لزبریل نوں ٹریوس ملیا۔

اوہنوں لگیا کہ اوہدی اوس نال دوستی اچھی رہے گی، پر فیر جدوں اوہنوں ڈوریک دا خیال آیا۔

تے اوس نوں لگیا کہ ایہہ تے اوس نال بے وفائی ہووئے گی۔

ٹریوس اوہنوں یونان دے ساحل کول ملیا سی؛ جدوں اوہ اوتھے چھٹیاں مناون گئی ہوئی سی۔

اوہنوں اوہ چنگا لگا اَتے اوہ اوہنوں اپنے نال گھر لے آئی۔

۲

ارجنٹائن دے قصبے وِلا کارلوس پاز دے رہائشی میگوئل گونامی شخص نے کیپٹن ناں دا اک جرمن شیفرڈ پالتو کُتا رکھیا ہویا سی۔

میگوئل دی موت مگروں اوس دی گھر والی ویرونیکا اَتے اوس دے بچے اچانک کیپٹن دے لاپتا ہوون تے بہت پریشان سن۔ اوہناں سبھناں نے اوس نوں بتھیر الٹھیا، پر اوہ اوہناں نوں ہور کدھرے نہیں؛ اوڑک اپنے موئے مالک میگوئل دی قبر کول بیٹھا ہویا ملیا۔ اوہ اوہنوں اپنے نال گھر لے آئے، پر مُڑ کُجھ دِناں مگروں اوہ فیر لاپتا ہوگیا۔

ایس وار فیر اوہ اوہناں نوں میگوئل دی قبر کول بیٹھا ہویا ملیا۔

ایس توں پچھوں خبرے ویرونیکا اَتے اوس دے بال اوہنوں کِنّی وار اپنے گھر واپس لے کے آئے، پر اوہ ہر وار لاپتا ہوون مگروں اپنے مالک (میگوئل) دی قبر کول اِی ملیا۔ میگوئل نال محبت پاروں ویرونیکا ایس نتیجے تے اپڑی کہ کیپٹن نوں اوہدے حال اُتے چھڈ دِتا جاوے۔ فیر اوہناں دے اکھن تے اوس قبرستان دا عملا کیپٹن دا خیال رکھن لگ پیا۔ پورے پنج ورھے گزرن مگروں کیپٹن اپنے مالک دی محبت پاروں دُنیا بھر وِچ ایدھر اودھر مشہور ہوگیا اَتے ویکھدیاں اِی ویکھدیاں اوس دا ایہہ انھا عشق اخباراں اَتے ٹی وی چینلاں دی زینت بن گیا۔

میگوئل دی موت نوں دس ورھے ہوون والے نیں تے کیپٹن اجے وِی اکثر اوس دِی قبر دے آل دوالے گیڑیاں کڈھدا رہندا اے۔

۳

کہانیکار ایس ویلے ایہناں خبراں نوں پڑھدا ہویا اپنے دیش وِچلے کینٹ نیڑلے علاقے دے قبرستان کول بنی اِک بزرگ دی فرضی قبر بارے سوچ رہیا اے۔

اوہنوں اوتھوں دے لوکاں دے انھے یقین اَتے بے پناہ عقیدت مندی دی اُکا سمجھ نہیں آرہی جہناں ویلے دے نال نال سبھ توں پہلاں تے اوس قبر دوالے آپ اِی اپنے ورگے کسے ہور دے اکھن تے اِک شاندار دربار تعمیر کروایا سی۔ تے فیر آئے دِن دور دراز دے علاقیاں چوں اک دوجے دی ویکھا ویکھی درجناں لوک اوتھے آن کے چڑھاوے چڑھان اَتے نذر نیازاں وَنڈن لگ پئے۔

تے ہُن کُجھ ویلا گزرن مگروں اوہناں تے اوس فرضی قبر دا پول کُھلھ گیا سی؛ جس نوں اوہناں وچوں اِی اِک نے موتی سرکار داناں دِتا ہویا سی۔

کہانیکار نوں اوہناں دی من گھڑت سوچ اُتے ہاسا آرہیا سی کہ ہُن اوہ پچھلے کُجھ دِناں توں کسے دے اکھن تے اوس فرضی قبر دی کھدائی کرن بارے سوچنا شروع ہوگئے سن۔

اوہناں وِچوں کُجھ دانے بینے ایس حق وِچ سن کہ ایس علاقے دے 'ڈی پی او' نوں ایس ساری صورتحال دا نوٹس لینا چاہیدا اے۔ ایس وِچ زیادا شور شرابا نزدیکی مسجد دے امام صاحب دا سی جیہڑے ایس 'موتی سرکار' ناں دے دربار دِی مشہوری توں چوکھے بد دل سن۔ کیوں جو ایس دی بہتی نامنا کارن اوہناں دا اپنا تعویز گنڈے دا کارو بیہار ٹھپ ہویا پیا سی۔ امام صاحب دا خیال سی کہ ایس دربار دی انتظامیہ دے خلاف سخت توں سخت قانونی کارروائی کیتی جانی چاہیدی اے۔

کہانیکار ہس رہیا سی، شاید اوہنوں لوکائی دا اِنج موجو اُڈن اَتے اوہناں دِی جاہلیت دا پہلے توں چانن سی۔ اوہدا اِنج ہسنا بندا وِی سی: 'موتی سرکار' دِی اوس فرضی قبر دِی کھدائی مگروں اوتھوں اِک مُردا کُتے دی لاش جو برآمد ہوئی سی۔

ڈاکٹر ثوبیہ اسلم

ہونی

کرشید کوئی پینتی چھتی ورھیاں دی واجبی چہرے مہرے آلی سوانی سی۔جیہڑی ترے دھیاں دی ماں سی۔ اوہدا گھر آلا ویاہ توں جھب ای مگروں اوہنوں حیاتی دے شوہ دریا وچ اکلیاں چھڈ کے اللہ نوں پیارا ہو گیا۔ اوہدی وڈی دھی ثریا کوئی سولہ ستاراں ورھیاں دی سی۔ سکینہ تے ہاجرہ دوویں ثریا توں دو ورھے نِکیاں سن تے جوڑے دیاں سن۔ محمد علی دے مرن مگروں گھر دا سارا بھارا کرشید دے موڈھیاں تے پے گیا۔ اوہنے اُکا ہمت نہ ہاری تے گھر دے دال دلیے توں اڈ وڈی دھی نوں سکولے پا کے داہ جماعتاں وی کروالیاں۔

کرشید لائل پور دے اجیہے علاقے وچ رہندی سی جتھے پینڈو تے شہری دوویں ماحول سن۔ تے اوہ نیڑے دے کجھ محلیاں وچ صفائی ستھرائی دا کم کر کے گزارا کر لیندی سی۔ حالات تے ویلا انسان نوں عقلمند تے سگھڑ آپ ای بنا دیندا اے۔ اوہ وی ہن اِک اِک پیسہ بڑی جاچ نال خرچدی سی۔ تے اوہنوں اوہدی اہمیت دا احساس وی سی۔ کجھ گھر پکے لگے ہوئے سن جتھوں اوہنوں مہینے دے اخیر تے پیسے مِلدے سن۔ تے کجھ وچ عارضی کم کر دی سی۔ مہینے دا اخیر بڑا اوکھا ہوندا سی کیوں جے خرچے وچ تنگی ہو جاندی سی تے کرشید بے چینی نال پہلی نوں اُڈیکدی سی۔ کیوں جے ہٹیاں توں چکیا اُدھار، کُڑی دی فیس تے ہور خرچے اوہنوں ہر ویلے پریشان کری رکھدے سن۔ روز وچاری سوچدی کہ اج بالاں نوں گوشت دی بوٹی کھوا دیواں پر دوجے خرچے اوہدی ایس سوچ نوں تج دیندے تے گل اخیر آلو یاں فیر دال تے مُکدی۔ لوکاں دے لتھے لِیڑے اوہدیاں کُڑیاں تے اوہدے کم آؤندے۔ کدے کدار اوہنوں وڈا خرچہ وی پے جاندا۔ ایس خرچے لئی اوہنے محلے دے وچ اِک دانی پردھانی بی بی نال کمیٹی وی پائی ہوئی سی۔ اکثر بتی تے پکھے دا بل ایناں ہوندا سی کہ کمیٹی دے سارے پیسے بجلی دے بل وچ ٹُر جاندے سن۔ اُتوں کُڑیاں جوانی دی مہاٹھ تے

پیر رکھدیاں پئیاں سن۔ اوہناں لئی ورلبھنا وی اوہدیاں سوچاں نوں اُلجھائی رکھدا سی۔ رشتے دار سارے اپنے کماں کاراں وچ اپنے کُو رُجھے ہوئے سن پئی اوہناں کرشید دا کدی وی پتہ نیواں نہیں سی لیا۔ اوہنوں اپنی زندگی دی گڈی نوں نوں اکلے ای کھچنا سی۔ ایہناں ساریاں فکراں دے وچ اِک اجیہا واقعہ ہویا جیہنے اوہدے گھر نوں کھیرو کھیرو کر دِتا۔

ایہہ ہاڑ دے مہینے دی گل اے، جمعے دا دیہاڑا سی تے کرشید نوں نویں کوٹھی والیاں مہینے دی تنخواہ دِتی۔ جیہڑی پنج ہزار رُپئے سی۔ اج کرشید کجھ کھچکی ہوئی سی تے اوہنے کم وی بخار وچ ای کیتا سی۔ پہلے اوہ اکثر گھر وگھری پھردی اپنے گھر پیدل ای اپڑ جاندی۔

اوہنے سوچیا پئی خورے پیدل ٹُر یا جاوے یاں نہ۔ چلو دس ویہہ رُپئے دے کے رکشے وچ ای گھر چلی جاواں۔ چادر دے پلے نال مُڑھکا اوہنے پُونجدیاں ہویاں کولوں لنگھدے اِک رکشے والے نوں اشارہ کیتا۔ تے ویہہ رُپئے کرایہ طے کر کے رکشے وچ بہہ گئی۔ گھر دے بُوہے اگے لہہ کے اوہنے اپنے بٹوے وچوں ولھیٹیا ہویا اِک نوٹ کڈھ کے رکشے والے نوں پھڑایا تے گھر وڑ گئی۔ اوہنوں اُکا دھیان نہ رہیا کہ اوہنے مروڑے ہوئے نوٹ نوں کھول کے نہیں ویکھیا تے اوہ ویہیاں دی تھاں پنج ہزار دا نوٹ رکشے والے نوں دے بیٹھی اے۔ سکینہ نے ماں نوں گھڑے وچوں ٹھنڈا پانی پا کے دِتا تے اوہ مُڑھکا سُکان لئی پکھے بیٹھ بہہ گئی۔ فیر اوہنے اپنا بٹوہ کھولیا تے پنج ہزار دا نوٹ ڈھونڈن لگ پئی۔ سارے مِدھے تے مروڑے ہوئے نوٹ ویکھ چھڈے پر دساں تے ویہیاں دے دوچار نوٹاں توں اڈ بٹوے وچوں کُجھ نہ نِکلیا۔ اوہنے دھیاں نوں دسیا کہ اوہ نویں کوٹھی والیاں کولوں مہینے دی تنخواہ پنج ہزار لے کے رکشے وچ گھر آئی اے۔ پر خورے ہن پیسے کتھے نیں؟ اپنے وچ کرشید نوں کلیجے وچ پیڑ چھڑ پئی۔ اوہنوں تریلیاں آؤن لگ پئیاں۔ اِک رنگ آوے تے اِک رنگ جاوے پر اوہدے کولوں بولیا نہ گیا۔ کُڑیاں نس کے نال دی گوانڈھن نوں لیایاں پر کرشید اوہناں دے پرتدیاں نوں ٹھنڈی پے چُکی سی۔ حال دوہائی پے گئی۔ سارا ویڑھا محلّہ اکٹھا ہو گیا۔ گلاں ہون لگ پئیاں تے پنج ہزار والا معاملہ سب نوں پتہ لگ گیا۔ اپنے وچ بوہے اُتے کوئی بندہ آیا تے اوہنے دسیا پئی میں رکشے والا آں تے کُجھ چِر پہلاں اِک سوانی میرے رکشے تے ایس گھر دے بوہے اگے لتھی سی تے اوہنے مینوں ویہہ رُپئے کرایے دی تھاں پنج ہزار دا نوٹ پھڑا دِتا۔ رکشے آلا پیسے پھڑا کے رکشے وچ بیٹھا..... رکشہ سٹارٹ کیتا تے ٹُر گیا۔

ڈاکٹر وقار علی چشتی

دکھ سبھائے جگ

کیہ کیتا جانا چاہیدا اے؟ اکو لکھت دے اکھر میرے چارے پاسے کھلوتے کھڑ کھڑ ہس رہے سن تے میں نمو جھونی ہو یا اپنی کھڑ یچدی ہوندنوں گواچن توں بچاون دے آہر وچ ہور ای گواچدا جا رہیا ساں۔ میز دے پرلے بنے دو جی کرسی تے بیٹھے پروفیسر صاحب اپنیاں اکھیاں راہیں مینوں ٹوہ رہے سن پئی ایہدے اندر ہجے ہور کنی اگ باقی اے؟ ایہو ای سوچدے ہوون گے! مینوں انج جاپیا جیویں اوہ جاننا چاہوندے سن پئی من اندر بھخدے بھانبھڑاں نے گنجل سوچاں دے بھنبھل بھوسے نوں ساڑ کے سواہ کیتا اے یا نہیں۔۔۔۔۔۔

مینوں جاپیا پئی میں کئی ورھے بیتا کے مڑ اوسے اورینٹل کالج اپڑیا ساں جتھے سفنیاں دی ماڑی اساری سی، جتھے کدے چت لائیا سی تے آشا پریرنا راہیں لوکائی دی پیڑ مکاون دا آہر کیتا سی۔ اج فیر ایہدیاں نراش کندھاں تے ہوئے چونے چ لکی اک لکھت میریاں نمانیاں اکھیاں پڑھ لئی سی پئی ''تیری کوئی لوڑ نہیں''۔ ایہہ تاں جیویں کسے اپنے نے ای لکھیا سی، خورے صرف میرے لئی۔ پر کیس کارن؟ مینوں کیہہ پتا!

ایتھوں دے لوک تاں ازل توں انجان ہوون دا روپ دھارن کردے آئے سن، پر ایہہ ایڈے انجان تاں کدے وی نہیں رہے۔ ایہہ گل میں وی جان چکیا ساں پئی جانو ہونا تے جانکاری سانجھی کرنا اپنے ای وس وچ ہوندا اے، چاہے تاں جانکاری حاصل کرلوو جاہو تے ایہہ جانکاری دوجیاں نال سانجھی کرلوو جے مناسب سمجھو تاں۔

پروفیسر صاحب دا ایہہ نکا جیہا آفس اج وی بوہت سوڑا محسوس ہوئیا۔ پڑھیار پنے سمے وی سدراں تے بھاوناواں مینوں کمریاں وچوں باہر کھچدیاں سن تے اودوں وی میری سیلانی روح مینوں

کدے اجاڑ وستی دا پاندھی بناوندی سی تے کدے اکلاپے دے ہجر ہلونے چکھاوندی سی۔ اج وی میرا دماغ خورے کیوں پچھانہہ ای ٹری جا رہیا سی۔

کجھ دن پہلاں میں شفقت تنویر مرزا جی نوں ملیا ساں تے اساں ڈھیر گلاں کیتیاں۔ ساریاں گلاں مگر سوال اکوای سی پئی ہو کیہ رہیا اے تے کریئے کیہ؟

کسے سچے تے سچے بندے وانگر مرزا جی دا جواب وی سدھا تے سادا سی۔ اوہناں مینوں اک چڑی دی کہانی سنائی جیہدے گوانڈھ چ اگ کسی تاں اوہ اپنی نکی جیہی چنچ نال پانی پاوندی اگ بجھاوندی رہی۔ پر ایتھے تاں معاملہ ہور سی۔ اگ گوانڈھ وچ نہیں گھر وچ لگی ہوئی سی تے ادھے دریا سکے پئے سن۔

فکراں دے ہنجھو کتے اندر ای رسدے جا رہے سن جیس کر کے اندر بنے تلکن بازی ویہڑے وچ میں تکی جا رہیا ساں۔ تلکدیاں تلکدیاں میریاں سوچاں جیویں کتے اڑ گئیاں ہوون۔ مینوں انج جاپیا پئی جیویں میں کسے اچی پہاڑی دی ٹیسی توں ڈگیا ساں تے کسے روڑھے وانگوں رڑھی جا رہیا ساں۔ ایس گل تے سول لائن کالج دے پروفیسر ظفر حامد ہوراں اک واری آکھیا وی سی پئی رڑھ رڑھ کے وی ویکھ لے کناں کو رڑھ لویں گا۔ اوہی ہوئیا میریاں سوچاں کدرے اڑھ کھلوتیاں تے جے کر ایہہ نا اڑھدیاں تاں میں خورے ساری عمرے رڑھدا ای رہندا! اوہناں دناں وچ ای تاں حفیظ تائب ہوراں کولوں پچھیا سی پئی تریہہ کیہ ہوندی اے تے ہنجھوآں نال کیوں نہیں بجھدی؟ روگ تے دارو دی پچھان کیویں کریئے؟ میں سوال پچھن تے مجبور ساں اندر واپری ٹٹ بھج کارن۔ میں ترہائیا تے ٹٹیا ہوئیا ساں خورے اج نالوں وی بوہتا۔ میں لوکاں وانگر انجان بنن دا آہر نہیں ساں پیا کردا پر اتر اوہدوں وی کوئی نا ملیا تے میرا سوال کسے سرکاری فائل وانگوں اگانہہ ای ٹردا رہیا۔

ویلا لنگھدا رہیا، کدے چپ چپیتے تے کدے ہنجواں دے ہڑھ وچ رڑھدیاں تے لنگھیاں عمراں چ اک ویلا اجیہا وی آیا جدوں میری پریرنا کسے پریم کتھا نال موڈھا جوڑ کھلوتی تے پریرنا نال بھریاں ساریاں سوچاں پریم کتھا دوالے جا کھلریاں۔ اندروں پنگر یاں سوال کتے اندر ای لک کے بہہ گیا سی۔ کتھا کسے دیپک دی روشنائی ہار ٹمٹماوندی رہی۔ جیویں باطن دی لو۔ میں کورا ہے نہیں ساں بینا چاہندا پر اوہدے وکھ ہوون دا ویلا لاگے اپڑیا کھلوتا سی۔ جیس پلو نال کدے ہنجو پونجھنے

چاہے سن اج اوس پلو نال میں رت پونجھنا چاہندا ساں۔ پر یمیکا لوکائی دی بھیڑ چ لک گئی پلو کھڑ پچ گیا تے رت وگدا رہیا۔ راہوں چکڑ کھوبے نال بھر گئیاں تے اوس چکڑ وچ سدراں دے پھلاں دی تھاں حسرتاں دے کنڈے اگ پئے۔ اوہناں کنڈیاں نال کھیہہ کے میری کھل لیرولیر ہوگئی تے لتاں بانہواں چھلیاں گئیاں۔

اکلاپے دے دکھوں تنگ آ کے میں اپنے آپ وچوں باہر نکل ویکھیا تاں مینوں اپنے آل دوالے اک اجاڑ وستی دسی جتھے بارود دی بو کھلری ہوئی سی۔ سامراج ریاست دی لکھ بانجھ کری جا رہیا سی۔ ایسے اورینٹل کالج چ ای تاں چار جی رل بیٹھے ساں ٹٹ رہے سماج دے اوپالئی۔ دکھ سانجھے سن تے مکھ اکو گل سی ''سماج سیوا''۔ جدوں شکا گوتوں آئے سوجھوان الیگزینڈر رو رو آکھیا ''بچا لوو ایس دھرتی نوں تہانوں رب سچے دا واسطہ جے'' تے پروفیسر مظہر معین اچرج اتر دتا ''ہن ہو کیہ سکدا اے؟ جدسٹھ سال ساریاں رل ایس ملک نوں لٹیا اے تاں ایہہ باغ کیوں نا اجڑدا''۔

فیر مارو مار پے گئی۔ ایس دھرتی ماں دے کجھ وسنیک مارے گئے بوہتے نس گئے۔ دھرتی ماں توں نچھاور ہوون والے بہادر سپوت ایہدی گود وچ سماوندے چلے گئے۔ سماج اندر دھرو ودھدا رہیا۔ ساریاں وانگر میں وی لڑدا رہیا، کدے اپنیاں نال تے کدے اپنے آپ نال۔ غصے تے مایوسی نال بھریا میں اج فیر لڑنا چاہوندا ساں کسے اپنے نال۔ جیویں کدے کدار میں اپنے ابو جی ہوراں نال لڑیا کردا ساں من دا بھار ہولا کرن لئی تے ابو جی ساری لڑائی مگروں مٹھا جیہا مسکراوندے، مینوں سمیٹدے، جوڑدے، حوصلہ دیندے تے میں مڑ رجھ جاندا سماج دی سیوا اچ۔ پر ہن کیہ کراں؟ ابو جی تاں سورگ سدھار چکے نیں۔ افضل احسن رندھاوا دی ٹٹ بھج توں شروع ہوون والی پریم کتھا حیاتی دی انھے واہ نس رہی بھیڑ چ کتے اوہلے ہو بیٹھی سی۔ میں کیس نال وچار سانجھے کردا؟

سیانے آکھدے نیں پئی جتھے تہاڈا کجھ گواچے اوہنوں اوتھے ای لبھو۔ خورے ایسے کارن میں اپنا آپ بھالدا اج چر پچھوں فیر ایتھے ای آن اپڑیا ساں، میز دے دوجے پاسے بیٹھے ہوئے پروفیسر صاحب دے سامہنے۔ اوہناں دے دفتر بھی کندھ تے لٹکدے فریم وچ دس رہی مورت میں پچھان نا سکیا۔ میں بوہت بدل چکیا ساں خورے ایسے کارن اپنی جوانی دی چتر دوجی وار ویکھن دی ہمت ای نا کرسکیا۔

ڈبدے ہوئے سماج تے گواچدی ہوئی پریرنا دے کسے سوال دا جواب پروفیسر صاحب کول نہیں سی ایسے کرکے میں اوس تنگ کمرے وچوں باہر نکل آیا ساں پر رات دے ہنیرے وچ نا راہداری دس رہی سی تے نا ای پریرنا۔

کال سکال

کالج پڑھدیاں ہویاں ای کتاباں پڑھن دی لَت اوہنوں لگ گئی ہوئی سی اوہناں ای دِناں وچ اِک دن جدوں بدل چھائے ہوئے سن۔ اوہدے گوڑھے مِتر نے انارکلی دے کول لگدے فٹ پاتھاں اُتے پرانیاں کتاباں نال سجدے بازار بارے دسیا۔ ایہہ کتاباں سستیاں وی ہوندیاں اَنمول وی جس کر کے اوتھے ہر اتوار نوں اَپڑنا اِک عادت جہی بن گئی۔ اوس نوں لگدا اوہ جس اتوار اوتھے نہ جائیے تاں اوہنوں اِنج لگدا اے جویں کجھ اَدھورا پن جہیا ای اَجس نوں پُورنا بہت ضروری اے۔ اوس اتوار وی اوہ پُرانیاں کتاباں وچ اپنی پسند دی کتاب دی بھال وچ ای گھبھی ہوئی سی کہ اِک ولایتی پرفیوم دی خشبو نے اوس نوں سر اُٹھا کے اپنے سجے پاسے ول ویکھیا، جس پاسیوں اوس نوں خشبو آندی محسوس ہوئی۔ اِک بدیسی جوڑا اَتے نال اِک نِکی جہی بالڑی کتاباں ویکھ رہے سن۔ سوانی نے لال سُوہی سکرٹ پائی ہوئی اے؛ بُوٹ بڑے برِیک پُنجھ والے سن جد کہ اوہدے نال کھلوتے بندے نوں جو اوس دا گھر والا ای جاپدا سی، اوہنے ٹریک سُوٹ پایا ہویا، اوہناں دوواں نال بالڑی جو اَٹھاں دساں ورھیاں دی ہونی اے۔ اوہنوں اوس ویکھیا تے ویکھدی ای رہ گئی؛ ہو بہو اوس گڈیاں وانگ جس نال اوہ کھیڈنا چاہندی رہی اے؛ پر گھر والے اوہنوں گڈیاں نہیں لے کے دیندے سن۔ اوہ جد وی ایہہ گڈیاں کسے کول ویکھدی تاں اوس دا بڑا دِل کردا کہ اوہ وی گڈیاں نال کھیڈے، اوس کول ڈھیروڈھیر گڈیاں ہوون۔ اوہ جد وی اپنی ماں نال بازار جاندی تاں گڈیاں والیاں دُکاناں اندر شیشے دیاں الماریاں اندر سجائیاں گڈیاں نال اپنیاں اَکھاں نہاردی رہندی۔ اوس دی ماں وی کدے وی اوس دے اندر نوں نہیں سی جان سکی۔ شیشے اندر سجیاں گڈیاں جِنیاں سوہنیاں ہو سکدیاں سن اوس ورگی ای اوہ بدیسی بالڑی لگی۔ ایسے لئی اوہ جنون جہے نال اُٹھی تے کتاباں دی بھال نوں جویں اِک لمحے لئی وسار گئی ہووے۔ اوس نے اُٹھدیاں ای اوس بدیسی بالڑی ول اپنا ہتھ ودھادِتا

جیوں اوس نال ہتھ ای نہ ملانا ہووے سگوں ایہہ وی ویکھنا چاہ رہی ہووے کہ سچی مُچی دی بدیسی بالڑی اے یاں کسے گڈی نوں اوہ جوڑا نال لئی پھردا اے۔

اوہ گڈیاں ورگی بالڑی اَج اوس نوں یاد آن لگی کیوں جے اَج وی اوسے طرح دی ای اتوار سی گوڑھے بدلاں نال بھری ہوئی،اوہ اَج وی اوسے گڈی نوں بھالن لگ جاندی؛ پر آل دوال اُنج داُ کا نہیں اے اوہ بدیسی پتا نہیں کِتھے اَپڑے ہونے نیں اوہ سوچاں وچ سرکار ولوں چلدی سستے کرایہ والی بس وچ بیٹھی اوس خشبونوں اَکھاں بند کر کے محسوس کرن دا چارا وی کردی اے۔

گھر اَپڑدیاں ای پورے شہر وچ گھر بندی دا سرکاری اعلان ہوگیا۔

اوس نے ٹی وی تے جویں ای خبر سُنی تاں اندر کنستر وچ جا ویکھیا؛ سیرکُو آٹا سی تے چاؤل اینے کُو سن اوس لئی صرف اِک وار ای بن سکدے سن صرف اِک گلاس چاؤل پئے سن جہناں نال اوہ اِک دیہاڑ تاں کڈھ سکدی اے، جے اوہ بچت کرے دُپہراں نوں اُٹھ کے پکاوے تے رات نوں وی ایہہ ای کھا لوے؛ سویر دا ناشتا نہ کرے گی۔ اوس نے جِنا وی کھان پین دا سامان سی اوس نوں بُہتی توں بُہتی دیر نال سانبھ سانبھ کے ورتن دا سوچنا شروع کر دِتا،کیوں جے جس اخبار وچ اوہ ٹیلی فون اَپریٹر وجوں کم کر رہی سی؛ اوس دے سرکاری اشتہار پچھلے اَٹھ مہینیاں توں بند ہوئے پئے سن، اوہنوں تنخواہ نہ دِتی گئی، اوس دے نال کم کردے ہور ملازماں نے وی وکھالا کردیاں ہوئیاں ملازمت ای چھڈ دِتی تے اِک مہینہ ہوگیا اوس نوں دَر دَر تے بھٹکدیاں کوئی ملازمت اوس نوں نہیں مل سکی..... تے ایسے دوران گھر بندی دا سرکاری اعلان۔

گھر آندیاں اوس نے ٹُٹی سکرین والے اپنے موبائل نوں چارجنگ تے لا چھڈیا۔ایہہ موبائل اوس دے نِکے بھرا نے اوہنوں اوس ویلے دِتا سی جدوں اوہنے پڑھن لئی دوجے شہر ڈیرے لائے سن۔ اوس نوں دوجے شہر وچ ای مہینہ مُکن توں پہلاں ای بنب دھماکے وچ پورا خاندان مُک جاون دا پتا چلیا تاں اوہ بے آسرا ہوگئی۔ کئی تھاوں تے نِکیاں نِکیاں نوکریاں نال اوس نے اپنے جیون نوں رِیڑھیا۔ اج وی اوس نوں موبایل پھڑدیاں اپنا نِکا بھرا چیتے وچ آ گیا تے اوس نے یاداں نوں مُکاون دا جتن کردیاں ہوئیاں مِتراں دے گھلے سنیہے پڑھنا تے کجھ سُنتا شروع کیتے۔اَج اوس نوں وَٹس ایپ تے گھلی گئی اِک ویڈیو ویکھن نوں مِلی تاں اوہدے وچ چائنا دے واسیاں دی جنوراں نوں کھاون دی ویڈیو سی، کھولھدے ہوئے پانی وچ جیندے جاگدے جنوراں نوں سُٹیا جا رہیا سی اوہ چیُں چیُں

کردے باہر نکلدے ہن تاں باہر کھلوتا بندا اوس نوں لکڑ دے موٹے سارے ڈنڈے نال اینا زور کے ماردا اے کہ اوہ اندر ای اندر رہ جاندا اے۔اک اَتی سُندر سوانی اپنے گلابی ہونٹھاں نال جیند یاں چُوہیاں نوں منہ وچ پاندی اے، اُتوں بیئر دا بھریا گلاس..... اِک بیئر دے گلاس وچ کنکجھورا پاندا ہور بندا..... اوہو..... اوس کولوں کدے ایہہ نہیں ویکھیا جانا اے۔ اوہ تاں کدے ایس نوں اپنے کمرے وچ وی نہیں سی برداشت کر سکدی؛ جے دُنیا وچ کسے اجہے جنور بارے دسنا پوے جہدے کولوں اوہ سبھ توں ودھ ڈردی اے تاں اوہ یکدم کنکجھورے دا ناں لے دیوے گی۔ بالپن وچ تاں ایس کنکجھورے نوں ویکھ اوہ اِک دن لیٹرین وچوں باہر نس آئی سی.....

''جنور کِویں کھاون گے؟''

''پنچھیاں نوں کون دانا پائے گا''

اوہ اپنے اِک مِتر نال اپنے اندرنوں شیئر کردی اے۔

اگلے ای پَل اوہ اپنے کہانیکار مِترنوں مِسڈ کال کردی اے جو اوس نوں فٹ ای موڑویں کال کر دیندا اے۔رَسمی سلام دُعا توں بعد اوہ گلاں چھوہندے نیں:

''کوئی نویں کہانی لکھی اے؟'' جیوں اوہ اوس دی کوئی کہانی پڑھنا چاہوے۔

''نہیں''

''کیوں؟''

''جی ای نہیں کیتا''۔ اوہ مریل جہی ہوئی واج وچ کہندا اے۔

''جی نوں کرواؤ یار تہانوں کِنے ای مہینے ہوگئے نیں کہانی لکھن لکھن کردیاں'' ''اوہ دِسن لگدی اے؛ اوہ اوہناں نوں کہن لگدی اے''، ہُن تاں ایس ورھے ای تیریاں دو کتاباں وی چھاپیاں گئیاں نیں شاید وڈا کہانی دا انعام وی ایدکیں تیرا ہوئے۔

دوویں ہسے سن۔

''اِک دوموضوع اجہے نیں جہناں نوں لکھنوں ڈر آندا اے''

''کاہدا ڈر''

''موت دا تے مذہب دا ڈر''

''بڑے نازک جہے موضوع نیں''

''فیر اُکا ای نہ لکھو'' تے اوہ فیر دسن لگی'' پکدے رہن دو ایس کہانی نوں فیر کسے ہور طرح لکھن دا جتن کر لینا''

اودھروں کہانیکار متر بُہتا ای نا اُمید ہو یا بیٹھا اے۔'' کدہے لئی لکھاں، مینوں لگدا اے ایدکیں میں بچنا نہیں اے'' اوہ کہندی اے کہ اجہیا کجھ نہیں ہوندا پر اوس دی گل نوں گولنوں بغیر ای اوہ بولی جاون لگا ''تینوں تے پتا اے میرے جیون وچ جیہڑی وی نویں وبا آئی اے اوس نے مینوں ضرور جکڑیا اے و یکھ ڈینگی نوں ای و یکھ لے میں اخیر لی سٹیج توں پرتیا ہاں''.....

''ایس واری تاں بچن دی وی کوئی اُمید نہیں اے''

''لوکیں تاں جنازے نوں وی ہتھ نہیں لاندے نیں، سُنیا اے بغیر نہوائے دھوائے اک مومی جامے وچ لپیٹ کے تابوت وچ رکھ دیندے نیں فیر اگوں اک ایمبولینس وچ پا کے اَبادی توں دُور قبرستاں اندر جائپ آندے نیں''۔

اوہ دوویں حدوں ودھ گھنبیر نیں۔

حدوں ودھ ڈرے ہوئے وی۔

حدوں ودھ فکراں وچ پر عملی طور تے اوہ کر وی کیہ سکدے نیں؛ اوہ خموشی نوں مُکاندی اے ''کل ٹھوکر نیاز بیگ تے اِک روگی بارے سُنیا کہندے نیں کوئی اوس نوں ہتھ لاون واسطے وی تیار نہیں سی اوہدے اپنے گھر والے وی نہیں۔ ایمبولینس والیاں نے اَگے ودھ کے اوہنوں ایمبولینس وچ رکھن لئی وی انکار کر دتا''

کہانیکار نے وی سوشل میڈیا تے ویکھی اک ویڈیو بارے دسیا ''ہور تے ہور اِک پیو نے اپنے بال نوں دس فُٹ دُور ای رکھیا سی ایمبولینس وچ اوہ آپ جا کے بیٹھا''

''میں وی اِک گجرانوالا دی ویڈیو ویکھی اک گھبرو ڈھیہ گیا سی تے کوئی اوس دے کول جاون لئی وی تیار نہیں سی۔ امدادی جتھے نوں فون کیتا تاں اوہناں وی آون توں انکار کر دتا''

ایہناں سبھ حالات نوں و یکھ کے کیہ کیتا جا سکدا اے، ایہہ وائرس ہے ای بہت خطرناک۔ جیونا تاں سبھ نوں پیارا لگدا اے نا۔ اوہناں نے جیوں گل نوں مُکانا سی۔

''جینا تاں سبھ نوں پیارا لگدا اے'' ایہہ گل اوس نوں وار وار سنائی دیون لگدی اے۔ ماپیاں بِنا اپنے نِکے بھرا بِنا جینا اوہنوں کدوں پیارا لگدا سی، اوہ نہیں سی سمجھدی کہ اوہ ہور کجھ

دیہاڑے وی جی سکے گی؛ پر ویلا بیتن دے نال نال اوس نے جیون لئی جویں اپنے آپ نوں منوا لیا، جیونا اوس نوں ودھیا لگنا شروع ہویا تاں اوس نے جیون دے رس نوں ماننا شروع کر دتا ہوئے۔ پر اوہدے اندر جیہڑا ڈر وڑ بیٹھا سی اوہ مُک نہیں سی رہیا، ایہہ ڈر موت دا ڈر سی جو اوس نوں چفیرے ای ودھدا وکھالی دیون لگدا اے۔

پہلا دِن اوس نے اِک گلاس چاؤل پکا کے لنگھا لیا سی۔ دوجے دو دِن بڑی مشکلاں نال آٹے تے دالاں نال کڈھی۔ ایہہ دالاں اِک دو بُکاں توں ودھ نہیں سن بچیاں ہوئیاں۔ ٹی وی دیاں خبراں وچ موتاں ودھ رہیاں سن، شہراں نوں ایس نے سُنجھا کر دتا سی کھان پکان والیاں شیواں دیاں دُکاناں کھلیاں سن پر اوہناں لئی پیسیاں دی لوڑ سی جو اوس کول مُک گئے سن۔ جے ایہہ گھر بندی نہ لگی ہوندی تاں اوس دے مِتر نے اوہنوں اُدھار رقم دین دا جو وعدا کیتا سی اوہ پورا ہو جاندا تاں اگلی نوکری دی بھال وی ہو جانی سی تے اوس دی دال روٹی وی چل پینی سی پر ہویا ای کجھ نہ اوس دے مِتر نے پہلے دن ای اپنے پِنڈ لئی سامان پیک کر دیاں دسیا سی کہ راہ وچ جاندیاں پیسے کڈھوان دی کوشش کرے گا تے اوہنوں کسے صورت وچ اپڑا دیوے گا پر کسے بنک دی اے ٹی ایم ای نہیں سی چلی۔ اُمیداں مُک رہیاں سن تے اوس دے گھر والیاں نے اوہنوں اجہی کالھ پائی سی کہ مِتر وی اوہدے لئی کجھ نہ کر سکیا۔ ہُن اوہدا مسلسل نمبر بند جا رہیا سی ''شاید اوہدے پِنڈ نیٹ ورک نہیں آ رہیا ہونا'' اوہ خُد نوں دسدی اے۔

تیجا دِن وی اوکھے سوکھے ہو کے لنگھ گیا۔

''سرکاری اہلکاراں نے سر جوڑے نیں''۔

''سیاستداناں نے ماڑیاں نوں راشن دین لئی سوچیا اے، پر عملی طور تے اجہیا کجھ نہیں'' ٹی وی تے لگیاں اوہ خبراں سُن رہی اے۔

''بُھکھ نال اوہدے ڈِھڈ وچ کَرول پین لگدے نیں''۔ اوہ اُٹھ کے پانی گلاس دا بھر کے کول رکھدی اے۔

اِک دُکان توں جد اوس نے اُدھار سودا لینا چاہیا سی تاں اوس نے پچھلے مہینے دے ای دو ہزار دا مطالبہ کر لیا۔ کسے دُکان توں اُدھار وی نہیں مِل رہیا، چنگا تے چوکھا مناون دی سوچ نے دُکانداراں نوں ہمیشہ توں ای سمجھدار رکھیا ہویا اے۔

کدے اوہ ہمت ہار جاندی اے ''اوہ کجھ نہیں کر سکدی، اوہ خیرات لئی ہتھ پھیلا دیوے؟'' اوہ اپنے آپ نال گلاں کردی اے ''میں انج کدے نہیں کراں گی، میں جَر لواں گی اخیر کِنی کُو بھکھ اے'' اوس دے ذہن وچ بھکھ آندیاں ای مہاتما بُدھ دی تصویر بنن لگ جاندی اے۔ اگلا دِن ہور بھیانک لگن لگدا اے۔

ودھدی ہوئی وباء نے پورے مُلک نوں اپنی لپیٹ وچ لے لیا اے، سہندے لوکاں نے اپنے گھراں وچ کھان پین دا چوکھا سامان بھر لیا اے۔

اوس دا نیٹ پیکج مُک گیا ہویا اے۔

اوہ بڑی ہمت کر کے اُٹھدی اے، پانی دا گُھٹ بھردی، پر پچھلے دِناں دی بھکھ نال اَج اوسنوں پانی نال وی سکون نہیں ملدا اے اندر جیوں کھوہ جہی ودھ گئی ہووے۔ ایسے ای اُدھیڑ بُن وچ کہ اوس نوں کیہ کرنا چاہیدا کیہ نہیں اوہ اُٹھ کھلوندی، سوچدی اے ''پنچھیاں جنوراں نے کیہ کھانا اے کتھوں کھانا اے؟'' ''اوہ سوچدی اے'' شاید کسے رُوڑھی توں اوہناں نوں کجھ مل جاوے گا..... اوہ شہر توں دُور نَس کے اوتھے اَپڑے ہونے نیں جتھے اوہناں نوں کجھ کھاون نوں مِل جاوے۔

اوس نوں جون ایلیا دا مصرع چیتے آندا اے ''یہ لڑکی فاقا کش ہوتی تو بدصورت لگتی'' اوہ ہسدیاں ہوئیاں شیشے اَگے آ کھلوندی اے۔ سویر توں شام وی ہو چکی اے کھڑکی کھول کے باہر وی نہیں ویکھیا جا سکدا کیوں جے اِک وڈے جنک فوڈ دے اشتہار دی ہورڈنگ لان واسطے عمارت دے مالک نے ایتھے لوا دتا اے۔ اوہ تاں باہر نکلنوں وی ڈردی، کیوں جے کہیا جا رہیا اے کہ ایہہ بیماری کسے نوں چھوہن نال ودھ سکدی اے دَساں دِناں دے اندر اندر اوس دیاں علامتاں اینیاں ودھ جاندیاں نیں کہ لا علاج ہو جاندی اے۔

اَج اوس نوں کدے کدے ایوں لگدا اے کہ ٹی وی اُتے دسیاں ہوئیاں بیماری بارے دسیاں ہوئیاں ساریاں علامتاں تاں نہیں مُڈھلیاں علامتاں اوس نوں محسوس ہوون لگدیاں نیں۔

شام توں رات ہو گئی۔

اوہدے کول کھاون لئی کجھ نہیں بچیا اے۔

اوہ باقی کرائے داراں وانگ ایہہ بلڈنگ چھڈ کے وی نہیں جا سکدی، اوہ کہدے کول جاوے؟ اوہ سوچن لگدی اے۔

سماج نوں اپنیاں قائم کیتیاں قدراں نال نہیں لیایا جاسکدا اے سانوں سبھنوں سماج دیاں قائم کیتیاں قدراں مطابق جینا پیندا اے

تے سبھ ایہناں قدراں نال ای جیندا اے۔ بس..... کوئی کوڑھ سی جس نوں اوہنے اپنے آپ کولوں ای لُکا لیا۔ اوس نوں یاد آندا اے جدوں اوہنے اپنی سوچ وانگ جینا چاہیا تاں سماج نے اوس تے رَوکاں لانیاں شروع کر دتیاں سن۔ اوہ جویں اپنے جیون توں ای پچھانہ ہَٹ گئی ہووے۔ اپنے بارے ایہہ سبھ گلاں اَج اوس نوں کیوں ہمت نہیں سن دوا رہیاں۔ اوہ کمزوری نال کنبی سی، اکھاں بند کر کے سونا وی چاہیا پر سبھ جتن بے کار ہو گئے سن۔

اوہ جیوں شام توں رات تک دی ای تانگھ وچ سی۔ رات ہوندیاں ای پوری مارکیٹ سرکار ولوں بند کرا دتی جاندی۔ چُپ چان ودھ جاندی، ایس چُپ نال اوہ پچھلے دو دیہاڑیاں توں جی رہی سی پر اوس دے بھیت نوں نہیں سی بھال سکی۔

اوہ اَج تاں اپنے ای بھیت نوں بھالنا چاہندی سی اپنے بھُکھ دے بھیت نوں وی۔ اوہ کوئی فیصلا نہیں سی کر سکی کہ اوہنوں کیہ کرنا چاہیدا، اوہ پنچھیاں جنوراں بارے سوچن لگدی اے اوس دی بھکھ اوس نال ای اے اوہ اپنے والاں نوں کُنجد یاں جیوں کوئی وڈا فیصلہ کر لیندی خود ای خود وچ اوہ اپنے کپڑیاں نوں ویکھن لگدی اے کہ اوہ گندے میلے تاں نہیں نیں۔ کمرے وچ پئی اِکو اِک منجی دے اُتے پئے گدے دے کونے نوں چُک کے تھلوں کُنجی پھڑ بوہے توں باہر نکل آندی اے۔

پوری گلی وچ خموشی دا راج، اوہ ہولی ہولی اگانہہ نوں ٹُردی خموشی خلاف جیوں کوئی وڈا ورودھ وکھالا کردی پئی ہووے۔

گلی دی نُکر توں اک گھر پہلاں، چِٹے رنگ دے بوہے والا گھر اے جتھوں اوہ ہر وار لنگھ ای آندی اے کیوں جے ایس توں وکھ کوئی ہور راہ ای اوس دے گھر ول نوں نہیں بن سکدا۔ بوہے نوں کھُلا ویکھ اوہ دُوروں ای جویں چونک جاندی اے، اِک سوانی مانجھا پھڑی بوہے دے سامہنے کھلوتا پانی کھلار دی پئی اے، اوہدے کول اوس دا بال کھڑا خموشی نال ٹُردی نوں ویکھ کے کھِڑ کھِڑ ہسن لگیا۔

اَتے اوہدی ماں اوس نوں گُھوری وَٹ کے چُپ کروا ندی کہن لگی ''پُتر ایہناں رَبّ دی جِیاں نوں ویکھ کے ہَسی دا نہیں'' گل کرنوں بعد اوس نے اپنے ہتھ وچ پھڑے جھاڑو نوں زمین اُتے پھیرنا شروع کر دِتا۔

گلی دی نُکر مُڑن توں پہلاں پنچھیاں جنوراں نوں یاد کردی اوہنے اپنے آپ نوں سنبھالن دا جتن ای کیتا سی کہ رات دَس وجے توں بعد وکھ وکھ گھراں دیاں چھتاں اُتوں آفت مُکاون والیاں بانگاں دیاں واجاں اُچیاں اُچیاں تے ہور تیز ہو رہیاں سن..... اوہ ایہہ سبھ سُندیاں ہوئیاں وی اَنھیر بھریاں راہواں اُتے کلم کلے تُری اپنیاں سوچاں نوں ہولی ہولی دماغ وچوں کڈھن لگی۔

پروفیسر ڈاکٹر محمد رفیق خان

خوش نصیب بدنصیب

احمد اک پنڈ وچ پیدا ہویا تے اوہنے حیاتی دے بڑے ای اچے تے نیویں مرحلے ویکھے یعنی بچپن وچ امیری تے جوانی وچ غریبی، درمیانی عمر وچ امیری تے غریبی دی آمیزش تے بڑھاپے وچ فیر امیری ۔ایہہ ایسے حالات سن جیہناں نے اونوں جتھے محنتی تے سخت جان بنایا اوتھے اوہنوں پیار سمیٹن تے پیار ونڈن دی عادت وی پائی۔محنت تے لگن دا پھل ایہہ ملیا کہ اوہ ایم ایس سی کر کے اک کالج وچ لیکچرار لگ گیا۔کئی کالجاں وچ تبادلہ ہون دے بعد اوہدا تبادلہ اک دوردراز دے علاقے وچ ہو گیا تے اوتھے صرف تن چار مہینے گزرن دے بعد اوہنوں لاہور دے اک وڈّے کالج وچ لے آندا گیا۔ باہر دے کالجاں دے وچ اوہنیں جو کردار ادا کیتا اوہدا سب توں وڈّا پھل ایہہ ملیا کہ طلباء تے طالبات نیں اوہدے نال دل دیاں گہرائیاں توں پیار کیتا۔

لاہور دے کالج وچ تعلیم ایف اے ایف ایس سی توں لے کے ایم اے ایم ایس سی تک دتی جاندی سی۔ شروع وچ اوہنے ایف ایس سی پڑھائی تے بہت جلد اوہنوں ایم ایس سی دیاں کلاساں پڑھان تے لگا دتا گیا۔ اوہدے بول چال،تقریر دے فن تے پڑھان دے طریقے دے علاوہ شاگرداں نال تے دوست احباب نال چنگے سلوک دی وجہ توں بہت جلد اوہ کالج وچ مقبول ہو گیا تے بلا وجہ لڑکیاں لڑکے سارے شاگرد اوہدے نال دلوں پیار کرن لگ پئے۔لڑکیاں دا ایہہ تاثر سی کہ احمد دے کول جا کے اوہ اپنے آپ نوں زیادہ توں زیادہ محفوظ محسوس کر دیاں سن۔

ایہناں شاگرداں دے وچ دو لڑکیاں وی شامل سن جیہڑیاں ایس طراں لگدیاں سن جیوں بچپن دیاں سہیلیاں ہون۔ اک دا ناں نیناں سی تے دوسری دا ناں پیناں۔ نیناں لاہور شہر وچ ای جمی پلی تے بی ایس سی کر کے ایم ایس سی وچ داخل ہوئی، جد پیناں کسے دور دراز دے علاقے دی رہن والی

سی۔ اوہ اوتھے ای پڑھی تے اوہ وی ایم ایس سی وچ داخل ہوگئی۔دوواں دی دوستی ایتھے ای آ کے ہوئی۔ دونویں اچیاں تے لمیاں تے تکھے نین نقش والیاں سن جیہناں دے اتے گورا رنگ اوہناں دی جوانی تے خوبصورتی وچ ہور وادھا کر دا سی۔ اوہناں نیں باقاعدگی نال احمد دے کمرے وچ آؤنا شروع کر دتا۔ کدی کوئی پڑھائی دے حوالے نال مشکل مسئلے تے اوندیاں سن تے کدے حیاتی دے بارے وچ گل بات کرن لئی۔ احمد نوں اپنے استادِ محترم نال والہانہ پیار دی وجہ توں تے شریف زادیاں ہون دی وجہ توں بڑیاں چنگیاں لگدیاں سن۔ جس دن اوہ سلام کرن لئی حاضری نئیں سن دیندیاں، احمد دل ای دل وچ کسے چیز دی کمی محسوس کر دا سی۔

پڑھدیاں پڑھاندیاں تے ملدیاں گلدیاں دو سال پورے ہوگئے۔ دوواں نے امتحان دتا تے ایم ایس سی دی ڈگری حاصل کر لئی۔ ایم ایس سی کرن دے بعد کچھ دیر لئی دوویں ای غائب ہوگئیاں۔نہ اوہناں نیں احمد نوں اپنے دلوں بھلایا تے نہ ای احمد نیں۔ اوہ دوویں اوہنوں بہت یاد آؤندیاں سن۔ اک دن نیناں کالج آئی تے احمد نوں خاص طور تے ملی تے دسیا کہ میں اک مقامی کالج وچ لیکچرر لگ گئی آں تے پیناں دے گھر والیاں نیں اک نوجوان جیہڑا برطانیہ دی کیسے یونیورسٹی وچ بطور لیکچرر یا اسسٹنٹ پروفیسر ملازمت کر رہیا اے نال پیناں دی شادی کر دتی اے۔

تفصیل پچھن دی کوشش کیتی پر نیناں نوں ایس بارے کوئی خاص علم نئیں سی کیونکہ اوہنے پیناں دی شادی وچ ایس وجہ توں شرکت نئیں سی کیتی کہ کتھے اک کلم کلی کڑی لاہوروں پنج چھ سو کلومیٹر سفر کر کے جائے تے سہیلی نوں اپنی ہتھیں ڈولی پائے۔گل آئی گئی ہوگئی۔

نیناں دوبارہ ملن آئی تے پتہ چلیا کہ اوہدی شادی ہوگئی اے تے اوہدے میاں کسے ٹھیک ٹھاک عہدے تے کم کر رہے نیں۔ احمد تے نیناں دیاں ملاقاتاں جاری رہیاں، ایتھوں تک کہ کالج وچ پنج چھ سال گزارن دے بعد احمد اعلیٰ تعلیم لئی گلاسگو چلا گیا تے اوتھے ای پنج سال گزارے۔ پہلے تن سالاں وچ پی ایچ ڈی کیتی تے باقی دو سال یونیورسٹی وچ ای ملازمت۔ احمد جدوں پی ایچ ڈی مکمل کرن والا سی اودھوں شہر دی اک اہم سڑک اتے اپنے اہل وعیال نال رہائش پذیر سی۔ اوہدے گھر توں تھوڑی دور ای اودھے اک دوست دا گھر سی۔ دوست وی پی ایچ ڈی کر رہیا سی تے اوہدی بیوی وی۔ اوہناں دے گھر اکثر دوست اکٹھے ہوندے رہندے سن۔بعض دفعہ سارا سارا دن اوتھے گزر جاندا سی۔ زیادہ تر اسی تاش کھیڈ دے ساں۔ احمد دا دوست بہت خوش مزاج سی تے اودھے تمام اہلِ خانہ وی۔

اک دن محفل لگی تے اوتھے اک ایسے شخص نوں ویکھیا جیہنوں نہ احمد جاندا سی نہ ای اوہ احمد نوں جاندا سی۔ احمد دے دوست نیں اوہدا تعارف کرایا تے اوہدے نال احمد دا۔ حیرت ایس گل تے ہوئی کہ اوہ احمد نوں جاندا سی تے اوہدا دوست اوس بندے نوں وی۔ اوس نے اپنا ناں دسیا پر احمد بعد وچ بھل گیا۔ اوہ کہن لگا کہ تسی احمد صاحب تے نہیں جیہڑے فلاں کالج وچ لیکچرار سن۔ جے تسی اوہ ای اوہ تے تسی میری بیوی دے ٹیچر او۔ احمد بڑا خوش ہویا تے اوہنوں اندازہ ہو گیا کہ پیناں نے ضرور اپنے میاں اگے اوہدا ذکر کیتا ہوئے گا۔ احمد نے اوہنوں کہیا کہ پیناں نال میری ٹیلیفون تے گل بات کروا دیو۔ ٹیلیفون ملایا گیا۔ پیناں نے احمد دے برطانیہ آوَن دے بارے وچ سوچیا وی نہیں ہونا۔ کچھ دیر اوہنوں ماضی یاد کران وچ لگی۔ جدوں اوہنوں پتہ چلیا تے اودھی آواز وچ ایناں کو درد تے رنج سی جیہڑا اوہدی زبان تے نہیں سی آ سکیا۔ پچھے جذبہ ایہہ سی کہ ایتھے آ کے کیہ کرو گے سوائے ایس دے کہ میری بد حالی ویکھو گے تے بوجھل ذہن لے کے واپس جاؤ گئے۔ احمد نیں فون رکھ دتا تے اوسے ناواقف نے احمد نال صرف چند فقریاں وچ اپنا آپ کھول کے رکھ دتا۔ فقرے کجھ ایس طرح سن۔

''احمد صاحب! پتہ نہیں تہاڈی شاگرد اپنے آپ نوں کیہ سمجھدی اے۔ اوہنوں ایم ایس سی ہون دا بڑا مان اے، پچھے جئے میرے نال اوچی نیویں گل کیتی سی تے میں اوہنوں رج کے کٹیا سی''۔

فقرے وی ایسے جاہلانہ طریقے نال زبان توں کڈے گئے کہ صاف لگدا سی کہ کوئی وڈّا جاہل فنکار اے جدے نال اک معصوم تے پیاری لڑکی نوں واسطہ پے گیا اے۔ پیناں دے میاں صاحب واپس چلے گئے تے احمد اس قدر پریشان ہویا کہ پیناں دی بد حالی تے بدقسمتی کسے لمحے دی اوہدے دل وچوں نہیں سی نکلدی۔

اگلے دن احمد نے اپنے دوست نوں اوس بندے دی تاریخ دے بارے وچ پچھیا تے پتہ چلیا کہ موصوف پاکستان توں رڑھ کھڑ کے بی ایس سی کیتی تے کوئی چکر چلا کے برطانیہ چلے گئے۔ اوتھے چھوٹی سطح دی ملازمت اختیار کیتی جیہڑی کوئی ٹیکنیشن یا لیب اسسٹنٹ وغیرہ دی سطح دی سی۔ چونکہ ملازمت وچ سی، ایس لئی لڑکی دے والدین نوں ایہہ تاثر دتا کہ موصوف یونیورسٹی دی تدریسی فیکلٹی وچ نیں، ٹھیک ٹھاک تنخواہ لے رہے نیں تے شادی دے بعد پیناں نوں بہت خوش رکھن گے۔ ملازمت وی کوئی پکی نہیں سی۔ کدی ہوئی تے تنخواہ گھر آ گئی نہ ہوئی تے سوشل سیکیوڑی تے گزارہ ہو گیا۔

احمد واپس لاہور آیا تے اوہدی نیناں نال ملاقات ہوئی۔ اوہنے آ کے سارا ماجرا نیناں نوں سنایا۔ چونکہ اوہناں دے درمیان کوئی رابطہ نہیں سی، ایس لئی اوہنے اے ای جواب دتا۔ سر! مینوں ایس بارے کچھ وی پتہ نہیں۔ خیر اے کوئی انوکھی گل نہیں سی۔ ایک محاورہ ایتھے فٹ بیٹھدا اے،''آنکھ اوجھل پہاڑ اوجھل''۔ نیناں دے ماشااللہ ہن بچے جوان ہوگئے نیں تے پڑھ لکھ کے باقاعدہ ملازمتاں کر رہے نیں۔ پچھلی واری ملی سی تے اوہدوں کسے ہورکالج وچ اپنے شعبے دی صدر سی تے بڑی خوش سی۔

احمد اپنے ذہن وچ کدی کدی دوواں سہیلیاں دی قسمت دا موازنہ کردا اے تے اوہنوں اک دوہا یاد آؤندا سی۔

''دوسکھیاں بچپن کی
اک سکھ کی سنگھاسن سکھ پر روپ متی بن جائے
دوجی اپنے پیٹ کی کارن گلیوں میں لٹ جائے''۔

احمد نوں والدین اتے سب توں زیادہ افسوس ایہہ ہویا کہ برطانیہ دے ناں تے بغیر سوچیاں سمجھیاں تے بغیر کسے جانچ پڑتال دے بچی دا رشتہ کردتا تے اوہنوں ڈوب دتا۔ فیر اوہدی سوچ ایس پاسے وی چلی جاندی اے کہ والدین داوی کیہ قصور۔ اوہ وچارے وی تے پینڈو سن۔ اوہناں تے مغربی ملکاں دی شان و شوکت دا اینا اں کواثر سی کہ اوہ عقل توں ہتھ دھو بیٹھے سن۔ احمد اک گل سوچ کے اپنے آپ نوں تسلّی دے لیندا اے کہ پتہ نہیں کنیاں کو بدنصیب کڑیاں ایس فریب دی وجہ توں اپنیاں زندگیاں تباہ کر چکیاں نیں۔ بعض ایسے کیس وی ویکھن وچ آئے کہ لڑکی دی عمر 20 سال توں وی گھٹ تے مال و دولت دے فریب وچ آ کے 60 توں 70 سال دے بزرگاں نال شادیاں ہوئیاں۔ بعد دے وچ کدھرے علیحدگی ہوگئی تے کئی وچاریاں مشرقی شرم و حیا دی وجہ توں مقدّر سمجھ کے وقت گزاردیاں رہیاں تے اپنے زندگی دے دن وقت توں پہلاں پورے کر کے دنیا توں رخصت ہوگئیاں۔

احمد اپنے ملک دے لوکاں دی سوچ نوں خوب سمجھدا اے۔ ایتھے کسے معاملے وچ تعلیم و تربیّت بہت گھٹ لوکاں وچ شعور پیدا کرسکی اے۔ لوکی ایہہ بھل جاندے نیں کہ اسی مغربی ملکاں دے وچ دونمبر شہری دی حیثیت رکھنے آں۔

کدی کدی بدلدے حالات ویکھ کے ضرور خوش ہوندا اے کہ جگہ جگہ بے عزّت ہون دی وجہ توں لوکاں نوں سمجھ آ گئی اے ایہہ سوچ وچوں نہیں اُٹھی۔ ایہہ اللہ تعالیٰ دی طرفوں اتری اے۔ 11-9 دے واقعے دا سب توں وڈا احسان ایہہ وے کہ احمد دے کئی ٹھیک ٹھاک عہدیاں تے فائز تے کاروبار وچ اچّا مقام رکھن والیاں دوستاں نے اوہنوں گزارش کیتی کہ اوہناں دے پتراں واسطے پاکستان توں رشتے لب دیو۔ احمد نیں کنیاں نوں پچھیا تے والدین دی طرفوں یا لڑکیاں دی طرفوں انکار ای ہویا۔ اللہ کرے کہ اسی اپنے آپ نوں وی پہچانیے تے جیہناں نوں اساں اپنے دل تے دماغ تے سوار کیتا ہویا اے، اوہناں نوں وی۔ جدوں ایہہ پہچان ہوگئی اوہدوں سکون ہو جائے گا۔

انجم قریشی

حفاظتی پیکٹ

کوئی پنجھی ورھیاں پہلے

فرزانہ دا سوہرا گھر اسلام آباد وچ سی، اوہدا بندا قیصر اک وڈی کمپنی وچ کم کردا سی تے رہائش سرگودھا وچ سی۔ اک چھوٹا منڈا سی فرحان، سال دا، تے ویاہ نوں کل دو سال وی نہیں ہوئے سی۔ فرحان ماں دی اکھ دا تارا سی۔

دفتر دے کم پاروں قیصر نوں ہر دوجے مہینے اسلام آباد وڈے دفتر آونا پیندا سی۔ فرزانہ تے فرحان نال ای ہوندے سن۔ فرزانہ ویاہ توں پہلے دوبئ تے کراچی رہی سی۔ سرگودھا نرا پنڈ سی پر گزارا ہو رہیا سی۔ دِنے فرحان دے تے گھر دے کماں وچ رجھی رہندی تے شامیں قیصر دیاں فرمائشاں۔

قیصر دا دل ہوندا سویرے شامیں دوویں اکو ای کم تے لگے رہن۔ پر ہن ذرا احتیاط نال دوجا بچہ اینی چھیتی نہیں آنا چاہیدا۔ فرحان وی پورے نو مہینیاں پچھوں ای آ گیا سی خیر نال تے ہن دوجا ذرا ٹھہر کے۔

فرزانہ نوں اوہدی ڈاکٹرنی نے کجھ مسئلہ دسیا سی جس دی وجہ کر کے اوہ احتیاط نہیں سی کر سکدی تے احتیاط والی گل دا سارا بھار قیصر تے آ گیا سی۔ ساتھی دے احتیاطی پیکٹ ہر ویلے گھر ہون، قیصر دھیان رکھدا سی۔ اک واری اوہ اسلام آباد آ رہے سی تے رستے وچ قیصر نوں چیتا آیا کہ ساتھی کول نہیں، رکھنا بھل گیا سی، فرحان دے ڈائیپر تے ددھ تے پانی دیاں بوتلاں رکھدیاں اوہدے چیتے وچ بالکل ای نکل گیا۔ اوہنے اِک گھوری جیہی فرحان ول ماری، جیویں اوہدا قصور ہووے۔ فرزانہ دی گودی بیٹھا اوہ اپنے کھڈونے نال کھیڈ رہیا سی، اوہنوں گھوری دا پتا وی نہ لگیا۔ فرزانہ نے اوہنوں اپنے سینے دے نال لا لیا۔

اسلام آباد پہنچ کے گھر جاون توں پہلاں قیصر دوائیاں دی دکان لبھدیاں گڈی جناح سپر ول موڑ دتی۔ بڑا رش سی، گڈی کھلارن دی تھاں ای نہیں سی۔ اک چکر لایا، دو جا لایا، فرحان تنگ پے رہیا سی۔

تیجے چکر تے فرزانہ نے کہیا، تسیں گڈی کھلارو میں جا کے لے آنی آں۔

توں لے آئیں گی؟ اچھا ٹھیک اے لے آ، میں اک ہور چکر لا لینا۔

اوہ فرحان نوں نال ای گودی چک کے دوائیاں دی دکان دے اندر وڑ گئی تے کاؤنٹر پچھے کھلوتے بندے نوں کہیا، ساتھی دے دو پیکٹ دے دیو۔

کیہ کیہ دے دیاں؟

ساتھی دے دو پیکٹ۔ فرزانہ نے فیر کہیا۔

اک منٹ اوس بندے نے آ کھیا تے فرزانہ توں پرانہہ ٹردیاں ہویاں کاؤنٹر تے کھلوتے دوسرے بندے نوں بلا لیا تے اواز ہولی کر کے اوہنوں کہیا:

ایہہ سن ذرا ایس بی بی نوں کیہ چاہیدا اے؟

جی کیہ چاہیدا اے تہانوں؟ ہن دوجے بندے نے پچھیا

فرزانہ کھج گئی، ساتھی دے دو پیکٹ!

دوواں دکان والے بندیاں نے اک دوجے ول ویکھیا تے دوسرے والے نے خاکی لفافے وچ پیکٹ پا کے فرزانہ دے اگے کر دتے۔ پیسے دے کے فرزانہ گڈی ول تیز تیز ٹرنا شروع کر دتا۔ جدوں گڈی وچ بیٹھی تے قیصر نے ویکھیا تے فرزانہ کجھ ہلی ہوئی لگی۔

کیہ ہویا؟ اوس پچھیا۔

کجھ نہیں۔ فرزانہ آ کھیا۔

ہویا تے کجھ وی نہیں سی بس اوس نوں ایہہ باور کروا دتا گیا سی جو کجھ اوہ خرید کے لیائی اے کوئی اچرج شے سی تے اوہدا ایہدی منگ کرنا وی اچرج سی تے زنانی ہونا وی خورے اچرج سی۔

ورھیاں توں ورھے لنگھ گئے، فرحان دا اک بھرا وی سی ہن۔ دوویں بھرا وڈے ہو گئے سی۔ پر قیصر دا ہالی وی دل ہوندا سویرے شامیں فرزانہ تے اوہ اِکوای کم تے لگے رہن۔

اک واری قیصر تن دِن واسطے لاہوروں باہر دفتر دے کم نوں گیا۔ اوہ ہن لاہور رہندے سی۔ واپسی تے رستیوں اوہنے فرزانہ نوں فون کیتا، ویکھیں ذرا میری دراز وچ ساتھی پیا اے؟

فرزانہ گھر دے نال چھوٹی مارکیٹ وچ سبزی گوشت خرید رہی سی، اوہنے کہیا، پتا نہیں گھر ہے کہ نہیں، میں مارکیٹ وچ ہاں، ایتھوں اِک پیکٹ لے لواں گی۔ ہور کجھ چیتے رکھے نہ رکھے، قیصر نوں اپنا ایہہ کم کدی نہیں سی بھلدا۔ فرزانہ نے سوچیا۔

گرمی سی بڑی، اوہ گڈی وچ سبزی تے پھل دا تھیلا دھر کے دوائیاں دی دکان دے اندر وڑی۔ اوہنے دھیان ای نہ کیتا کہ نال دی فروٹ شاپ والا پکی عمر دا بندہ رشید وی اوہدے نال ای وڑ آیا سی۔

ساتھی دا اک پیکٹ دے دیو۔ کاؤنٹر پچھے کھلوتے بندے نے خاکی لفافے وچ اک پیکٹ پا کے اوہدے اگے کر دتا۔ اوس پیسے دے کے پیکٹ اپنے پرس وچ پایا تے دکانوں باہر آ گئی۔ گڈی رش توں دور اگے کھڑی سی اوہ گڈی ول ٹر پئی، فروٹ شاپ والا اوہدے پچھے پچھے ای آ رہیا سی۔ اوہنے کھلو کے گڈی نوں چابی لائی تے پچھوں کسے دی اواز آئی۔

باجی تسیں کیلے تے لئے ای نہیں۔

اوہ جھٹ پرتی تے رشید کھڑا سی۔ کیلیاں بارے اوس ای پچھیا سی۔ اوہنے ڈھیٹھاں وانگ اکھاں وچ اکھاں پا کے اپنی دھنی توں تھوڑا جیہا ہیٹھاں ہلکا جیہا کھرکدا ہوئیاں اک واری فیر پچھیا۔

باجی تسیں کیلے نہیں لئے، چنگے کیلے آئے ہوئے نیں، ویکھ تے لئو۔

نہیں چاہیدے کیلے۔ فرزانہ نے آرام نال جواب دتا۔ اوہدا دل کیتا رشید نوں زور دا دھکا دے کے زمین تے ڈیگ دیوے تے نالے رشید نوں ٹھڈا مارے جتھے رشید نوں کھرک پئی ہوئی سی، پر اوہ چھیتی نال گڈی وچ بہہ گئی تے انجن سٹارٹ کر دتا۔ رشید ہالے وی کھلوتا سی، فرزانہ نے گڈی چلا دتی تے اک واری فیر اوہدے کناں وچ رشید دی دور ہوندی اواز آئی۔

باجی کیلے!

اشرف گل (فریزنو کیلیفورنیا)

ردی اخبار.....اک افسانہ

صبح سویرے سارے کماں کاراں والے لوکی اپنے اپنے ناشتے کر کے تے دوپہر دے کھانے دے ٹفن پھڑ کے اپنیاں دفتراں یاں کارخانیاں ول نکل گئے۔ تے صرف بیبیاں ای گھراں وچ رہ گئیاں۔ جیہناں اپنے گھر دے رہے کھہے کم کار نبیڑنے شروع کر دتے۔ جدوں گلی وچ چپ چاپ ہوگئی۔ تے سبزی والے آن آواز ماری۔ پیاز لے لو۔ آلو لے لو۔ لال ٹماٹر۔ گاجراں۔ مولیاں۔ شلجم لے لو۔ سبزی والے دے آل دوالے اپنیاں گاہکنیاں دی بھیڑ لگ گئی۔ تے اک ہور اواز آ گئی۔ پیپیاں نوں ڈھکن لوا لوو۔ پرانا لوہا وِچ لوو۔ فیر اک ہور بندے نے آن واج ماری۔ ''ردی اخباروالا''۔ سُکے ٹکر۔ چھان بورے والا۔ اوس مگروں ہور اواز آ کنیں پئی۔ آئس کریم والا۔ آئس کریم دا ناں سن دیاں ای بابے مام دین دا چھوٹا جہا پوترا چاند عرف '' چنٹو'' جیہڑا اجے دو ڈھائی سال دا ای سی۔ اپنے ویہڑے وچ کھیڈ دا کھیڈ دا اک دم بھجدا بھجدا اپنے دادے دی منجی کول آ کے دادے نوں آکھن لگا۔ دادا جی۔ مینوں آئس کریم لے دیو۔ دادے آکھیا۔ پتر جا اپنی ماں کولوں پیسے لے کے آ۔ اوہ دوڑ کے ماں کول گیا۔ تے ماں نوں جا کے آکھیا۔ اماں۔ دادا جی نے مینوں آئس کریم لیکے دینی ایں۔ پیسے دے۔ نونہہ نے اگوں جواب دتا۔ کھلو جاء۔ ہنے دوجے بھائی کولوں ودھیا لواں گے۔ پر چنٹو نے ضد کیتی۔ تے پیسے مل گئے۔ بابا کھنگدا کھنگدا 'چنٹو' دے نال گلی ول ٹر پیا۔ تے گلی وچ جا کے پوترے نوں آئس کریم لے کے دتی۔

اک ویلا سی جدوں جوانی ویلے مام دین (ماموں) کول نوٹ ای نوٹ ہوندے سن۔ اوہ ٹانگے دے اڈے دا چودھری ہوندا سی۔ اوس کولوں سارے ٹانگیاں والے پچھ کے ہر کم کر دے تے کامیاب ہوندے سن۔ ایتھوں تیکر کہ اپنیاں دھیاں پتراں دیاں ویاہواں تیکر وی اوس دا مشورہ لیکے تے اگے پیر پٹدے سن۔ اوس کول اپنا وی اک ٹانگا گھوڑا سی۔ اوہ اپنے ٹانگے تے کئی

رنگ دیاں جھالراں تے ٹلیاں لٹکائی رکھدا سی۔ کیوں جے کوئی ایسا ٹبر کدرے جیہڑا ویاہ شادی تے جا رہیا ہوندا سی۔ اوہ اوس دے لشکارے ٹانگے تے بہہ کے جاندے سن۔ کیوں جے ٹانگے دی دِکھ اوہنے ایسراں دی رکھی ہوئی سی۔ جویں اجکل دے زمانے کاراں نوں لاڑے لئی سجا کے جنج تے کھڑ دے نیں۔ فیر اوسدا کالے شاہ رنگ دا (stallion) چنگی نسل دا گھوڑا سی۔ جس دی دھون تے پوشل تے لمے وال وی سواریاں نوں کھچ پاندے سن۔ اوہ بہت صاف ستھرے کپڑے نال ٹانگے نوں صاف کر دا رہندا سی۔ نالے گھوڑے نوں وی لشکا کے رکھدا سی۔ تے اوہدا کھرکنا وی کرکر کے اوہنوں ٹیٹ رکھدا سی۔۔ایس لئی اوس نوں سواریاں وی بوہتیاں لبھدیاں سن۔ تے مونہہ منگے پیسے وی سواریاں دے کے کوئی گلہ نہیں سن کردیاں۔ کیوں جے اوہ سواریاں نال سودا نہیں سی کردا۔ سگوں سواریاں جدوں اپنی منزل تے اُتر دیاں سن۔ اوہ پچھدیاں سن۔ بھائی۔ کنے پیسے؟ تے اوہ آکھدا سی۔ جی۔ جو تہاڈی مرضی اے دے دیو۔ تداے اوسنوں منگن توں دونے تینے پیسے لبھ جاندے سن۔ فیر اوہدی بیوی وی اک سگھڑ عورت سی۔ اوہنے اوس ویلے دی کمائی وچوں اپنیاں دو دھیاں دا ویاہ وی کیتا سی۔ تے فیر ماڑا موٹا اپنے رہن لئی مکان وی بنا لیا ہویا سی۔ اوس نے اپنے کلم کلے منڈے نوں چودھاں جماعتاں وی پڑھالئیاں سن۔ پر سوچن والی گل اے۔ پئی اوس پرانے ویلے وی لوکی مہنگائی دا رونا روندے سن۔ پر گذارا وی ودھیا کردے سن۔ اجکل بھاویں انٹرنیٹ دی وجہ نال دنیا اک مٹھی وچ پھڑی گئی اے۔ پر مہنگائی نوں جُڑن لئی اجے تیکر کوئی سنگل جاں ہتھکڑی کسے کولوں وی نہیں بنی۔ ایہہ ہڑ دے پانی وانگ اینی مونہہ زور اے۔ پئی ایہدے اگے بنھ ای نہیں بنھیا گیا کسے کولوں وی۔ پر اجکل دے زمانے ایس منگھائی نے غریباں دیاں تے ہمیشاں ای امیراں دیاں وی چیکاں کڈھا دتیاں نے۔

مام دین (ماموں) ایہہ سارا کجھ کیویں کرسکیا سی؟ اوسدا کارن ایہہ سی۔ پئی اوہ سویرے چھ وجے ٹانگا جوندا سی تے فیر رات دے باراں وجے تیکر گھر نہیں سی پرتدا۔ سویر دی روٹی کھا کے جاندا سی۔ تے دوپہر نوں کسے تندور توں دال روٹی نال ڈھڈ بھر لیندا سی۔ فیر ادھی رات نوں آن روٹی نوں مونہہ ماردا سی۔ فیر وی خوش سی۔ کدی اوہدے گھر وچ کسے گل دی تھوڑ نہیں سی ہوئی۔ کیوں جے اوسدے گھر دیاں ساریاں جیاں نے چادر ای اینی کو کھلاری ہوئی سی۔ جیہڑی پیراں توں اگے نہیں سی ودھدی۔ سردیاں وچ وی اپنے آپ تے پورا جیہا ہی کمبل لیکے مگھر پوہ دا مہینا کڈھ

لیندے سن۔ کسے کولوں ادھار لیند یاں پہلاں اوہنوں شرم آوندی تے فیر ڈر لگدا۔ اوہ ایس لئی کہ کدرے قرض چکان ویلے لوکی اوہدے بوہے تے وقت بے وقت ٹھک ٹھک نا کرن۔ تے ٹکے ٹکے دیاں گلاں نا سنان۔ اوہ اپنے گھوڑے دی وی ٹہل سیوہ گھر دیاں جیاں وانگ ای کردا سی۔ کیوں جے اوہ وچارا بول تے سکدا نہیں سی۔ اوہنوں وی ودھیا دانا پاندا سی۔ اوہدا اکو ای پتر سی محمد بشیر۔ اوہ وی لاڈ پیار نال پلیا ہوئیا سی۔ اوہنوں وی کوئی بھیڑی علت نہیں سی۔ ویلے نال سکول کالج جاندا تے واپس شاموں پہلاں ای گھر دی برونہہ تے ہوندا سی۔ گھر دا سودا سلف وی اوہی لیوندا سی۔ اوہنوں ایس گل دا احساس سی۔ پئی میرا پیو سارا دن تے ادھی رات تیکر ٹانگا واہندا اے۔ تے اوہنوں گھٹ توں گھٹ تکلیف دتی جاوے۔ تے ایسے طرح ای رولے گولے وچ بشیر بی۔ اے وی پاس کر گیا سی۔ تے ہن اوہ کوئی نوکری لبھدا پھردا سی۔

اللہ ولوں چنگی قسمت سی بشیر دی۔ اوہ ایسراں پئی جدوں وی مام دین دے ٹانگے تے کوئی باؤ شاؤ جاں کوئی سیٹھ ٹائپ بندا بیٹھدا۔ تے کسے نا کسے گلوں امام دین اوہناں نوں گلیں گلیں آکھ دیندا۔ باؤ جی ویکھو نا۔ ٹانگے والیاں دا کوئی حال نہیں۔ دنیں راتیں جپے رہندے نیں گھوڑے دے نال ای۔ تے تاں جا کے روٹی چج دی لبھدی اے۔ اوہدیاں گلاں دے جواب وچ جے کوئی پچھ لیندا۔ بھائیا کنے بچے نے تیرے؟ تے اوہنوں ایسے گل دی ای اڈیک ہوندی۔ پئی اوہ کسے نوں دسے۔ اوہ فٹا فٹ بولدا۔ باؤ جی۔ تھوڑی کمائی وچوں میں اپنے لڑکے نوں بی۔ اے تے کروا لیا اے۔ پر ہن نوکری دا مسلا حل نہیں ہو رہیا۔ ایسے طرح گلاں کردیاں اک دن اک سیٹھ ہوراں اوہنوں آکھ ای دتا۔ او بھائی۔ مینوں اک ملازم دی لوڑ تے ہے وے۔ توں اپنے لڑکے نوں میرے کول گھل دئیں۔ میں اوہنوں چیک کر لواں گا۔ جے اوہ میرے کم وچ میری مدد کر سکدا ہوئیا۔ تے فیر میں ویکھاں تے سوچاں گا اوس بارے۔ مینوں اک ایماندار تے محنتی بندا لوڑی دائے۔ میرے کول اک بندا تے ہے۔ پر اوہنے ویاہ کیہ کروا لیائے۔ نویں ووہٹی اون نال اوہدے خرچے ودھنے سن۔ تے اوہنوں پیسے دی وادھوں لوڑ وی ہونی سی۔ پر اوہ تے ہن ووہٹی دے پچھے ای لوٹن کبوتر وانگ پیلاں پاندائے پیا کدرے۔ اوہنوں ایہہ احساس ہی نہیں۔ پئی مینوں دوجا بندا ہر ویلے دکان تے چاہیدائے۔ اوہنے تے ایدھر پھیرا مار کے وی اپنی غیر حاضری دا کارن نہیں دسیا۔ کہ کدوں کم تے واپس پرتے گا۔ اوہنوں ایس گل دا وہم ہوگیائے کہ سیٹھ ہوراں دا میرے بناں نہیں سرناں۔ تے مینوں اڈیکن گے۔ مام دین نے فورن سیٹھ ہوراں

کولوں اوہناں دا پتا لیا۔ تے پتر محمد بشیر دے ہتھ لیا پرچی پھڑائی۔لو جی امام دین تے رب مہربان ہوئیا ہوئیا سی۔؟ امام دین اپنے دوجیاں ٹانگے باناں دے وچ بھاویں چودھری سی۔ پر اندروں پولا' ہمدرد تے دھیما انسان سی۔ دوجیاں دا دھیان رکھن والا۔ تاہیں رب واوی اوس ول دھیان سی۔

اگلے ای دن بشیرا سیٹھ ہوراں دی اک وڈی دکان تے اپڑ گیا۔ تے سیٹھ ہوراں نوں جا سلام کیتا۔ سیٹھ ہوراں آکھیا: پترا! جیکر توں میرا کم سنبھال لیا۔ تے فیر مینوں پرانے بندے دی کوئی لوڑ نہیں۔ ہن اوس نے میرے کم دی پرواہ نہیں کیتی۔ تے فیر میں وی اوہدی ضرورت دی پرواہ نہیں کراں گا۔ بشیر نے دوجے ملازم نال رل کے کم کرنا تے سکھنا شروع کر دتا۔ دکان تے ایناں کم سی کہ ویہلے بیہن دا ویلا گھٹ ای ملدا سی۔ کیوں جے گاہک اتے گاہک چڑھیا رہندا سی۔ کسے ویلے تے تناں چوہاں گاہکاں نوں اکو ویلے نبیڑنا پے جاندا سی۔ اپنی مصروفیت دا کم بشیر نے پہلاں نا کدی ویکھیا تے نا ہی کیتا سی۔اوسنوں چنگا تے نہیں لگا۔ کیوں جے اوہ ویہلا بیٹھ بیٹھ کے ہڈ حرام ہو گیا سی۔ تے گھروں باہر جاکے اپنے ورگیاں ویلہڑاں نال گپاں ماردا رہندا سی۔ پر اوہ جوان سی۔ تے ایس کم نوں کرن نال ہولی ہولی اوہدیاں ہڈاں وچ کم رچن لگ پیا۔ بیکار پئے بھانڈے توں ہن اوہ ورتن والا برتن بن گیا سی۔ اوہنوں محنتی تے ایماندار ویکھ کے سیٹھ ہوری اوہدے تے مکمل اتبار کرن لگ پئے سن۔ تے کسے کسے ویلے اوہ بشیر نوں دکان تے کلیاں چھڈ کے نال دی مسیت وچ نماز وی پڑھن چلے جاندے سن۔ پہلاں اوہ اپنی دکان دے پچھے ای اک ویہلی تھاں تے مصلا وچھا کے نماز پڑھدے سن۔ ہن تے بشیرا اپنے مالک دیاں اکھاں دا تارا بن گیا سی۔ تے اوہناں دی ہٹی دی مشین دا اک وڈا کل پرزا وی۔ ایتھوں تیکر کہ جدوں اوہ پرانا ملازم اپنی نویں شادی دیاں رنگ رلیاں تے پیسے دا نہون کر کے بھکھا ہو کے واپس مڑیا۔ تے اپنی تھاں تے اوہنے بشیر نوں کم کردیاں ویکھیا۔ تے سیٹھ ہوراں نوں پچھیا۔ سیٹھ جی۔ میرے لئی کیہ حکم اے؟ تے سیٹھ ہوراں ترنت جواب دتا۔ پئی اسلم تینوں بندا کم کردا نظر نہیں اوندا؟ توں تے ساڈے کم نوں وگار دا کم سمجھ کے چھڈ گیا سیں۔ جدوں کہ تینوں ساریاں سہولتاں دتیاں ہوئیاں سن۔ تے توں ویاہ کرواکے تے انھا ای ہوگیا سیں۔ توں تے ایناں وی نہیں کیتا۔ پئی مینوں دس جاندوں توں کدوں تیکر پٹاں پرتیں گا؟ توں ساڈے اتبار نوں بڑی وڈی ٹھوکر لائی اے۔ تے میرے کم دا تیری وجا نال بڑا ہرج ہوئیائے۔ ہن تے اسی ہور کوئی کم چھوواں گے۔ یاں ایتھے ای کم ودھا لیا تے فیر ای تینوں اسیں واپس رکھ سکنے آں۔ ہن تے بشیر نے تیرا کم سنبھال لیا اے۔ اسلم نے اک زہریلی

نظر بشیر تے پائی۔ تے آکھیا۔ سیٹھ جی میں تہاڈا پرانا ملازم کئیاں سالاں توں کم کر رہیاں۔ تے ایہہ وچارانواں نکور۔ میرے ورگا کم تے نہیں کر سکے گا۔ پر سیٹھ ہوراں بشیر دا کم جانچ لیا سی۔ اوہناں اسلم نوں آکھیا۔ پئی ایس دافیصلا کرنا میرا کم ایں۔ توں ہن ہور کدرے نوکری لبھن دا پتا کر۔ میرے کول تیرا اتا پتا ہے وے۔ جدوں تیرے گوچرا کم پیا تے تینوں سدلواں گا۔ اسلم وچارا سرسٹ کے بشیر نوں اندروں گالہاں کڈھدا اوس منڈی دی رونق وچ جا گواچا۔

جدوں بشیر نوں سیٹھ ہوراں کول کم کردیاں دو کو سال ہوگئے۔ تے بشیر دی بے بے نوں نونہہ لیاون دی سَوڑ پے گئی۔ جیہڑی قدرتی ہر ماں دی حسرت ہوندی اے۔ پئی اوہدے بچے جوان ہون تے اوہناں دے ویاہ کرکے اپنے پوترے پوتریاں' دوہترے دوہتریاں ویکھن دا چاء چڑھ پیندائے۔ اوہنے اپنے بندے مام دین دے کن پاڑنے شروع کر دتے۔ پئی کئی دیر اسیں محمد بشیر دی تنخواہ آپی ورتاں گے۔ منڈے دا ویاہ چھیتی ہونا چاہیدا اے۔ گل وی ٹھیک سی۔ منڈا وی جوان سی تے نوکری وی چنگی بھلی کردا سی۔ خیر اماں کتھے گھر گھر پھردی اوہدے رشتے لئی؟ اوہدی بھین دی دھی اوس ویلے جوان سی۔ تے کالج وی پئی جاندی سی۔ بشیر دی ماں نے اپنے پتر دی شادی بارے اپنی بھین نال گل کرکے اوہدی دھی شائستہ دے رشتے بارے گل کیتی۔ تے بھین نے دسیا۔ بھیناں! میری تے ایس مسلے وچ ہاں ہی سمجھ۔ پر میری کلی دی ہاں نال کجھ نہیں ہونا۔ میں اپنے خصم کولوں پچھ کے دساں گی۔ تینوں پتا ای اے پئی اوہ بڑا کوڑا۔ کپتا تے مغرور جیہا بندا اے۔ اوہنے پتا نہیں اپنی دھی نوں کیہڑے چبارے چاڑھنا ایں؟ شیدا اوس نے کسے اپنے توں وڈھے افسر دے منڈے تے نظر رکھی ہووے۔ اوہ اوسراں ای میری ہر اک گل نوں پٹھا سمجھدا اے۔ پر کوئی ایسا ویلا ویکھ کے اوہدے کنیں ایہہ گل پاواں گی ضرور۔ اگوں رب نوں جو منظور۔ پر ایس کم وچ تھوڑی اڈیک کرنی پوے گی۔ بھاگاں (بشیر دی ماں بھاگ بھری) دی بھین چراگاں (چراغ بی بی) دا خاوند یعقوب اک پڑھیا لکھیا بندا سی۔ تے اک سرکاری افسر وی سی۔ تے اوہناں دا رہن سہن وی اک ٹانگے والے (اوہدے ساڈھو) کولوں وکھرا تے چنگا سی۔ پر ہن اوہ ٹانگے والا مام دین تھوڑا سی۔ ہن تے اوہدا پتر چنگی نوکری کردا تے پیسے وی ول کماندا سی تے فیر بی۔اے وی پاس سی۔ جوڑ تے بن دا سی۔ رشتا وی مناسب ای سی۔ پر اک افسر اگے اک سیل مین دی پوزیشن تے معمولی ہی سی ناں۔ فیر پرائیویٹ نوکری بھاویں سیٹھ دی ہی سی۔ پر اوہ آپی سیٹھ تھوڑا سی۔ ایہہ وی فرق سی۔ رشتے دے نا منظور ہون تے تھڑکن دا۔ تاہیں چراگاں اپنے خاوند یعقوب نال گل

کردیاں ڈردی تے جھکدی وی سی۔ پر دھی تے اوہناں دی سانجھی سی۔ فیر اودھر بھین دا مسلا سی۔ ایہہ رشتا ہونا تے بشیر دی ماں لئی اک سونے دی کان دے لبھن ورگا سی۔ پر زندگی اپنی سدھی نہیں۔ پیر پیر تے اڑیکے نیں۔ سبھی لوکی مطلبی تے اپنے آپ نوں پھنے خان سمجھدے نیں۔ دوویں بھیناں جان دیاں سن۔ پر اوہناں سوچیا۔ گل کرن نال کیہ وگڑنا ئیں۔ ودھ توں ودھ نانہہ ای ہو سکدی سی۔ کہڑا طوفان آ جاناں سی۔ چراگاں نوں چار جھاڑاں ای پینیاں سن۔ اوہ تے روز ای اوہ کھاندی سی بغیر سالن توں۔ زیادہ بیویاں تے قسمت ای اجیہی لکھوا کے لیوندیاں نیں۔ نا جنانیاں مڑدیاں نیں زبان درازی توں تے نا ای خصم باز اوندے نیں جھڑکاں پان توں۔

اوہدروں مام دین ہن بابا سی۔ پر اجے ٹردا پھردا سی۔ گھر دا سودا سلف وی بزاروں لیوندا سی۔ تے ہور وی کئی نکے موٹے گھریلو کم نبیڑ لیندا سی۔ بشیر دی ماں وی کوئی ایڈی جوان نہیں سی۔ پر روٹی ٹکر دا آہر کر لیندی سی۔ تے دوہاں پیو پتراں دی کم دی شے سی۔ بابا چوکھا ویلا اپنے حکیم دوست نور محمد دی دکان تے جا بہندا سی۔ تے اوہدیاں مریضاں ول ویکھ ویکھ کے حیران ہوندا رہندا سی۔ تے وہلے ویلے حکیم کولوں پچھ وی لیندا سی۔ کہ حکیم جی جیہڑا مریض ہنے ہنے گیائے۔ بوہتا ای بیمار لگدائے۔ تے حکیم نے وی اوہنوں سدھی پٹھی مار کے دس دیناں۔ پئی ایہدا جگر ودھ گیائے تاہیں اہدیاں پیراں تے سوجاں پے گئیاں نیں۔ اوس حکیم کول کئیاں قسماں دے مریض اوندے سن۔ تے حکیم نوں وی کجھ نبض ویکھ کے پتا چل جاندا سی۔ کہ ایہہ موسمی بخار اے جاں کوئی ہور۔ پر جے کوئی مریض بوہتا ای تکلیف وچ ہوندا تے اوہ اوس نوں ڈاکٹر کول گھل دیندا۔ کیوں جے ڈاکٹری دواواں چھیتی جسم تے اثر کر کے تے تاپ جاں پیڑاں ٹھیک کر دیندیاں نیں۔ حکیمی نسخے ہولی ہولی اثر کردے ہین پر خورے کدوں؟ ہاں جیکر ایہناں نوں لگا تار ورتی جاؤ تے اوہناں دا اثر پکا ہوندا اے۔ پر اجکل دے زمانے لوکاں نوں کاہل اینی ایں کہ جیکر عزرائیل وی آ کے دسے کہ اوہ اوہدی جان کڈھن آیا اے۔ تے بندا اوہنوں وی بھلیکھا پا کے کوئی اپنا ضروری کم نبیڑ کے واپس اون دا ترلا مار دائے۔ کیوں جے اجکل لوکاں کول ویہل رتی بھر وی نہیں۔ تے فیر وی لوکاں دیاں چہریاں تے رونقاں وتروں لتھیاں پئیاں نے۔ خیر حکیم ہوراں دے نال اوہناں دے پرانے گاہک جڑے ہوئے سن۔ تے اوہ معجوناں' اطریفلاں' شربتاں تے مربیاں تے لگے ہوئے سن۔ تے حکیم ہوراں نے اپنی دکان دے پچھے اک منڈے نوں رکھیا ہوئیا سی۔ جیہڑا ہر ویلے جڑی بوٹیاں لوہے دے چٹو وچ کٹن تے لگا رہندا سی۔

جس دی اواز مریضاں دیاں کناں وچ پیندی۔ تدے لوکاں نوں یقین وی سی۔ پئی حکیم ہوری اصلی جڑی بوٹیاں کٹ کے تے معجوناں بنا کے مریضاں نوں دیندے ہن۔ بھاویں اوہ بوٹیاں کٹن والا منڈا ایسراں لگا ہووے۔ جیویں کسے سڑک دے اک پاسے ٹھیلے والا بداماں دی ٹھنڈی سردائی ویچدا ئے۔ تے نال اک ہور اوہدا ملازم اک مٹی دی دوری وچ ساری دیہاڑی بدام گھوٹدا رہندائے۔ پر اوہ سارا دن گھوٹدا ای رہندائے۔ تے سردائی ویچن والا پتا نہیں سردائی دے گلاس وچ کیہڑی شے رلا کے گاہکاں کولوں پیسے بٹور دا رہندائے۔ پر حکیم سیانا تے سی۔ کئی نسخے تے کشتے اوہنے مردانا کمزوری لئی وی بنائے ہوئے سن۔ جنہاں دی مشہوری دور دور تائیں سی۔ تے وکھ وکھ شہراں وچوں اوہ نسخے لین لئی لوکی اوہدے کول اوندے سن۔ پتا نہیں اوہنے کیہڑی سلاجیت وچ پائی ہوندی سی۔ بہر حال اوس حکیم نے اپنی جوانی ویلے حکمت دے کئی امتحان وی تے پاس کیتے سن۔ تے حکیم اجمل خان دا ڈپلوما وی اوہنے کندھ نال شیشے وچ جڑوا کے ٹنگیا ہوئیا سی۔

ہاں جدوں بشیر دی خالہ نے اپنے خاوند نال اپنی دھی شائستہ دا رشتہ بشیر نال کرن دی گل کیتی۔ تے یعقوب نوں جیویں سپ سنگھ گیا ہووے۔ اوہنوں تے مروڑ جہے لگ گئے۔ تے اسل وٹیاں لین لگ پیا۔ گرم تے نا ہوئیا پر اپنی بیوی نوں پیار نال آکھن لگا۔ چراغ بیبیئے۔ توں آپ سیانی بیانی ایں۔ بھلا دس۔ پئی اوہناں لوکاں دا ساڈھے نال کیہ میل اے۔ اوہ ٹانگے والے دا پتر یعنی ان پڑھ دی اولاد۔ تے فیر نوکری وی اج ہے وے تے کل نہیں۔ پرائیویٹ۔ اوہ لوک کیویں سوچ سکدے نیں ساڈھی دھی بارے؟ پر یعقوب دی ووہٹی نے کئی دلیلاں دتیاں۔ پئی منڈا بی۔اے پاس اے۔تسی آپی اوسنوں کسے سرکاری دفتر وچ لواوی سکدے او۔ پر یعقوب سی۔ کہ اوہ اپنی ضد تے اڑ گیا۔ تے اوہنے اپنی بیوی نوں صاف انکار کر دتا۔ اپنی بھین کولوں انکاری دی خبر سن کے وی بشیر دی ماں نے ہٹ نہیں چھڈی۔ اوہ اک دن اپنی دھی نوں نال لیکے بن پھب کے اپنی بھین دے گھر اپڑ گئی۔ بن بلائے مہمان والی کوئی گل نہیں سی۔ کیوں جے بھیناں اپنیاں بھیناں دے گھر بغیر کسے جھاکے تے بناں دسیوں جاندیاں آوندیاں رہندیاں نیں۔ بشیر دی ماں دی چنگی سیوا کیتی گئی۔ ماسی ماسی دیاں دھیاں نے آپس وچ گل وی کیتی پر شائستہ (یعقوب دی دھی) نے اپنی خالہ زاد بھین صفیہ نوں دسیا۔ بھیناں میرا پیو تے اپنے پیو دی وی نہیں سن دا۔ میرے پیو نے تے میری ماں نوں صاف تے کھرا جواب وی دے دتائے۔ میں ایس مسلے وچ کیہ کر سکنی آں؟ گلاں باتاں کر دیاں یعقوب وی دفتروں آ گیا۔ اوہ بیٹھک

ول جھاتی مار کے اپنے کمرے وچ وڑ گیا۔ نا سلام نا دعا۔ تے جناں چر پروہنے بیٹھے رہے۔ اوہ اندروں باہر نہیں نکلیا۔ گل بھلا کیہ ہوندی؟ اخیر بشیر دی ماں تے بھین اوس کولوں جواب لین توں بچن لئی مایوس ہو کے اپنے گھر پرت آئیاں۔ پر آوندیاں آوندیاں اپنے بھنوجے نوں سلام ضرور کر کے آئی۔ پر یعقوب دے رویے کارن گل اوتھے دی اوتھے مک گئی۔ ہن اوہناں نوں کدرے اوبھڑاں ول ای بشیر دا رشتا کرنا پے گیا۔ بشیر دی ماں دی آس دا گھان ہو گیا سی۔ ہور تے کوئی اوہناں دا نیڑتا والا ساک نہیں سی۔ اخیر اک غریب گھروں اوہناں اک سوہنی تے سنکھی کڑی ویاہ کے لے ای آندی تے یعقوب نوں وی ٹھنڈ پے گئی۔ پر بشیر دی ماسی نوں ایس گل دا بھرم ای رہیا۔ پئی میں بھین دے کم نہیں آ سکی۔ خیر ہر کم وچ رب دی رضا تے بہتری سمجھ کے بشیر دی فیملی نے صبر شکر کیتا۔

بشیر دا ویاہ ہو گیا۔ تے اگلے سال ہی اوہدے گھر منڈا وی جم پیا۔ تے اوس گھر وچ خشیاں ہور ودھیرے ہو گئیاں۔ ہن بشیر دی بیوی دا وی کم ودھ گیا۔ اوہ ہور مصروف ہو گئی۔ بشیر نے اپنا کم چنگا سنبھالیا ہوئیا سی۔ اوسدی بیوی وی اوس گھر آ کے بڑی خوش سی۔ تے سس سوہرے نوں وقت تے روٹی پانی دیندی سی۔ منڈا جمن نال بشیر بہت زیادہ خوش سی۔ اوہ ایسراں ای سمجھدا سی۔ جیویں اوہنے کوئی ڈاہڈا ای نیک کم کیتا اے۔ جے اوہنوں اک چنگی سگھڑ بیوی لبھ گئی اے۔ جنہیں گھر دا سارا کم سنبھال لیا اے۔ تے اماں نوں ریٹائر کر دتا اے۔ اماں ہن گوانڈھناں سہیلیاں نوں آزادی نال مل ملا آوندی سی۔ تے اپنے گھر دے ودھیا حالات بارے دسدی نہیں سی میوندی۔ یعقوب دے گھر وی بشیر دی ماں اپنی نونہہ نوں لیکے گئی سی۔ تے اوس ویلے یعقوب اوہناں نال چنگی طرح بولیا سی۔ تے اوہناں کول گھڑی بیٹھاوی سی۔ تے نویں ووہٹی نال گلاں باتاں کر کے وی اتوں اتوں خوش جاپدا سی۔ پر اندروں سڑ بھج کے کولا جہیا ہوئیا سی۔ تے ہن پچھتاندا سی۔ پئی منڈا کمائی والا سی۔ فیر اپنا سی۔ تے ویاہ تے کجھ زیادہ خرچا وی نہیں سی ہوناں۔ کیوں جے اوہ اپنی دھی شائستہ دے رشتے لئی کلا ای بھج نس کر رہیا سی۔ لبھدا وی اچا رشتا سی۔ تے اچے رشتے والے چنگا خرچا کروان لئی پہلاں ای شرطاں لاندے سن۔ یعقوب نوں ایس گل دا بالکل پتا نہیں سی۔ پئی مفت لبھدی کھیر ول اوس نظر نہ مار کے کئی غلطی کیتی سی۔ ہن کھیر تے ملدی سی۔ پر بڑے مہنگے بھاء تے۔ ہن ؎ ''اب پچھتائے کیا ہوت..... جب چڑیاں چگ گئیں کھیت''۔ والی مثال ای سی۔ تے ہن وقت نوں گوا کے ہتھ ملن نال وی ہتھوں نکلی شے ہتھ وس وچ نہیں سی۔

بشیر دے ویاہ دے تھوڑی دیر مگروں اوہدی اماں اک ایسی بیماری وچ گھر گئی۔ جس تے کسے علاج معالجے اثر نہ کیتا۔ تے اخیر رب کول ٹر گئی۔ ہن بابا ای سی۔ جیہڑا گھر دا سودا سلف لے اوندا سی۔ تے ہور وی گھریلو کم نبیڑدا سی۔ ہن اوہ وی بیمار ہون لگ پیا تے تھوڑا ڈھلا مٹھا وی رہن لگ پیا سی۔ پر جوان لوک تے بڈھیاں نوں وی اپنے ورگا ای سمجھدے نیں۔ تے چاہندے نے بڈھے وی ساڈھے پیراں نال پیر رلا کے ٹرن۔ پر اوہناں دی سپیڈ گھٹ جاندی اے۔ ہر پیڑ نوں صرف اوہی جان دائے۔ جس نوں درد ہووے۔ دوجا تے ایہہ آکھدائے۔ کہ پیڑ ہنے ٹھیک ہو جائیگی۔ بس درد دی گولی کھا لوو۔ بھاویں اوہنوں دل دی پیڑ ای کیوں نا ہووے۔ ہن بابے دا پوترا چاندعرف 'چنٹو' وی دو ڈھائی سال دا ہو گیا سی۔ تے نکیاں نکیاں گلاں کردا تے دادا جی دادا جی کر کے جدوں بولدا۔ تے بابے دیاں کناں وچ جیویں شہد دی مکھی اڈدیاں اڈدیاں شہد گھول جاندی ہووے۔ بابا ویہڑے وچ منجی ڈاہ کے اتے چادر وچھا کے سیال دی کوسی دھپ سیکدا۔ تے پوترا اپنا زور لا کے منجی تے چڑھ کے بابے نال کھیڈادا۔ کدی دوہناں دیوچ اپنیاں دوویں لتاں پھسا کے بیٹھ کے آکھدا۔ دادا جی ویکھو۔ تے بابا اوہنوں موڑ دا۔ پترا۔ سدھا ہو کے بیٹھ۔ کدی اوہ گھر وچ رکھی ہوئی ککڑی دے مگر بھج پیندا۔ ہر ویلے بابے نوں اوس تے نظر رکھنی پیندی۔ پئی کدرے کوئی شرارت نا کر بہوے۔ جہدے نال اوہنوں کوئی سٹ لگ جاوے۔ ایس عمر دے بال نوں کھڈانا وی کوئی سوکھا کم نہیں۔ بابے نے نکا بال اپنے گھر وچ کھیڈدا مدتاں بعدوں ویکھیا سی۔ کدی اوہ منجی تے چڑھدا ڈگ وی پیندا۔ تے رون لگ پیندا۔ اوددوں 'چنٹو' دی ماں وی بول پیندی۔ 'چنٹو' کیہ ہوئیائے؟ فیر اوہ رو کے چپ کر جاندا۔ تے کھیڈن لگ پیندا۔ تے ایسراں ای بابے دی دیہاڑی وی لنگھ جاندی۔

بچے بڑے سمجھدار ہوندے نیں۔ بچپن دیاں گلاں خاص طور تے بھیڑیاں اینیاں یاد رکھدے نے کہ تہانوں وڈیاں ہو کے واپس موڑ کے شرمسار کردے نیں۔ اسیں اوہناں نوں صرف بچے ای سمجھنے آں۔ پر بچیاں دے سامنے ساہنوں کوئی پچھی سدھی گل بڑی سوچ سمجھ کے کرنی چاہیدی اے پر ایہہ کم وی بڑا اوکھا ہوندا اے۔ کوئی سیانا بندہ وی ایس گل نوں یاد رکھن وچ کامیاب نہیں ہوسکیا۔ میاں بیوی گھر وچ کسے معمولی گل تے وی ناراض ہو کے گرمی سردی وچ اک دوجے نوں کیہ کجھ آکھ جاندے نے۔ جیہناں دا افسوس اوہناں نوں بعد وچ ہوندا اے۔ جدوں کہ اوہ بات بچیاں دیاں دماغاں وچ جا کے گھر کر لیندی اے۔ بہرحال ہر بندا بھلنہار اے تے غلطی کرای جاندا اے۔ کدرے نا کدرے۔ بشیر

دی ماں تے خیر فوت ہوگئی سی۔ پر بشیر پیو دی ہر گل من دا سی۔ اوہدیاں دوائیاں تے ضرورتاں دا دھیان رکھدا سی۔ ایہہ سبھ کجھ کردیاں ہوئیاں وی بشیر اک دن اپنے پیو نال اوکھا ہو پیا۔ ہوئیا ایسراں پئی اوہ اک دن اپنے پیونوں آکھ کے گیا۔ ابا جی! میرے کول دکان تے آجکل بوہتا کم اے۔ تے تسی بینک وچ جا کے تھوڑے پیسے کڈھوا لیوناں۔ تے چیک بابے دے ہتھیں پھڑا دتا۔ اوہدروں نونہہ نے اوسے دن ای بابے نوں منڈی وچوں کجھ تازہ سبزیاں لیون لئی آکھ دتا۔ منڈی دور ہون پاروں بابے نے گھر واپس اون لئی ٹانگا وی پھڑیا۔ پر فیر وی آوندیاں آوندیاں دیر ہوگئی۔ بابے نے گھر وڑدیاں ای سبزیاں نونہہ دے حوالے کیتیاں تے فٹا فٹ بینک ول نوں بھج پیا۔ بینک وی تھوڑا دور سی۔ایس لئی بینک اپڑدیاں بینک وی بند ہوگیا سی۔ بابے نوں ایس گل دا افسوس سی۔ پئی پتر خواہ مخواہ ناراض ہووے گا۔ پر بابے نے کوشش تے کیتی سی۔ ہن اتھے جیکر نونہہ دا کم ناکردا۔ تے اوہنے خصم بشیر نوں بابے بارے پٹھیاں سدھیاں شکیتاں دے دفتر کھول کے کئی فائلاں ہتھ پھڑا دینیاں سن۔نونہہ وی ہن بابے نوں گھر تے بھار سمجھن لگ پئی سی۔ اوہ سمجھدی سی پئی مفت وچ ای بابے دیاں دوائیاں وی مُل لیونیاں پیندیاں نیں۔ تے کھان نوں وی دیناں پیندائے۔ پر اوہ ایہہ گل بھل جاندی سی۔ کہ بابا کنے کم دی چیز اے۔ اک دن ای بابا بوہتا بیمار ہوگیا سی۔ تے نونہہ نوں بھڑتھو پے گیا سی۔ سودا لیون لئی اوہنوں آپے کئی وار بازار جا کے کھجل ہونا پیا سی۔ پر جدوں بندا تندرست ہو کے کم کار جوگا ہو جاندا اے۔ تے ساریاں اوہدیاں چنگیاں گلاں بھل جاندیاں نیں۔ تے بھیڑیاں گلاں نوں اچھال کے چسکا لیا جاندا اے۔ایہہ اک گھر دی نہیں گھر گھر دی کہانی ایں۔ تے لوکی نیکی وسارن لگیاں منٹ نہیں لاندے۔ تے جے کوئی اگوں بول کے اپنے حق دی گل کرے۔ تے اوہنوں عیب سمجھ کے ساری عمر نہیں بھلاندے۔ بس ایسراں دے ای ہین لوکاں دے رنگ برنگے کوجھے روپ۔ایسراں ای اوس دن نونہہ دی اچانک بکھڑی فرمیش پاروں بابے کولوں بینک وچوں پیسے کڈھان نا ہوئے۔بابا بڑا حساس سی تے اج بے قصورا وچارا پھس گیا سی۔ بندا جوانی وچ بھاویں کناں شیر دا جگرا رکھدا ہوے۔ بڑھاپے وچ اوس نوں وی اپنی بادشاہی چھڈ کے جنگل دی کسے نکرے جا کے اپنے دن کٹنے پیندے ہن۔ بڑھاپے وچ بندا جسمانی کمزوری دے نال نال نفسیاتی طور تے ڈرپوک وی ہو جاندائے۔ تے اپنے پرچھاویں نوں وی اوہ کوئی تگڑی شے سمجھ کے ترٹھ جاندائے۔خیر بشیر جدوں اپنے کم توں گھر آئیا۔ اوہنے بروہاں ٹپدیاں ہی پہلا سوال اپنے پیو نوں کیتا۔ ابا جی! اوہ پیسے کڈھا لیائے او؟ ابا جی نے پتر نوں ساری کہانی سنان دی کوشش کیتی۔ پر اوہ کم

توں تھکیا ہوئیا آئیا سی۔ اوس کارن اوہنے کہانی نہیں سنی تے بھانبڑ بن کے مچ ای پیا۔ اودھروں نونہہ وی مٹی دا مادھو بن کے کھلوتی رہی۔ اوہنے دسیا ای نہیں پئی ایہہ سب میرے کارن ہوئیا اے۔ اوہ بولدی تے اوہدے مچے ہوئے بھانبڑ تے پانی پیندا تے اوہ ٹھنڈا ہوندا۔ اوہدروں مائی وی نہیں سی۔ جیہڑی پتر اگے اصل دلیل دیندی۔ اوسے غصے وچ پتر نے پیونوں آکھ دتا۔ ابا جی۔۔ہن تسی کسے کم دے نہیں رہے۔ ہن تسیں اک ''ردی اخبار'' ورگے ہو گئے او۔ اوہدروں نکا ''چنٹو'' وی ایہہ گل سن دا پیا سی۔ تے اوہ سن کے چپ ای رہیا۔ فیر تے بشیر دا جھاکا ای کھل گیا۔ تے کسے وی گل تے جدوں پیو کولوں کوتاہی ہوئی نہیں۔ تے اوہنے پتر کولوں ''ردی اخبار'' اکھوائیا نہیں۔ 'چنٹو' نے ایہہ سن سن کے اک دن اپنی ماں کولوں پچھ ای لیا کہ اماں۔ ایہہ ردی اخبار کیہ ہوندا اے؟ اوہدی ماں نے دسیا 'چنٹو'۔ تینوں پتا نہیں۔ سویرے سویرے جدوں توں ستا ہونا ئیں۔ اودوں اخبار والا آوندا اے۔ تے ساڈھے گھر اُچی واج ماردا اے ''اخبار والا''۔ تے تازا اخبار ساڈھے بوہے اگے سٹ جاندائے۔ تے توں ویکھیائے۔ میں روز اخبار پڑھنی آں۔' چنٹو' بولیا۔ ہاں اماں۔ تے' چنٹو' سُن۔ جدوں دوجے دن اخبار والا نواں اخبار لیوندائے۔ تے پرانا اخبار 'ردی اخبار' بن جاندائے۔ تے فیر اسیں اوسنوں ردی والے کول وِیچ دینے آں۔ 'چنٹو' نوں ایس گل دی ساری سمجھ آ گئی سی۔

ایہہ گل 'چنٹو' دے دماغ وچ وڑ ای نہیں سی گئی۔ سگوں اوس گل دا اوہدے تے ایناں اثر ہوئیا۔ پئی جدوں ''ردی اخبار'' مُل لین والا گلی وچ آ کے اچی واج ماردا۔ تے ''چنٹو'' جتھے وی ہوندا سی۔ بھج کے اپنے دادے دے نال آ کے چنبڑ جاندا۔ ایس لئی کہ کدرے میرے دادے نوں 'ردی اخبار' لین والا ای نا نال لے جاوے.....

میرے دوشعر وی مینور نجن واسطے پڑھو۔۔(رُت۔۹۰)

نیکی لوکی بھُل جاندے نیں ' خورے کیوں؟
بُرائی تے تُل جاندے نیں ' خورے کیوں؟
ساہنوں لیکھ سوارن واتے لگا ٹِل
کئیاں دے لگ ٹُل جاندے نیں ' خورے کیوں؟

محسن رضا (فیصل آباد)

رکشے آلا

اوہ۔۔۔۔۔۔۔ ایہہ شیشہ ویکھن لئی لوایا ای نا؟ چنگا تو۔۔۔۔۔۔۔اوہدے وچ وی ویکھ لیا کر۔۔۔۔۔۔سکوٹر والے نے بڑے غصے نال آکھیا۔

''اچھا بھاجی!'' بڑیسوہنے ڈھنگ نال رکشے والے نے اوہدی غصے وچ کیتی گل دا جواب پریم نال دتا سی۔

رکشے والے منڈے دی عمر کوئی اٹھاراں ورہے ہووے گی۔منڈے دے سر دے وال انج سی جیویں عمر دے اٹھارہویں ورہے وچ اگدے پئے نیں۔

اوہنے سر تے اک مٹیالیرنگ دی پی کیپ لئی سی جیڑں ی کھبی نکر توں ادھڑی ہوئی سی اوہدے پر سکون چہرے تے کوئی پریشانی نہیں سی بلکہ انج جاپداسی جیویں ایہنوں پریشانیاں نال کدے واسطہ ای نہ پئیا ہووے۔

اوہنے نیلے رنگ دا کڑتا پایا سی جیہڑا بار بار دھون پاروں جالی ورگا ہو گیا سی۔جس وچوں اوہدے پنڈے دیاں ہڈیاں واضح ہوندیاں سن۔ ماڑکو جیہا ایہہ منڈا اپنے اندر اک بزرگی رکھدا سی۔اکو جیہی سپیڈ نال رکشہ چلاندا ہویا میرے کول رکے تن رکشامں وچوں اک ایہہ وی سی۔ میں اگانہہ ودھ کے اوہدے رکشے وچ بہہ گیا سی۔ رکشے دی حالت وی پوری ساری سی۔ سیٹاں دے کور ادھڑے ہوے سن تے باڈی وی رکشے دی آڑا جوڑا کیتی معلوم ہوندی سی۔ اوہنے رکشہ اگانہہ ودھایا تے بغیر رکیاں ٹوردا رہیا۔ترکے ہون والی بارش پاروں دن بڑا نکھریا نکھریا تے ٹھنڈا سی۔ سڑک تے پھردی رب دی مخلوق دے غم کجھ دیرلئی ای سہی پر گھٹ ضرور ہوگئے سن۔ گڈیاں سکوٹراں تے بساں دے ایس جہان وچ ایہہ رکشے والا منڈا ساریاں توں بے پرواہ اپنے بے ضرر وجود سمیت رکشے نوں چلائی جاندا سی۔ سواریاں چڑھدیاں تے اتردیاں رہیاں تے رکشہ لاری اڈے دا ٹویاں آلا چوک کراس کر کے اگانہہ

ودھیا۔ اشارہ کراس کرن مگروں پچھوں بیٹھے اک مدھرے قد تے کچی عمر دے منڈے نے کارڈیالوجی ہسپتال اگے اترن دا آکھیا۔ رکشے والے منڈے نے اتے لگے شیشے وچ اپنی سیڈ ویکھدیاں ہوئیاں رکشہ اک پاسے لایا تے اتر کے پچھوں جا کے سیٹ دے تھلوں دو شاپر کڈھے تے سڑک دے پرلے پاسے ہسپتال دے بوہے اگے کھلوتی وڈی عمر دی زنانی نوں ہتھ کھڑا کر کے سلام کیتا۔

سواری کولوں کرایہ لین مگروں اوہنوں اوہ شاپر پھڑا کے آکھن لگا ''بھا جی ایہہ شاپر اوہ میری والدہ کھڑے نیں، اوہناں نوں پھڑا دیو''

مدھرے قد والا منڈا شاپراں نوں اپنے ہتھاں وچ سانبھدیاں ہویاں سجے کھبے ویکھ کے سڑک پار کردا ہویا اوہدی ماں ول ٹریا جاندا سی تے رکشیوالا رکشے تے چڑھیا تے رکشہ اگانہہ ودھیا۔ شاپراں تے اوہدی والدہ دے ہسپتال ہون نوں لے کے میرے ذہن وچ کئی سوال آئے تے فطری تجسس دے ہتھوں مجبور ہو کے میں پچھ ای بیٹھا ''یار ایہہ خیر اے ساری؟'' اوہنے اک نظر اتے لگے شیشے وچوں میرے ول ویکھیا ''بھا جی میرے والد دا آپریشن ہویا اے ایہہ سامان جیہڑا والدہ نوں پھڑایا ایہہ یخنی تے دوجا ضرورت دا سامان سی''۔

اوہنے مسکاوندے چہرے نال ہینڈل اگے لگے شیشے وچوں سڑک تے ویکھدیاں ہویاں نرمی نال جواب دتا سی۔ شید اوہ انج ای مسکاوندا آیا سی دنیا وچ کیوں جے ایہہ مسکان اوہدے لئی بنی معلوم ہوندی سی۔

''سہی سہی! اللہ پاک اپنی رحمت وچ رکھے جی اوہناں نوں''۔

مینوں انج لگدا سی کہ اسیں اکو گھر دے جی آں پتہ نہیں کیہڑا احساس سی جیہڑا مینوں اوہدا سراپا روح دے لاگے معلوم ہندا سی۔ شاید ایہہ ساری مخلوق خدا دا کنبہ اے والی گل سی۔

تائیوں اسیں ایس سواری تے رکشے والے دے خول وچوں نکل کے اوس کنبے دے جی بن گے ساں تے اندرواندری اوہنے سناون تے میں سنن دا پک کر لیا سی۔

''ہن ٹھیک اے جی بس۔۔۔۔۔۔۔۔ڈاکٹر کہندے نیں ٹھیک ہو جاون گے''

تھوڑی دیر لئی اوہنے گٹی لاگے رکشہ روکیا۔

سواری لاہی تے ہوکا لایا ''جھنگ بازار، امام بارگاہ، جھنگ بازار ے۔۔۔۔۔۔۔۔'' اک مائی بڑی اوکھیائی نال پچھلی سیٹ تے آ بیٹھی تے نال ای اوہنے رکشہ اگانہہ ودھایا۔

''ایہہ کدوں دا مسئلہ سی تہاڈے والد صاحب نوں؟'' میں گل ٹوری ''بھا جی میں دساں سالاں''۔۔۔۔

''وے منڈیا مینوں جھنگ بازار لاہنا ای''

پچھوں بیٹھی مائی نے اگے لنگھ جان دے ڈرتوں آکھیا۔۔۔۔۔۔

''اچھا ماں جی۔۔۔۔۔۔۔۔ لاہ کے جاواں گے۔۔۔''

اوہنے اوسے منٹھارے ڈھنگ نال آکھیا۔

جیویں جیویں سورج چڑھدا جاندا سی بارش توں بعد ہون والی ٹھنڈ تلخی دا روپ وٹاوندی جا رہی سی۔۔۔۔''اچھا تے فیر تسیں ہن داخل کرایا والد صاحب نوں؟'' میں پچھیا

''ہاں جی آپریشن ہو گیا جی تیجے مہینے وچ آ کے''

''تیجے مہینے وچ؟'' میں حیرانی نال پچھیا۔

''ہاں جی بھا جی وڈی عید تے داخل ہوئے سی ہسپتال وچ دو مہینے اوہناں نے داخل رکھیا تے ہن تیجے مہینے آ کے آپریشن ہویا جی''۔

میں اوہدے چہرے دا جائزہ لیا اوتھے سکون توں اڈ کسے ہور شے دا ناں نہیں سی۔''ایناں چر لا دتا آپریشن تے؟'' میں اچنبے نال پچھیا۔''ہاں جی بھا جی اللہ نے صحت دتی اے جی۔۔۔۔۔۔بس اک بندہ ملیا سی اوہ کہندا تہاڈا کم ہو جاوے گا۔بس ڈاکٹراں دا روٹی پانی کرنا پینا۔۔۔۔۔۔۔۔ فیر اک لکھ ویہہ ہزار دتا جی ڈاکٹراں دے روٹی پانی نوں۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔''

''ماں جی جھنگ بازار آ گیا جی''۔۔۔۔۔۔۔۔ اوہنے اتے لگے شیشے وچوں اپنی سیڈ ویکھ کے رکشا پاسے لاوندیاں ہویاں آکھیا۔

جھنگ بازار تے اونویں دا اونویں ای سی۔مل لایا تے مل پایا جا رہیا سی مخلوق سارا کجھ ای لینا چاہندی سی اپنی مرضی دا سب کجھ۔۔۔۔۔۔

مائی پچھوں دی لہہ کے رلکدی ہوئی اوہدے ول کرایہ دین لئی آئی۔چنی دی نکر کھول کہ شاپری کڈھی تے اوہدیوچوں گول مٹول کر کے رکھیاں پیساں وچوں تریہہ روپے کڈھ کے منڈے ول ودھائے جیہڑ یاوہنے پھڑ کے جیب وچ پالئے تے رکشہ اگے ودھایا۔

''اچھا تے ایہہ پیسیاں توں بغیر نہیں سی کر دے آپریشن؟''

میں پچھیا۔

''بھا جی داخل ای نہیں سی کر دے اوہ۔۔۔اوس بندے دا کر کے داخلہ لبھیا جی۔''

اوہنے اکو جیہے انداز نال جواب دتا۔

''یار ایہہ تے سرکاری ہسپتال اے۔۔۔۔۔۔۔۔کوئی حال نیں ب رہ گیا وئی اپنا حق لین لئی وی پیسے دینے پیندے نیں''

پچھے آوندے ٹرک نوں راہ دیندیاں ہوئیاں اوہنے سجے ہتھ پلی تے رکشہ چاڑھ کے امام بارگاہ آلی سڑک تے پاون توں بعد گل شروع کیتی۔

''بھاء جی جیہڑی شے اندروں چالہیاں دی دیندے نیں اوہ باہروں دس روپے دی لبھدی اے۔ رکشہ پارک کریئے تے پنجاہ روپے دیئے۔ فیر کجھ چر پچھوں نرساں دے آکھن تے باہروں جنی واری باہر جاؤاونی واری پارکنگ دے پیسے دیوو۔

کتھے برنالے لاگے پنڈ اے جی ساڈا کوئی شے دی لوڑ پوے تے اوتھے جانا پیندا جی۔

ہن جیویں اوہدا مونہہ موڈھیاں وچ وڑ گیا سی کیوں جے ہن میں ویکھنا چاہندا سی پر ویکھن توں قاصر ساں۔

بھاء جی پرائیویٹ نالوں تے بوہتے پیسے سرکاری ہسپتال وچ لگ جاندے نیں۔

پنج رکشے سی ہن دو رہ گئے نیں۔

''اللہ مالک اے جی، اوہ صحت دے دیوے جان نالوں قیمتی کیہڑی شے ہندی اے۔۔۔۔''

ہم م م۔۔۔۔۔۔۔۔۔ہاں جی! اوہدیاں گلاں دا میں کیہ جواب دیندا میں اوہدے سامنے چٹا ان پڑھ محسوس کردا پیا سی جو اوہ پڑھ چکیا سی اوہ تے میں اجے پڑھیا ای نیں ی سی۔

ہر حال وچ راضی رہنا تے دھرتی تے سکھ ونڈنا ایہو کم تے اوہ کر رہیا سی۔ اوہدے چہرے تے کدھرے وی مایوسی نہیں سی شکر تے صبر دا ایہہ مجسمہ جیویں جیویں اپنا حال سناوندا گیا اوویں اوویں میرے من وچ اوہدی وڈیائی دی عمارت اسردی گئی سی۔

میرے کول لفظ ای کوئی نہیں سی، مک گئے سن خورے، تھلے کدھرے ڈگ گئے سن۔ ایہہ صبر تے شکر دا پیکر خورے ایہہ پیا دسدا سی کہ اپنے دکھ اپنے اندر سانبھ کے رکھدیاں ہوئیاں رب دی مخلوق نال پیار کرو۔

ایہہ سبق جیہڑا میں پچھلے پونے گھنٹے وچ پڑھیا ایہہ مینوں پہلاں نہیں سی کسے نے پڑھایا۔ پڑھائی دے پندرھویں سال وچ ہوون دے باوجود میں کورا ای سی۔

امام بارگاہ اگے اوہنے مینوں لا ہیاتے میں پینٹ دی جیب وچوں سو روپیہ کڈھ کے اوہنوں پھڑا دتا۔

چنگا بھا جی رب راکھا!اوسے من ٹھارن والی مسکان نال اوہنے مینوں ویکھدیاں ہوئیاں آکھیا تے رکشہ اگے ودھا لیا۔

آمنہ ارشد (شیخوپورہ)

جعلی پیر

شیدا ماچھی کجھ چر پنڈ دی مسیت وچ اذان آکھن دی ذمہ داری نبھاندا رہیا۔ فیر اوہ پنڈوں باہر وڑے اُتے گستان دے کول پنجاں مرلیاں دی ولگن وچ اپنی اک کُلّی بنا کے بہہ گیا۔ جدوں اوہنے پنڈ دی مسیت وچ اذان دینا چھڈی تے ایہہ گل پنڈ وچ مشہور سی کہ شیدے نے مسیت وچوں وڈا گھڑیال چوری کیتا اے، جیہڑا اوہدے کولوں برآمد وی ہو گیا تے انج اوہ چور ثابت ہو گیا۔ خورے ایسے کر کے اوہنے پنڈوں نکلن وچ ای چنگا سمجھیا۔ ہن وڑے اُتے گستان وچ اک فقیر دی قبر توں اڈ دو چار ہور قبراں وی سن۔ فقیر دی قبر سدا ویران تے لُگی ای رہندی سی۔ شیدے نے سوچیا کہ ہن ایتھے ای اپنی دال روٹی دا کوئی گویڑ لایا جاوے۔ اوہنے تعویذ گنڈے دا کم شروع کر دتا۔ وڑے اتے نکی آبادی وچ کمیاں دے کجھ ماڑے گھر سن تے اوہناں دیاں زنانیاں اپنے دُکھاں دے اُپالئی شیدے ماچھی دے تعویذ لین اپڑ گئیاں۔ گل اگے ودھی تے اوس آبادی وچ اک زنانی جیہڑی پتر دی خواہشمند سی اوہ وی دسو دسی شیدے ماچھی کولوں دم کروان اپڑ گئی۔ شیدے ماچھی نے اوہنوں تعویذ دتے تے دو چار واراں آؤن دے نال اوہ زنانی امید نال ہو گئی۔ اوہ تے شیدے ماچھی نوں پیر منن لگ پئی تے شیدے نے اوہدے توں ایہہ منگ کیتی کہ اوہ شکرانے دے طور تے نال دے گستان دے وچ فقیر دی قبر اُتے کُلّی بنوا وے۔

اوس زنانی دا گھر آلا سعودی عرب ہوندا سی اوہنے فٹ ویہہ ہزار روپے کڈھ کے شیدے دی ایہہ خواہش پوری کر دتی۔ شیدے نے اوس فقیر دی کُلّی یاں دربارنوں رنگ کروایا۔ اوتھے چراغاں ہون لگا تے سال دے سال اوتھے میلہ لگن لگ پیا۔ دور دور دے پنڈاں توں لوک ڈاراں بنا کے میلے وچ آؤندے۔ کئی رات شیدے ماچھی دے گھر رُکدے۔ کھان پین دا رج راشن آؤن لگ پیا۔ شیدے دی ووہٹی اوسے راشن نال پورا سال گزار دی۔ اوہنے اپنی دھی دا جہیز وی چنگا بنا کے اوہنوں ویاہ دتا۔ سال

دے سال ہون والے میلے وچ ہن ملک دے نامور قوال آؤندے، دو دیہاڑے میلہ چلدا۔ محفل سماع ساری ساری رات چلدی۔ پنڈا را پکدا تے ونڈیا جاندا۔ اوہ لوک جیہناں دیاں منتاں پوریاں ہو جاندیاں اوہ میلے تے چڑھاوے لے کے آؤندے۔ غرض شیدے ماچھی دا چنگا کاروبار چل پیا۔ بالاں لئی اسمانی جھولے وی میلے وچ لگن لگ پئے۔ بھنگ تے شراب دا دور رات ساری جاری رہندا۔ پر ہُن علاقے دی پُلس نوں خبراں ہویاں تے اوہ اپنا حصہ لین لئی اپڑ گئی تے اک دو واری شیدے نوں تراہ کے بلیک میل کر کے کجھ پیسے وی لے گئی۔

شیدے تے اوہدی زنانی دے بھرا رَل کے گڈیاں چوری کرن دا اک وڈا گینگ بنا لیا تے بظاہر داڑھی تے لمبا چولا پا کے پھرن والا شیدا فقیر ہن ہزاراں توں لکھاں نوں ہتھ مارن لگ پیا۔ اک دن اوہدا سالا اک کار چوری کر کے لہور نوں نکلیا تے راہ وچ کدھرے مخبری اُتے پُلس نے اوہنوں روک لیا۔ اوہ وگ تگ گڈی نسان لگ پیا پر پُلس نے پچھا نہ چھڈیا تے اک چوک اُتے اوہنوں چونواں پاسیوں گھیر کے گولی مار دتی۔ شیدے تک پُلس اپڑ گئی تے اوہدا سارا ڈرامہ کھل کے پنڈ تے وڈے لوکاں دے سامنے آ گیا۔

انیقہ شہزادی (فیصل آباد)

سپ تے انسان

سپ پنجاب وچ عام اے تے ایتھوں دے لوک ایہنوں ویکھ کے مارن دا آھر کردے نیں پر ویکھن وچ ایہہ گل آوندی اے کوئی موذی توں موذی جانور یاں فیر حشرات الارض وچوں ڈنگ مارن والے حشرات وی انسان نوں اوس ویلے نقصان اپڑاندے نیں جدوں ایہناں نوں انسان کولوں خطرہ یاں ڈر محسوس ہووے پر انسان بلاوجہ ای ہمیشہ توں ایہناں تے حملہ آور ہوندا آیا۔ انسان دا سپ توں ڈرنا اک فطری عمل اے۔ لہذا انسان سپ تے ایہہ سوچ کے حملہ کر دیندا اے کہ اوہ کدھرے مینوں کوئی نقصان نہ پہنچاوے ایس طرح سپ وی اپنی جان بچاون لئی کدے انسان تے وی حملہ آور ہو جاندا اے۔ ہندو مذہب وچ سپ نوں دیوتا دا درجہ دتا جاندا اے تے اسلامی حوالے نال ایہہ وی آکھدے نیں کہ جتھے کدھرے سپ ویکھو تے اوہنوں جان دا موقعہ دے دیو۔ کیوں جے جنات سپ تے بلی دی شکل وچ وی ہوندے نیں۔

اج وی ایہہ کہانی سچی اے تے ایہہ فیصل آباد پرانے لائل پور لاگے اک چک وچ واڈھیاں کرن لکیاں سارے پنڈ دے مشاہدے وچ آئی۔ جیہدے توں پتہ چلدا اے کہ انسان توں وڈا رحم دل وی کوئی نہیں تے ایہدوں وڈا ظالم وی کوئی نہیں۔ ایہہ کہانی اوس سپنی دی اے جیہنے انسان نوں بے قصور سمجھن توں بعد بہت سارے انساناں نوں مرن توں بچا لیا۔ ایتھوں پتہ لگدا اے کہ اللہ نے انسان نوں جتھے اشرف المخلوقات بنایا اوتھے دوجی مخلوقات نوں وی زندہ رہن واسطے اپنی عقل دتی اے کہ اوہ اپنا دفاع کر سکے۔ اتے صرف اوس صورت وچ حملہ کرے کہ اوہنوں اپنی جان بچانی مقصود ہووے۔ ایہہ کہانی کجھ ایس طرح اے۔

فیصل آباد لاگے چک پنجھی وچ ساڈے پرکھاں دیاں باراں پیلیاں زمین سی پنڈ وچ سب لوک خوش وسدے سن۔ جیٹھ ہاڑ دے مہیناں وچ جدوں واڈھیاں دا کم شروع ہوندا سی تے سارے

کسان اک دوجے نال ہتھ پوا کے ساریاں فصلاں گھروں گھری سانبھ لیندے سن فیر اوہدے چوں کمیاں دا حصہ وی ونڈ یا جاندا سی۔ ایہہ کہانی میرے دادے مینوں سنائی اوہ آکھدے نیں کہ اج توں پنجاہ ورھے پہلوں جیٹھ ہاڑ دے مہینے کنک دی فصل پک کے سارے پنڈ نوں سنہرا کر رہی سی اتے پنڈ واسیاں وچ صلاح مشورے ہون لگ پے کہ کہڑ ے گھر دی فصل پہلاں وڈھی جاوے۔ صلاح مشورے نال ایہہ مکی کہ سب توں پہلاں میرے دادے ہوراں دی فصل وڈھی جاوے گی۔ دادے ہوراں آھر نال واڈھی تے آون والیاں لئی کھان پین دا بند وبست کیتا۔ جیہدے وچ تن دیگاں لونے چولاں دیاں تے اک دیگ گڑ والے چولاں دی پکوائی۔ صبح سویرے پنڈ دے گھبرو جوان ساڈی فصل دی واڈھی کرن لئی کھیتاں وچ اپڑ گے۔ پیلی دے اک پاسیوں چار بندے واڈھی کرن لگ پے تے دوجے پاسیوں چار بندے واڈھیاں نوں لگ پے تے ایہنے ای بندیو چکاروں شروع ہوگے۔ جھٹ پٹ مناں موئیں کنک وڈھی پئی سی۔ جس ویلے شکر دوپہر ہوئی میرے دادے نوں بنھے دے نال اک پاسے سپنی دے بچے نظرئیں آئے۔ جیٹھ ہاڑ دی واڈھی دھپ وچ اوہ کوئی ٹھنڈی جاہ لبھن لئی اتاولے ہورہے سن میرے دادے ہوراں اوہناں نوں گرمی توں بچاون لئی اوہناں اوتے پرالی دے ککھ کر دتے اوہ سمٹ کے اوہناں ککھاں تھلے بہہ گئے۔ دوپہر دا ویلا سی سارے واڈھی ٹکر پانی لئی اک تھاں اکٹھے ہوگے تے چول کھان لگ پے پر میرے دادے دی نظر سپ دے بچیاں اوتے سی۔ جیہڑے اجے وی ککھاں تھلے لکے ہوئے سن۔ اچن چیتی میرے دادے دی نظر سپنی اوتے پئی جہیڑ ی بڑے غصے وچ اپنے بچے پئی لبھدی سی۔ اوہ کدے ایدھر تے کدے اودھر جاندی سی پر اوہنوں اپنے بچے کدھرے وی نہ دسے تے اوہ چھیتی نال لسی نال بھرے گڑوے ول گئی تے کسے طرح اوہدے اوتے چڑھ کے اپنا مونہہ اوس لسی وچ ڈبولیندی تے فیر باہر کڈھ لیندی انج اوہ اپنا زہر لسی وچ ملا رہی سی۔ اوہ سمجھ رہی سی کہ ایہناں لوکاں نے میرے بچے مارے نیں۔ اوہ وی ایہہ لسی جیہدے وچ میں اپنا زہر گھول دتا اے پی کے مرجان گے۔ سپنی دیاں ایہہ حرکتاں دادے ہوریں ویکھ رہے سن۔ اوہناں نے سپنی دے بچیاں اوتوں ککھ پرے کر دتے تے واڈھی کرن والیاں نوں آرام نال ہشیار کر دتا۔ سپنی تیزی نال اپنے بچیاں ول آئی تے فیر اک دم لسی دے گڑوے ول بچ پئی تے لسی دے گڑوے نوں اپنے کنڈل وچ لے کے الٹا دتا۔ اوس نے ایہہ سوچیا پئی ایہناں لوکاں نے میرے بچے نہیں مارے میں ایہناں دی موت داسبب کیوں بناں۔ ویکھو اک سپنی ہو کے اوہنے کیہو جیا کم کیتا پر انسان اک دوجے نوں اویں

ای نقصان پچان تے لگا رہندا اے تے کئی بے قصوراں نوں وی رگڑ دیندا اے۔ ایہہ کہانی نہیں اک حقیقت سی جیہڑی دادے ہوراں نوں اج توں پنجاہ ورھے پہلوں بیتی تے اوہناں نے سپنی جیہی موذی مخلوق دامشاہدہ کیتا تے اوہدے ویہار بارے دسیا پئی اللہ دی ہر مخلوق انسان نوں تکلیف نہیں پہنچاندی جدوں تیکر انسان آپ اوس مخلوق لئی اوازاری دا باعث نہ بنے۔اج وی ساڈے مشاہدے وچ ایہو جیہے نکے نکے واقعات آوندے رہندے نیں جیہڑے وقت دے نال نال کہانی بن جاندے نیں جیہدے توں انساناں نوں سبق حاصل کرنا چاہیدا اے تے اویں ای نکیاں نکیاں گلاں توں اک دوجے نوں نقصان پہنچان دے در پے نہیں ہونا چاہیدا۔ اک دوجے نال محبت پیار نال رہنا چاہیدا اے تے اک دوجے دے نقصان توں پرہیز کرنا چاہیدا اے۔

اصغر علی بلوچ

سورے جمدی وادی

کرفیو لگے نوں چھے مہینے ہو گئے سن۔ شہر دیاں گلیاں تے بزاراں وچ قبرستاناں ورگی چپ سی ہر پاسے خوف تے دہشت دا پہرا سی۔ خاردار تاراں دے جال وچھے ہوئے سن تے فوجی بندوقاں تے سنگیناں سنبھال کے ہر چوک تے موڑ اتے کھلوتے پہرا دے رہے سن۔ انسان تے انسان جنور وی نظریں نہیں آ رہے سن۔ پنچھی اوس وَتی چوں ہجرت کر گئے سن۔ ہر پاسے موت دا پرچھاواں سی۔ بیمار دوائی نوں ترس رہے سن تے بچے دُدھ دی قلت پاروں رو رہے سی۔ راشن مک گئے سن تے لوکی رُکھی سکی توں وی محروم سن۔ ستر لکھ انساناں دی اَبادی نوں اک جیل وچ بدل دتا گیا سی۔ لوک گھراں وچ بند سن تے اوہناں اتے حیاتی تنگ کر دتی گئی سی۔

ہانیہ اک نکے جہے گھر وچ رہندی سی۔ اوہ دو بھراواں دی کلی بھین سی۔ اوہدی ماں تے بڈھا پیو اک احتجاجی جلسے وچ فوج ولوں گولی لگن نال شہید ہو گئے سن۔ اوہ ہر ویلے اپنے بھراواں دی خیر منگدی رہندی تے اوہناں نوں کسے صورت وی گھروں باہر نہ نکلن دیندی پر وادی وچ کرفیو تے پکڑ دھکڑ تے روز دی گل سی اوہ کدوں تیک بھراواں نوں ڈک سکدی سی۔ اوہدا وڈا بھرا فاروق یونیورسٹی وچ پڑھدا سی تے نکا حالے کالج دا پڑھیار سی۔ اک دن کرفیو دی ذرا نرمی وچ لک چھپ کے یونیورسٹی دے پڑھیاراں فوجی جارجیت تے ریاستی دہشت گردی دے خلاف احتجاجی واک کیتی تے یونیورسٹی کیمپس وچ ای دھرنا دے دتا۔ ہانیہ دا بھرا وی اپنے دوستاں نال ایس وچ رَلیا اتے فوج تے ریاستی ایجنسیاں خلاف بینر چک کے نعرے بازی کیتی۔ دھرنے دے رَلتیاں نوں چار چفیرے توں فوجیاں نے گھیرے وچ لے لیا تے اچانچک گولی چلا دتی۔ کئی پڑھیار زخمی ہوئے تے کئیاں نوں گرفتار کر لیا گیا۔ ہر پاسے بھاجڑ پئی ہوئی سی فاروق نس کے یونیورسٹی ہاسٹل جاون لگیا تے اک فوجی اوہنوں پکڑ لیا۔ اوہدے

ہتھاں وچ احتجاجی بینر موجود سی تے اوہ گرفتار ہو کے وی جبر مخالف نعرے لاون توں نہ رُکیا۔ اوہ رات اوہنے اپنے کجھ ساتھیاں نال اک ٹارچر سیل وچ گزاری۔ اوہنوں اک ھنیر کوٹھڑی وچ بند کر دتا گیا تے اوہدے سراتے ہزار واٹ دا بلب بال کے تے سخت سردی وچ برف ورگے ٹھنڈے پانی وچ کپڑے اتار کے رہن تے مجبور کر دتا گیا۔ اوہ تھوڑی دیر وچ ای سردی نال آکڑ گیا تے اوہنے پہرے دارنوں کرلاندیاں ہوئیاں نیڑے بلایا تے اپنے کوٹ دی جیب ول اشارا کر کے اوہنوں پیسیاں دا لالچ دتا تاں جے اوہنوں ٹھنڈے ٹھار پانی چوں کڈھیا جاوے تے اوہ اپنے کپڑے پا لوے۔ پہرے دار فوجی تن مہینے توں اپنے گھر بار توں دور سی تے پچھلے مہینے توں تنخواہ نہ ملن پاروں سگرٹ پانی توں وی ڈاہڈا اوکھا سی۔ اوہنے ادھی رات پچھوں اوہدے سیل دا بوہا کھولیا۔ اوہنوں کپڑے پوا دتے تے اوہدے توں ٹھنڈے پانی دا ٹب وی دور کر دتا۔ بدلے وچ اوہدے کوٹ وچوں نکلے پیسے خش خش گنن لگ پیا۔ فاروق ایسے پل دی اُڈیک وچ سی اوہ چھیتی نال سیل چوں نکلیا تے باہروں جندرا لا کے بوہا بند کر دتا۔ ہن اس ہولی جہی فوجی بیرک دا پچھلا چور دروازا کھولیا تے پچھواڑیوں نکل کے نس گیا۔ اینے وچ ٹارچر سیل وچ پھسے فوجی دی چیک چکاڑ سن کے ہر پاسے ایمرجنسی سائرن وج گئے تے فوجی اوہدی کھوج وچ لگ پئے۔ اوہنوں پتہ سی پئی اوہ لبھدے لبھاندے اوہدے گھر تیک ضرور اپڑن گئے اس لئی اوہ بچدا بچاندا حضرت پیر دے دربار اپڑ گیا تے اک حجرے دا بوہا کھلا ویکھ کے اندر وڑ گیا۔ اندر اک مجاور تہجد پڑھ رہیا سی اوہنے اک نکرے وِچھی دری تے پیا کنبل لپیٹیا تے سوں گیا۔

اودر ساری رات ہانیہ تے اوہدا نکا بھرا اوہنوں اُڈیکدے رہے تے جاگدے رہے۔ اذان ویلے کجھ فوجیاں لبھدے لبھاندیاں اوہناں دے گھر دا کنڈا کھڑکایا۔

ہانیہ بوہا کھڑکن دے نال ای اپنے بھرا دی بھل تے اُٹھ کھلوتی تے بوہا کھول دتا۔ فوجیاں اوہنوں گتوں پکڑ کے اگے لا لیا تے گھر دی تلاشی دین دا حکم دتا۔ اوہ تھر تھر کنبدی اوہناں نوں ہتھ جوڑدی رہی تے اپنی بے گناہی دا یقین دلاندی رہی پر فوجیاں اوہدی اک نہ سنی تے گھر دی تلاشی دوران اوہدے نکے بھرا نوں گرفتار کر لیا تے نال ای دھمکی دتی جے فاروق کل تیک پیش نہ ہویا تے اوہ ہانیہ نوں وی پکڑ لین گے۔

فاروق درگاہ دے حجرے چوں نکل کے چوری چھپے اپنے گھر ول پھیرا ماریا۔ ہانیہ اوہنوں رو رو کے اپنے تے ہوئے ظلم بارے دسیا تے نال ای اوہنوں نکے بھرا دے پھڑے جاون دی وی اطلاع دتی۔ ہن فاروق دے سامہنے دو ای رستے سن یا تے اپنی گرفتاری دے دیندا یا آزادی دی تحریک دا حصہ بن جاندا پر دوناں صورتاں وچ اوہنوں ہانیہ دی ڈاہڈی پریشانی سی اوہ اپنی جوان جہان بھین نوں کس دے سہارے چھڈ دا۔ اخیر اوہنے ہانیہ توں ای پچھ لیا پئی اوہ ہن کیہ کرے؟

ہانیہ اوہنوں گرفتاری دے کے اذیت تے ذلت دی موت مرن نالوں آزادی دی شہادت نوں قبول کرن دا مشورا دتا تے آکھیا!

''توں میری پرواہ نہ کر بس کسے طریقے اپنے نکے بھرا نوں چھڈاون دا فکر کر تے اپنے وطن دی آزادی لئی جان قربان کر دے۔ میرے ورگیاں کئی بھیناں اس وطن توں واریاں۔ اپنے ماں پیو دی قربانی دا حساب وی لینا اے اجیں۔ جا رب دے حوالے کیتا تینوں۔''

فاروق اوہنوں کلے گھر وچ رہن دی بجائے اپنی ماسی دے گھر ٹر جاون دی تاکید کیتی تے آپ لہندے ول دے پہاڑ تے اپڑ گیا۔ آزادی پسند نکیاں نکیاں ٹولیاں وچ ونڈے اپنی اپنی تھاں تے وطن دی آزادی تے محبت دے دیوے بال کے پہرا دے رہے سن۔ اوہنوں اک پہاڑی غار وچ امیر سامہنے پیش کیتا گیا تے اپنے نال ہوئی واپری سنان دا آکھیا گیا۔ فاروق اوہناں نوں اپنے ماں پیو دی شہادت توں لے کے ہن تیک دی ساری کہانی سنائی تے عرضوئی کیتی پئی پہلے اوہدے بھرا نوں فوجیاں دی قید وچوں کڈھن دا چارا کیتا جاوے تے مڑ اوہنوں جتھے تے جیہڑے محاذ تے لڑن لئی گھلیا جائے اوہ تیار اے۔

اِک دو دناں وچ آزادی پسنداں وچ رہ کے اوہنوں اندازا ہو گیا پئی ایتھے سارے ای اپنے خاندان دی قربانی دے کے آئے نیں۔ ہولی ہولی اوہنوں اپنا دُکھ دوجیاں دے دُکھ نالوں ہولا جاپن لگ پیا۔ اِک شام اوہنوں کمانڈر ولوں سنیہیا ملیا پئی اج رات اوہدے بھرا نوں کسے ہور جیل وچ گھلیا جا رہیا اے۔ اس لئی اوہ گوریلا کارروائی لئی تیار رہوے۔ فاروق تے اگے ای اس ویلے نوں اُڈیک رہیا سی اوہنے اپنے ہتھیاراں نوں ویلے سر ای صاف کر لیا لک دوالے گولیاں دی پیٹی بنھ لئی تے بے قراری نال رات ڈھلن دی دعا کرن لگ پیا۔ حالے سرگی دا تارا نہیں چڑھیا سی جدوں اوہنوں

اپنے ساتھیاں نال اپنے پہلے محاذ تے گھلیا گیا۔ اوہ پتھریلے پہاڑی راہواں تے بڑی اوکھ نال چل رہیا سی۔ اک پہاڑ دی اوٹ وچ اوہنوں نشانہ بنھ کے کھلون دا اشارا دتا گیا تے اوہدے دوجے ساتھی وی وکھو وکھو ہو کے اپنے اپنے نشانے تے اپڑ گئے۔ سویر دا چانن کھلرن توں ذرا پہلاں ای اِک فوجی ٹرک قیدیاں نوں لے کے پہاڑاں وچکار اک نکی جیہی سڑک توں گزرن لگ پیا۔ فاروق حملے لئی پوری طرح تیار سی۔ اوہنے نشانا بنھیا تے ٹرک دے پچھلے پاسے کیبن وچ بیٹھے فوجیاں تے گولی چلا دتی۔ فائر دا ہونا سی تے ہر پاسے گولیاں نکلن دی تڑ تڑ دی واج آؤن لگ پئی۔ ٹرک ڈرائیور ٹرک نسان دی کوشش وچ سی جدوں فاروق دی گولی سدھی اگلیاں ٹائراں وچ لگی تے ٹرک ڈکو ڈولے کھاندا پہاڑ دی وکھی نال جا لگا۔ ٹرک وچ موجود فوجیاں ولوں انھے وا گولا بارود چلن لگ پیا تے آزادی پسنداں ولوں وی جوابی حملے تیز ہو گئے۔

تھوڑی دیر بعد گولا باری بند ہوئی تے اوہناں اگے ودھ کے ویکھن دی کوشش کیتی۔ فیر اچانک پہاڑ دی چوٹی ولوں اِک میزائل فائر ہویا جیہڑا سدھا ٹرک وچ آ لگا تے ٹرک نوں اگ لگ گئی۔ اگ دی لاٹ وچ پہاڑ تے فوجیاں نوں نسدیاں ویکھیا جا سکدا سی۔ فاروق نے سڑدے ٹرک وچ اپنے بھرا دا چہرا پچھان لیا تے پاگلاں وانگ ٹرک نال سر ٹکراون لگ پیا۔ اگ اینی تیز سی پئی کوئی وی قیدی جیوندا نہ بچیا۔ فاروق نوں ڈاڈھی اوکھ نال اوہدے ساتھی اس تھاں توں ہٹا کے پچھانہہ لے گئے۔ تھوڑی دیر بعد دُنیا دے ہر میڈیا چینل تے کھپ پئی ہوئی س پئی فوجی ٹرک تے گوانڈھی ملک دے تربیت یافتہ آتنک وادیاں خودکش حملا کر دتا ہے جس وچ کئی فوجی مارے گئے نیں۔

چڑھدے ول دا میڈیا چیک چیک کے دنیا نوں آزادی پسنداں تے گوانڈھی ملک دے خلاف اکسا رہیا سی۔ ایدھر وادی وچ صورتحال ہور وی بھیڑی ہو گئی سی۔ فوجی خونخوار درندیاں وانگ زنانیاں نوں اپنی ہوس دا نشانا بنا رہے سی تے نوجواناں نوں پھڑ پھڑ کے جیلاں بھر رہے سی۔ اِک رات فاروق اپنی بھین نوں ملن آیا تے کسے مخبری کر دتی۔ اوہ حالے بوہے وڑیا ای سی کہ فوجی دستا اوہدی جاسوسی کردا کردا اپڑ گیا۔ اوہنے کھڑکا سندے نال ای ہانیہ نوں گھر دے پچھاوڑے ولوں باہر کڈھ دتا تے جاندی وار اک چیٹ اوہدے ہتھ پھڑا دتی۔ فاروق پھڑیا گیا تے اوہنوں راتوں رات ٹارچر سیل وچ اذیت دے دے کے شہید کر دتا گیا۔ ہانیہ اپنے بھرا ولوں دتی ہوئی چیٹ پڑھی جس اپر لکھیا سی:

''بھینے جنگ حالے ہُن شروع ہوئی اے کیہ ہویا جے وادی دے گھراں دے مرد شہید ہو گئے نیں۔ ہن آزادی دی ایہہ جنگ وادی دیاں عورتاں لڑن گئیاں۔''

چٹ دے دوجے بنے لکھے پتے تے اوسے شام فاروق دی شکل دا اک گھبرو جوان اپڑ کے کمانڈر سا ہمنے اپنے نال واپری کہانی سنا رہیا سی۔ ہانیہ دی شکل وچ فاروق دا دوجا جنم ویکھ کے سارے آزادی پسند حیران سن۔

غلام فضہ (فیصل آباد)

شیدا

مینوں اپنی مٹی نال پیار اے۔ مٹی تے مٹی ہوندی اے ایہدی کوئی حد نئی ہوندی۔ ایتھے ہر طرحاں دے لوک ملدے نیں۔ محبت تے نفرت دے ناں لوکاں دے مونہاں اُتے آو؟ندے نیں۔ ہاں تے اسی گل کر رہے سی جے مینوں اپنی مٹی نال پیار اے۔

پندراں ورہیاں مگروں مینوں ایس مٹی دی محبت اپنے پنڈ ول لے گئی۔ میں گڈی دی پچھلی سیٹ تے بہہ کے اکھاں میٹ لئیاں تے اپنے پنڈ اپڑ گیگ۔ کئی چہرے میریاں اکھاں آگے گھمن گھیریاں پا رہے سی۔ فیر اِک چہرہ میریاں اکھاں اگے آ کے رُک گیا۔شیدا کجھ خاص سوہنا تے نہیں سی پر نکی نکی مُچھ لمبی جئی نک تے پکا جیہا رنگ سینہ چوڑا جیویں محنت مزدوری کرن والے بندے دا ہوندا اے۔ساڈے گھر اوہ ہر دوجے تیجے دن آ وَندا سی۔ کیوں جے اوہدا ابا جی نال بوہت پیار سی۔ بھاویں جھٹ کے کھلو کے مڑ جاندا سی۔ اِک دن اوہ ابا جی کول آیا تے آکھن لگا۔

صوفی صاحب! میں ایہو جیہا کم کرنا چاہندا آں تے ایہو جے لوکاں لئی جیہڑے مینوں ''بھلا ہوئے'' نہ آکھ سکن۔ابّا جی آکھن لگے شیدے اوپریاں گلاں کیوں کردا اے اُوس دن اوہ چپ چپ سی تے اُٹھ کے ٹُر پیا- دوجے دن پنڈ دی اکلوتی مسیت وچ اِک جنازے دا اعلان ہویا تاں شیدا سب توں پلاں جنازگاہ اپڑیا۔ دو دن مگروں پتہ لگا کہ شیدا اوہ قبر پکی کروا رہیا سی تے ابا جی نوں قبرستان وچ ویکھ کے آکھن لگا۔بس جی ہن ٹھان لئی اے جے ایہوای کم کرنا اے۔ جو وی کماواں گا ایہدے وچوں ادھا یاں سارا قبر بناون اُتے لا دیواں گا۔مینوں ایس کم وچ سکون ملدا اے جے قبر سوہنی ہوے تاں۔

شیدے دا ایہہ معمول بن گیا سی جیہڑا وی کوئی پنڈ وچ مردا تے تن دیہاڑے مگروں شیدا اوہدی قبر پکی کروا دیندا۔ اِک گھنٹے بعد گڈی رکی تے میں آکھاں کھول دتیاں کیوں جے میں پنڈ اَپڑ چُکی سی۔

اٹھویں جماعت توں مگروں اسی سارے گھر والے شہر چلے گئے۔ چھٹیاں وچ جدوں وی پنڈ آونا ہوندا تاں شیدے دا پچھن تے پتہ لگدا کہ اوہ قبرستان گیا ہونا اے۔ کجھ لوک تاں آکھدے پئے ہن شیدا نفل وی پڑھن لگ گیا اے۔ جے کوئی بندہ مرے تاں اوہدی قبر پکی بنوائے۔

اک دن میں تے ابا جی بیٹھے سی تے شیدا آیا۔ اوہدے چہرے اتے گُوڑی اُداسی سی تے ابّا جی نے حُقے دی نلی اوہدے ول کیتی تے اوہنے مُڑ ابا جی ول موڑ دِتی تے چپ کر کے بیٹھا رہیا۔ اسی وی کوئی گل بات نہ کیتی۔ مینوں لگدا اے شام ویلے میرے اندر وی اک اُداسی اُتر آو؟ ندی اے جہدا کوئی ناں ناہیں ہوندا۔ فیر اِک دم اوہ بولیا رکھی مرگئی اے، ایویں چیتھی بولیا جیویں اُوہ ایہہ گل آپ وی سننا نہیں سی چاہندا اُوہدی اواز کنب رہی سی۔

رکھی اوہدے چاچے دی دِھی سی تے اوہدی منگ وی سی میں افسوس کیتا تے مرن دی وجہ پچھی۔ اوہنے کنبدی ہوئی اواز وچ دسیا پئی اوہ کیہندی سی میں شیدے دی منگ آں تے ہن کسے ہور نال ویاہ نہیں کر سکدی، کیوں جے چاچا اوہدا ویاہ کیتے ہور کرنا چاہندا سی اوہدے چاچے نوں لگدا سی پئی شیدے اُتے کسے جِن دا سایہ اے کیوں جے اوہ پورا دن قبرستان وچ رہندا اے۔ میں اپنی دھی قبر وچ نہیں پاو؟نی۔ ایس گل تے رکھی نے آکھیا جے میں شیدے دی نہ ہوئی تاں فیر مینوں قبر وچ ای پاو؟ گے اوہ مرگیا۔۔۔۔۔ اوہنے زہر کھا لیا۔

فیر آکھن لگا میں اوہدی قبر ساریاں قبراں نالوں ودھیا تے سوہنی بناواں گا۔ شیدا مینوں آکھن لگا۔ باجی! تسی تے پڑھے لکھے او تے مینوں کوئی شعر لکھ دیو۔ ایہو جیان شعر جیہڑا شہر دیاں قبرا اتے وی نہ لکھیا گیا ہوے۔ میں دُکھ بھری آواز وچ آکھیا۔

شیدے! مینوں تاں شعر یاد ای نئ رہندے۔ میں ہامی تاں بھر لی پراوہ میرا انتظار کیتے بنا ای شہر ٹر گیا۔ کجھ دِناں مگروں اوہ اپنے نال شہروں ایک مستری لے آیا تے فر آکھن لگا جے رکھی دی قبر اینی کوں سوہنی بنوائے گا جے ایہو جہی قبر پنڈ دے چوہدری دی وی نہیں ہووے گی۔ قبر واقعی بہت سوہنی بنی سی سب توں انوکھی تے سوہنی پورے پنڈ وچ ایہو جہی قبر کسے ہور دی نہیں سی۔ اِک دن آکھن لگا ہن تے رکھی بہت خوش ہوے گی۔ اوہ آکھدی ہوندی سی توں میرے نال ہمت پیار محبت نال رہوے گا تے ویاہ توں بعد اِک سال تیکر میں پلنگ توں اُتر کے جُتی وی آپ نہیں پاؤنی۔

شیدا کجھ دیر تیکر چپ رہیا تے فیر آکھن لگا۔ ہن اوہ خوش ہوئے گی لاگے شاگے کوئی قبر وی ایہدی قبر تو سوہنی نہیں۔ کجھ چر مگروں پنڈ وچ اِک ہور عورت مر گئی تاں اوہنوں رکھی دے نیڑے دفنان لگے تے شیدے نے ریڈکا پالیا کہ رکھی دے نال والی قبر اوہدی اے۔ میت دے گھر والیاں نوں اوہنوں کدھرے ہور دفنانا پیا۔

فیر کئی سالاں بعد پنڈ جانا ہویا تاں قبرستان دے نیڑیوں لنگدیاں ہویاں رکھی دی سنگِ مرمر والی قبر دے نال ای بنی قبر اُتے نظر پئی تاں اوہ مٹی دا اِک ڈھیر سی۔ ایہہ ویکھ کے پچھن دی لوڑ ای نہیں پئی کہ ایہہ قبر کس دی اے۔

سدھراں دے جنازے

''بشریٰ، برہان یونیورسٹی توں آ گیا اے؟'' اظہر نے اپنی سوانی کولوں پُچھیا۔

''نہیں برہان دے ابو اجے نہیں آیا!''

''چلو جدوں آوے تے مینوں دسنا میں اوہدے نال کجھ گل کرنی اے''۔ اظہر دے کہن مگروں بشریٰ باورچی خانے وچوں نکل کے اوہدے کول آئی تے آکھن لگی۔ ''برہان دے ابو تُسیں ں اوہدے نال اعظم بھائی دی گل نہ کرنا، اوہ پہلے ای اپنی پڑھائی دا کر کے بڑا پریشان رہندا اے''۔

''بشریٰ اوہ میرا پُتر اے، میں اوہدا چنگا مندا جاندا آں ایس لئی مینوں اوہدے نال ایہہ گل کر لین دے''۔ اظہر نے اخبار توں نگاہ ہٹاوندیاں آکھیا۔

''میں اوہدے نال پہلاں وی ایہہ گل کیتی سی پر اوہ اگوں بڑا اُچا بولدا اے تے کئی دیہاڑے غصے کارن بھکھاں کٹدا رہندا اے، اج فیر کدھرے اوہ انج ای نہ کرے۔ مینوں بڑی چنتا لگی رہندی اے اوہدی!'' بشریٰ نے دکھانت بھرے لہجے وچ آکھیا۔ بوہے دے باہر موٹر سائیکل دا ہارن وجا۔ ''لگدا اے برہان آ گیا اے، میں بوہا کھولدی آں''۔ ایہہ آکھ کے بشریٰ بوہے ول نسی تے بوہا کھولیا۔ برہان نے موٹر سائیکل گیراج وچ کھلاری تے موڈھیاں توں بستا لاہ کے ہتھ وچ پھڑ دیاں سدھا اپنے کمرے ول ٹر گیا۔ ''برہان پانی لیاواں؟'' بشریٰ نے اوہدے کمرے دی دہلیز تے کھلوتی نے پُچھیا۔

''نہیں میں تھکیا آں، دُدھ دا گلاس میز اُتے رکھ دیو میں نہا کے پی لواں گا''۔ برہان نے ایہہ آکھ کے میٹرس دے اک پاسے بستا رکھ دتا۔

''روٹی نہیں کھانی؟ اج تیرے واسطے ساگ پکایا اے۔ آکھنا ایں تاں ساگ نوں سیک دے کے اوہدے وچ مکھن پا دینی آں!'' بشریٰ اوہدے میز کول کھلو گئی۔

''نہیں بُھکھ نہیں اے مینوں، میں بس نہا کے سون لگا آں''۔ برہان نے عینک تے موٹر سائیکل دیاں چابیاں میز اُتے رکھدیاں آکھیا۔

''برہان تیرے ابو نے تیرے نال کجھ گل کرنی سی۔ نہا کے اوہناں دی گل سن لئیں''۔

''جی ٹھیک اے'' برہان نے تولیا پھڑیا تے غسل خانے وڑ گیا۔ نہاون مگروں اوہ جدوں کمرے وچ آیا تے اوہدی میز اُتے دُدھ دا گلاس پیا سی۔ اوہنے شیلف اُتے پیا سرہوں دا تیل ہتھ اُتے سٹ کے والاں نوں لایا تے کنگھی پھیر کے گرم چادر دی بُکل مارلئی۔ میز اُتے پئے دُدھ دے گلاس نوں پیون مگروں اوہنے گلاس باورچی خانے وچ رکھیا تے اپنے پیو دے کمرے ول ٹر پیا۔ بشریٰ باورچی خانے وچ بھانڈے مانجھ رہی سی۔ اوہدا دل کیتا کہ اوہ اپنے پُتر نال آپ ای گل کرلوے پر برہان دے متھے دیاں لکیراں توں جاپدا سی جویں اج وی اوہ جنگے مُوڈ وچ نہیں اے۔ ایہہ نومبر دیاں راتاں سن۔ برہان اپنے ابو دے کمرے وچ وڑیا، ''ابا جی تُسیں ں بُلایا سی مینوں؟'' برہان نے پُچھیا۔

''ہوں! ہاں آہو میں سدیا سی تینوں۔ آ صوفے تے بہہ، اک گل کرنی سی تیرے نال''۔ اظہر نے اخبار توں اکھاں چُکدیاں آکھیا۔ برہان بیڈ دے سامہنے والے صوفے تے بہہ گیا۔ اظہر چُپ چاپ اخبار ول دھیان کیتیاں بیٹھا سی جدکہ برہان اپنے پیو دے چہرے ول ویکھ رہیا سی کہ کدوں اخبار تھلے ہووے تے اوہدا پیو اوہدے نال اوہ گل کرے جہدے واسطے اوہنے برہان نوں سدیا سی۔ چھپنجاہ سال دا اظہر، سر تے چٹے وال، منہ اُتے ہلکی جہی داڑھی جہدے وچ کدھرے کدھرے کالے وال سن، خاکی رنگ دی گرم چادر موڈھیاں اُتے لئے، اکھاں تے نظر دی عینک لائے اخبار پڑھن وچ مگن، اپنے پلنگ اُتے بیٹھا سی۔ ''برہان دے ابو، تہاڈے واسطے چاہ لیاواں؟'' بشریٰ نے باورچی خانے وچوں اواز دے کے پُچھیا۔

''ہاں میرے واسطے چاہ دا کپ لے آ تے نال بھجے چنے وی پلیٹ وچ پا کے لے آویں۔ نالے ماسا گُڑ وی''۔ اظہر نے بشریٰ نوں آکھیا، ''برہان تو وی جے چاہ پینی اے تے تیرا کپ وی آ کھ دیواں تیری ماں نوں؟''

''نہیں ابا جی میں ہُنے دُدھ دا گلاس پیتا اے!''

''پڑھائی کیویں جا رہی اے؟ کوئی مسئلا مسائل!''

''نہیں ابا جی سبھ ودھیا جا رہیا اے۔''

''ڈیوٹی دی سنا او تھے کیہ صورتحال اے؟ دفتر والے کجھ کہندے تے نہیں جدوں بارھاں وجے یونیورسٹی چلا جانا ایں؟''

''نہیں ابو جی دفتر والے سارے بڑے چنگے نیں اوہ ایس معاملے وچ کجھ نہیں بولدے۔ خاص کر کے میرے ہیڈکلرک صاحب بڑے مہربان نیں۔ نالے اوہناں نوں کم نال مطلب اے۔ ایس لئی یونیورسٹی توں ویلا دہو کے سدھا دفتر ٹر جانا آں تے اپنے حصے دا کم مکا کے گھر آ جانا آں''۔

''پُتر قسمتاں نال نوکری ملی اے۔ توں تاں ایویں ای دو پاسے لتاں پھسا بیٹھا ایں۔ چھڈ دے یونیورسٹی، بتھیرا پڑھ لیا اے۔ نالے جدوں وی تیرے سمسٹر دی فیس جاندی اے گھر دا خرچا تنگ ہو جاندا اے۔ نوکری ول دھیان دے رب سبھ چنگیاں کرے گا''۔ اظہر نے عینک لاہ کے اوہدی ڈبی وچ پاوندیاں آکھیا۔

''ابا جی ایہہ تہانوں لگدا اے کہ شاید میں بتھیرا پڑھ لیا اے، پر اج بی اے دی تعلیم نوں کون پُچھدا اے! نالے میری پڑھائی اودوں وی تُسیں ایس خرچے دا کر کے ای چھڈائی سی، ہن جدوں میری کمائی وی آ رہی اے تاں وی تہانوں خرچے دا ای رولا اے''۔ برہان نے پیو ول بغیر ویکھے آکھیا۔

''میں تے ایس کر کے آکھ رہیا سی کہ تیری صحت نہ خراب ہو جاوے۔ سویرے ست بجے دفتر جانا ایں، بارھاں توں لے کے شام چھے وجے تیک یونیورسٹی تے اوہدے مگروں رات نوں بارہ اک وجے گھر آونا ایں۔ ایہہ چار پنج گھنٹے سوون نال تیری نیندر پوری نہیں ہوندی''۔

''ابو ساری عمر پئی اے نیندر پوری کرن نوں، اج اپنا آپ ساڑ لواں تاں کل نوں سکون دی نیندر سویا کراں گا''۔

''برہان دے ابو ایہہ تہاڈی چاہ''۔ بشریٰ نے چاہ والی ٹرے بیڈ اُتے رکھدیاں آکھیا تے آپ پیندیاں والے پاسے بہہ گئی۔

''اوہ گل تیری ٹھیک اے پر ماں پیو دی وی کدی من لئی دی اے، اوہ بھلا ای سوچدے نیں''۔ اظہر نے مہربان ہو کے آکھیا۔

''ہن تیک تہاڈی ای من کے ٹریا آں، تہاڈے کہے مطابق ای میں اپنے جیون دے سارے فیصلے کیتے نیں۔ تُسیں وی گواہ او جے تاں کدھرے مُکھ پرتایا ہووے!''

''چنگے دھی پُتر دا ایہو سب ہوندا اے کہ اوہ اپنے ماں پیو دے سُکھ دا کارن بنن تے اوہناں دی ہاں وچ ہاں رلاون''۔

''ابا جی تُسیں ایس گل واسطے مینوں سدیا سی؟'' برہان نے پیو دی گل کڈھ یاں پُچھیا۔

''پُتر تینوں تاں پتا ای اے کہ تیری بھین دے ویاہ مگروں ایہہ گھر کیویں کلا جہیا ہوگیا اے۔ نالے تیری ماں جوڑاں دی مریض اے تے اوہدے کولوں ہن گھر دے کم نہیں ہوندے''۔ اظہر نے چاہ دا کپ پھڑ دے آکھیا۔

''تے باجی اقراء ہے تاں سہی کم کرن نوں۔ ناشتے پانی توں لے کے گھر دے لیڑ یاں دی صاف صفائی اوہ آپ ای کر دی اے''۔

''اوہ تاں رب اوہدا بھلا کرے کہ اوہنے کدے سانوں اوپرا نہیں سمجھیا تے نہ اسیں اوہنوں اپنی دھی توں گھٹ جانیا اے پر ہمیش تاں اوہ انج پندرہ ہزار تنخواہ اُتے ساڈے گھر دے کم نہیں کر سکدی!''

''ابا جی تُسیں کہنا کیہ چاہندے او؟'' برہان نے چڑ کے پُچھیا۔

''پُتر تیرا ماسٹر اعظم آیا سی اج، اوہ تیرے بارے گل کر دا سی تے اوہدی گل وی صحیح اے۔ جے تاں تو ہاں کر دویں تے ایہہ گھر فیر وس پوے گا۔ توں دس کیہ آکھنا ایں ایس بارے!''

''کس بارے ہاں کرنی اے میں؟'' برہان نے رُکھے جہے لہجے وچ جواب دتا۔

''تیرے ویاہ بارے۔ اسیں دوویں مائی بابا ایہہ آکھنے آں کہ تیرا وی گھر وس جاوے تے اسیں وی جیون دی آخری عمرے اپنے دل دے چاء پورے کر لیئے۔ تیری اک ہاں کرن نال ایس گھر وچ فیر رونقاں آ جاون گئیاں۔''

''ایہہ ہر واری میری ہاں نال ای تہاڈی رونقاں کیوں جُڑیاں ہوندیاں نیں؟ تہاڈی ایہناں رونقاں کارن میرا جیون جیہڑا عذاب ہویا اے کدے اوس بارے سوچیا اے تُسیں ؟'' برہان دے شبداں وچ اوہدے اندر بلدی اگ صاف وکھالی دے رہی سی۔

''اسیں تیرے ماں پیو آں پُتر، اسیں تیرا جیون کیوں عذاب بناونا اے؟'' اظہر برہان دے جواب توں جویں کنبھ جہیا گیا سی۔ ایہہ اوہدا اوہو پُتر سی جہنے اج تیک اوہدے سامنے اُچی اواز وچ گل تاں کیہ کرنی، کدے اکھ چُک کے وی نہیں سی ویکھیا۔ اج برہان نہیں اوہدے اندر دی اگ بول رہی سی۔

''ٹھیک ای تاں آکھدے نیں تیرے ابو، ہور کناں چر تینوں کنوارے بٹھائی رکھاں گے اسیں؟ سارے گلی محلے والے مینوں طعنے دیندے نیں کہ پُتر دی کمائی کھاون نوں اوہدا ویاہ نہیں کردی۔ کیہ اسیں ایہو کجھ سنن نوں رہ گئے آں!'' بشریٰ دا تاں جویں گل کر دیاں اتھرواں نال گلا بھر آیا ہووے۔

''مینوں لوکاں نال کیہ مطلب اے؟ جس ویلے میرے گھر وچ دو ویلے دی روٹی نہیں سی لبھدی اوس ویلے ایہناں لوکاں نے بُرکیاں توڑ کے نہیں سی دتیاں! جس ویلے میرے پیونوں دل دا اٹیک ہویا سی اودوں ایہہ لوک اوہنوں ہتھاں تے چُک کے ہسپتال نہیں سن پھرے! امی جدوں تو ساون بھادوں دی لگی جھڑی وچ ساری ساری رات چوندی چھتاں ویکھ کے رب اگے روندی سی اودوں ایہناں لوکاں نے آ کے ساڈے کوٹھے نہیں سن پے! ایہہ لوک بس ویلھے کھاون نوں تے گلاں مارن نوں نیں، ایس لئی ایہناں دیاں گلاں کارن گھر وچ پُھٹ پاون دی کوئی لوڑ نہیں اے۔''

''آہو تینوں کیہڑا فرق پینداے! بھانویں تیرے واسطے اسیں وی مر جایئے۔ پہلاں ای تیرا کر کے میرے بھرا چُھٹ گئے نیں ہن میریاں بھیناں وی چُھٹ جاون گئیاں''۔ بشری نے چُنی نال اتھرو پونجھدے آکھیا۔

''میرا کر کے چُھٹے نیں!'' برہان نے حیرانگی نال پُچھیا، ''اوہ میرے نہیں تہاڈے کارن چُھٹے نیں۔ اکو اک نانکے ای تاں بچے سن میرے کول، اوہ وی تہاڈے رشتے منگن کارن چُھٹ گئے۔ جد کہ تُسیں جانوں سی کہ میں کسے نال وی نبھا کرن نوں راضی نہیں۔ میں اگانہک ودھنا چاہندا سی، اپنے پڑھن دا شوق پورا کرنا چاہندا سی۔ جدوں میری اڈاری دا ویلا آیا تاں تُسیں میرے پر وڈھ کے ای مینوں آہلنے توں دھکا دے دتا!''

برہان دی ایس گل مگروں بشریٰ دے اتھرو سن کہ کھلون دا ناں نہیں سی لیندے۔ ''برہان تینوں رب دا واسطا ای توں اپنے کمرے وچ جا! تیرا جو دل اے تو اوہ کر، پر اجے ایس کمرے توں ٹر جا''۔ اظہر نے ہتھ جوڑ دیاں آکھیا تے اپنی سوانی نوں چُپ کراون لگ گیا۔ برہان نے جدوں ایہہ سبھ ویکھیا تے اوہ چُپ وٹ کے غصے نال بھریا اپنے کمرے جا وڑیا تے پورے زور نال بوہا بند کر کے جھٹ کو وکھیاں اُتے ہتھ رکھ کے کھلو گیا۔ اوہدا ساہ پُھلیا سی۔ متھے اُتے وٹ تے غصے نال رتا سوہا چہرے دا رنگ۔ اوہدا دل کر رہیا سی کہ اوہ کندھاں وچ گھسُن مارے۔ میز اُتے پئیاں شیواں نوں اوہ چُک چُک کے زمین اُتے مارن لگ گیا۔ اوہدا لیمپ جہنوں اوہنے چاہواں نال لیاوندا سی اوہنوں چُک کے سامنے

والی کندھ وچ ماریا جیہڑا کرچی کرچی ہویا فرش اُتے پیا سی۔ جیہڑیاں کتاباں نوں پڑھے بغیر اوہنوں نیندر نہیں سی آوندی اوہناں نوں بُک ریک وچوں کڈھ کے کمرے وچ سُٹن لگ گیا۔ ''تینوں ترس نہیں آوندا میرے اُتے یاں ساریاں آزمائشاں دے کے مینوں اج دا ولی مِتھنا ای؟'' برہان اسمان ول منہ کر کے آکھن لگا۔ جھٹ کوں مگروں اوہنے اپنی سگریٹ دی ڈبی پھڑی تے چھت اُتے ٹر گیا۔ چھت تے جاندے ہویاں اوہنے اک واری کھڑ کے اپنے پیو دے کمرے ول ویکھیا۔ کمرے دی بتی اجے وی جگ رہی سی تے رات دی ایس چُپ وچ کمرے اندروں اُٹھن والے ہوکے تے رون دیاں اوازاں صاف آ رہیا سن۔ اپنی ماں دے رودن دیاں اوازاں پاروں جویں اوہدا کلیجہ پاٹ گیا ہووے، اوہ مجبور سی کسے کارن نہیں تاں اپنی ماں نوں روندا ہویا نہیں سی ویکھ سکدا۔ برہان دیاں غصے نال بھریاں اکھاں وچوں اج اتھرواں دی تھاں رت چو رہیا سی۔ اوہ پوہڑیاں ول ودھیا تے چھت اُتے ٹر گیا۔ چار چفیرے ٹھنڈ دے بُلے تے گھور چُپ جویں کوئی گورستان ہووے پر برہان دے اندر نہ مکن والا شور سی جہدے کارن اوہنوں کجھ وی سنائی نہیں دے رہیا سی۔ اوہنے چھت اُتے پئی کرسی توں تریل نوں پونجھیا تے اک پاسے رکھ کے بہہ گیا۔ ہتھ وچ پھڑی ہوئی گولڈ لیف دی ڈبی وچوں سگریٹ کڈھ کے لایا تے ڈبی نوں کرسی دے اک پاسے رکھ دتا۔ اج ہر کش کھچن مگروں اوہدے منہ وچوں نکلن والے دھویں اندر من دیاں چیکاں سن جیہڑیاں سڑ کے ماحول دی چُپ وچ گُھل رہیا سن۔ اک مگروں اک کش تے سگریٹ مکدے نال دوجا سگریٹ، جیہدا دھواں ہوا وچ گُھل کے خوّرے کدھر گواچ جاندا۔ اوہ خواہش کردا کہ کاش اوہدے دُکھ وی سگریٹ وانگ ہوندے کہ اوہ دھویں وانگ اوہناں نوں ہوا وچ پُھوک دیندا تے اوہ انج ای کدھرے ہوا وچ گُھل جاندے تے فیر اوہنوں کدے نہ لبھدے۔

برہان اپنے چار بھین بھراواں وچ سبھناں توں وڈا سی تے اوہدے مگروں اوہدی اک بھین تے دو بھرا سن۔ اوہدا پیو سرکاری محکمے وچ کلرک سی پر ایس کرسی اُتے بہہ کے وی نہ تاں اوہنے حرام کمایا تے نہ اپنے بالاں دے منہ وچ پایا۔ اج توں چھبیہ ورھیاں پہلاں جدوں بشریٰ ویاہ کے اظہر دے گھر آئی تاں اوہ اپنے ماں پیو دے ایس فیصلے نال خوش نہیں سی۔ کیوں جے اظہر صرف چنگا کھانا تے چنگا پانا جاندا سی۔ نہ تاں اوہنے اپنی کمائی نال کجھ بچایا تے نہ بنایا، سگوں جیہڑے گھر وچ اوہدے ماں پیو رہ رہے سن اوسے گھر دے اک کمرے وچ بشریٰ دے نال وس گیا۔ بشریٰ ماں پیو دے گھر نازاں نال پلی سی تے اپنے بھراواں دی لاڈلی سی۔ اوہدا پیو شیخوپورہ دے اک پنڈ دا عزت دار زمیندار سی تے اوہنے

بشریٰ نوں پڑھن واسطے اوہدی نکی ماسی زبیدہ کول لاہور گھل دتا جتھوں بشریٰ نے اپنے ویلے دیاں اٹھ پڑھیا سن۔ پنڈ تھاں دی جم پل توں اڈ اوہ ماڈرن ذہن دی مالک سی کیوں جے لاہور دے طور طریقیاں تے ایتھے دے ماڈرن سماج نے اوہدے ذہن اُتے گوڑھے نقش چھڈے سن۔ بشریٰ دے تن بھرا ریلوے وِچ ملازم سن تے اوہ سبھناں لاہور وچ ای ڈیوٹی کر رہے سی۔ مہینے مگروں جدوں اوہناں نوں تنخواہ ملدی تاں اوہ پوری تنخواہ بشریٰ دے ہتھ وچ پھڑا دیندے تے بشریٰ دا جویں دل مندا اوہ اپنے بھراواں نوں اوہناں دے خرچے لئی پیسے دیندی۔ بشریٰ نوں اوہناں نے کسے راجکماری وانگ رکھیا سی۔ اظہر دا گھر بہتا وڈا تاں نہیں سی پر لوک چنگے تے پڑھے لکھے سن۔ اظہر نے میٹرک مگروں فارمیسی دا کورس کیتا سی تے پیو دے کہن انوسار میڈیکل سٹور کھولن دی بجائے سرکاری محکمے وچ بھرتی ہو گیا۔ اوہدا نکا بھرا وی ریلوے وچ بشریٰ دے بھراواں نال ملازم سی۔ ہولے ہولے بشریٰ دا ایس گھر وچ دم گھٹن لگ گیا کیوں جے اوہ ازاد رہن دی عادی سی جویں اوہنے اپنے جیون دیاں اٹھارا بہاراں اپنے پیکے گھر کڈھیاں سن۔ ایتھے اوہنوں اپنی سس دے نال نناناں دیاں گلاں وی سنیاں پیندیاں سن۔ دیورانی دے آون مگروں اوہدا جی ہور گھابرن لگ گیا جویں اوہ کسے قید خانے وچ اے تے اوتھے ہور قیدی بھرے جا رہے نیں، جہناں دی خدمتگاری اوہدے موہڈیاں اُتے پا دتی اے۔ اظہر بشریٰ نالوں چوکھی وڈی عمر دا سی۔ بشریٰ دی ویاہ ویلے اٹھارا ورھے جد کے اظہر دی عمر تیہہ سال سی۔ بشریٰ نے کئی واری ہمت کر کے اظہر نال وکھرے گھر دی گل کیتی پر اظہر دے غصے کارن اوہ گل ہمیش لڑائی جھگڑے مگروں مُک جاندی۔ بشریٰ نوں اظہر جو پیسے خرچے واسطے دے کے جاندا سی، اوہ اوہناں نوں سنبھال لیندی تاں جے کدھرے اوکھے ویلے کم آ جاون۔ سال مگروں رب نے جدوں اظہر نوں بھاگ لائے تے سارا جگ اوہنوں مبارکاں دیون لگا۔ اظہر نوں رب نے چن جہیا پُتر دتا سی جہدا ناں اوہنے برہان رکھیا۔ جدوں دادے نے برہان نوں ویکھیا تاں آکھ دتا کہ اوہدا پوترا وی اوہدے بھانجے وانگ انسپکٹر بنے گا کیوں جے اظہر دی پھوپھی دا مُنڈا اوس ویلے پولیس وچ ڈی ایس پی سی۔ قدرت ولوں برہان نال کیتا گیا ایہہ پہلا ہتھ سی جیہڑا اوہدے وڈکیاں اوہدے ناں نال مِتھ دتا۔ اوہدے کولوں تاں ایہہ پچھن داحق ای کھولیا گیا کہ اوہ اگا نہہ کیہ بننا چاہندا اے۔

برہان اپنے پیو دادے وانگ سوہنا تے صاف ستھری طبیعت دا مالک سی پر بشریٰ نوں ڈر سی کہ پنڈ دا ایہہ ماحول اوہدے پُتر نوں وگاڑ دیوے گا ایس لئی اوہ ایتھوں نسنا چاہندی سی۔ کیوں جے اوہدا دیور

تصور حسین ویاہ دے کجھ چر مگروں اپنی سوانی نوں لے کیلا ہور ٹر گیا سی تے محکمے ولوں ملے کواٹر وچ اپنی سوانی تے پُتر نال شفٹ ہو گیا۔ ایہہ گل ہن بشریٰ نوں کھاون لگ گئی، کیوں جے لاہور دے ماحول نے اوہدے جیون وچ جویں انقلاب لیاوندا سی انج ای اوہ چاہندی سی کہ اوہدی اولاد پِنڈ دے ایس ماحول توں نکل کے لاہور دے ترقی پسند دور وچ پیر رکھے۔ برہان جدوں ٹرن تے بولن جوگا ہویا تے اوہنوں پِنڈ دے سکول وچ داخل کرا دتا جتھے اوہنوں ماسٹر سلیم جہیا استاد لبھ گیا جہنے گھٹ سہولتاں تے پِنڈ دے باغی ماحول وچ وی برہان دیاں نیہیاں پکیاں کیتیاں تے ہر گجرات واسی وانگ باہر جا کے ریال، درہم، پاونڈ یا ڈالر کماون دی بجائے اوہدے ذہن اندر اپنے دیس وچ رہ کے کماون داچج پایا۔ برہان پڑھن لکھن وچ بہت ودھیا سی پر گھر وچ ہوون والی روز دی لڑائی تے پیو دے غصے کارن اوہ احساسِ کمتری دا شکار ہوون لگ گیا۔ برہان جدوں پنجویں کلاس وچ سی تے اوہدے پیو دا تبادلہ گجرات توں لاہور ہو گیا۔ کجھ مہینے اوتھے کم کرن مگروں اظہر جدوں اک ہفتے دی چھٹی تے گھر آیا تاں سارے جی بڑے خُش سن خاص کر کے بشریٰ کہ جہنے نے اظہر دی کمی نوں سبھناں بہتا محسوس کیتا۔ پر چارے دھی پُتر پیو دے آون نال ایناں خُش نہیں سن کیوں جے پیو دے ہوندیاں اوہ گھروں باہر کھیڈن نہیں سی جا سکدے۔ ہر رات وانگ اج وی اظہر کفتاں ویلے ہولی جہی اواز وچ ریڈیو لا کے بیڈ اُتے لمّا پے گیا۔ ریڈیو اُتے 1962 دی فلم ''آرتی'' دا گانا ''آپ نے یاد دلایا تو مجھے یاد آیا، کہ میرے دل پہ پڑا تھا کوئی غم کا سایہ'' وج رہیا سی۔ اظہر گانے دے نال نال اوہدے بول گا رہیا سی۔ اپنے چِر وچ بشریٰ گھر دے کم نبیڑ کے کمرے وچ آئی تے اوہدے کول بیڈ اُتے بہہ گئی۔ ''تہاڈا کم کیویں جا رہیا اے؟'' بشریٰ نے پُچھیا۔

''کم تاں انج ای اے جویں اپنے شہر وچ سی، بس کدے کدائیں محکمے نوں یکدم بھاجڑ جہی پے جاندی اے!'' اظہر نے کول پئے ریڈیو دی اواز گھٹاوندیاں آکھیا۔

''تہانوں ساڈی یاد نہیں آوندی؟''

''یاد تاں بتھیری آوندی اے! کس پیو دا جی کردا اے کہ اپنی اولاد توں اڈ رہوے''۔

''تہاڈا تبادلہ واپس نہیں ہو سکدا؟'' بشریٰ نے اظہر دا سر گھٹدیاں آکھیا۔

''پہلاں میں سوچیا سی کہ تبادلہ کرا لواں پر فیر خیال آیا کہ اپنے ضلع وچ بتھیرا ویلا کڈھ لیا اے، نالے لاہور وچ مینوں میرا گواچا ہویا بچپنا نظر آوندا اے۔ جدوں میں جمیا سی اودوں میرا پیو ایسے محکمے اندر لاہور وچ تعینات سی تے میں اپنے بچپنے دے ست سال لاہور وچ کڈھے نیں''۔

''تے کیہ تُسیں انج ای ہر وار کئی مہینیاں مگروں گھر آیا کرو گے؟''

''نہیں بشریٰ! میں مصطفیٰ بھائی نال اوتھے مکان لین دی گل کیتی اے۔ اک تھاں وی ویکھی اے۔ سویرے ابا جی نال گل کراں گا تے فیر اوتھے مکان بنا کے تہانوں نال لے جاواں گا''۔

''سونہہ رب دی، سچی!'' بشریٰ نے کھڑ کے آکھیا۔

''سونہہ تیری! میں سویرے ای گل کر کے پیسیاں دا حساب لاونا آں''۔

اگلی سویر جدوں اظہر نماز ویلے اٹھیا تے اپنے پیو نال مسیتوں نکل کے باہر زمیناں ول ٹر پیا۔ دوویں پیو پُتر گلاں باتاں کردے کھڑ کھڑ ہس رہے سن۔ بابا ذوالفقار علی اپنے ویلے دے افسراں بارے اظہر کولوں پُچھن لگا، ''اجکل سیکرٹری کون اے؟''

''اعظم سلمان صاحب نیں، ریٹائرڈ میجر اے تے بڑا کمال دا بندہ اے۔ چوکھی محنت کر رہیا اے ملازماں لئی''۔ اظہر نے دسیا۔

''مصطفیٰ دا کیہ حال چال اے؟ اوہدے بال بچے کیویں نیں؟'' ذوالفقار علی نے اپنی بھانجے بارے پُچھیا۔

''مصطفیٰ بھائی وی ٹھیک نیں۔ اجکل ہیڈکلرک دی کرسی سانبھ کے بیٹھے نیں تے میری تعیناتی اوہناں اپنے دفتر وچ ای کروائی اے''۔

''تے اظہر حسین روٹی پانی کیویں کردا ایں؟''

''ابا جی روٹی پانی تاں مصطفیٰ بھائی گھروں آوندا اے۔ اوہناں بتھیرا زور لایا سی کہ ساڈے نال ای رہ لے پر میری طبیعت تہانوں پتا ای اے، کلیاں رہن دا عادی آں! ایس لئی میں وکھرا کواٹر لے لیا سی''۔

''مصطفیٰ نال تاں تیری بچپنے توں ای بڑی گوڑی یاری سی، ہن کیہ صورتحال اے؟'' بابے ذوالفقار علی نے ہس کے پُچھیا۔

''ابا جی یاری تاں ساڈی اوہو جہی ای اے، بس بھرتی ہوون مگروں اوہ لاہور ٹر گیا تے میں گجرات وچ ای رہ گیا۔ فیر ویاہ مگروں سوانی دیاں ذمے واریاں، جہدا کر کے اوہدے کول ویلھ ای نہیں رہی ملن دی''۔

''ہن تاں تُسیں دووِیں ویاہے ہوئے او، ہن وی سبھا کو جہے نیں تہاڈے یاں کوئی فرق آیا اے؟''

''ابا جی نہ تاں سبھا بدلیا اے تے نہ کوئی فرق آیا اے! بلکہ ساڈی تاں حرکتاں وی اوہو دی اوہو نیں۔ جمعرات بیبیاں پاک دربار، جمعہ داتا دربا، ہفتے دی رات مصطفیٰ دی سرکاری گڈی لے کے لیّے سفر اُتے نکلنا، تے انج ساڈا ہفتہ مک جاندا اے''۔ اظہر دے گل کردیاں اپنے چرنوں دووِیں پیو پُتر زیناں اُتے اپڑ گئے۔ باجرے دی فصل تیار کھڑی سی۔ چارے پاسے چانن پُھٹ رہیا سی تے چڑھدے پاسوں بدلاں اُتے کسے الڑ مٹیار دے گلابی گلاں وانگوں سورج دی لالی دِس رہی سی کہ جہنوں ویکھ کے اکھاں چمک جاون۔ سکون دیون والے ہوا دے بُلیاں نال جدوں باجرے دے سٹے ہلدے تاں انج لگدا جویں کسے سوانی دے پیراں وچ پائی ہوئی پائل دے گھنگھرو چھنک رہے ہوون۔ ''ویکھ اظہر ایس واری تیرے پیو نے فصل اُتے چوکھی محنت کیتی اے!'' بابے ذوالفقار علی نے زیناں والے پاسے ہتھ کردیاں آکھیا۔

''جی ابا جی میں اوہو ویکھ رہیا آں! ایہہ تہاڈی تے ظہیر دی محنت اے کہ تُسیں دووِاں رل کے ایس فصل نوں بھرویں بنایا اے۔ تے ایس واری منافع وی چوکھا لبھ جاوے گا''۔

''اظہر حسین میں سوچیا اے کہ اگلی واری زمین ٹھیکے تے دے دیواں کیوں جے ہن ظہیر دا من نہیں لگدا ایس کم وچ تے میرے کلے کولوں ایہدی سانبھ نہیں ہونی''۔ بابے ذوالفقار علی نے وٹ تے پاندیاں آکھیا۔

''ظہیر دا من کیوں نہیں لگدا ایس کم وچ! اوہ کیہ سوچدا اے؟'' اظہر نے حیرانی نال پُچھیا۔

''تیرا ماما منظور حسین آیا سی کجھ دن پہلاں تے اوہ ظہیر دے کاغذ تیار کروا رہیا اے، کویت واسطے''۔

''تے ظہیر ایس کم لئی راضی اے؟''

''ظہیر دا تاں پتا نہیں پر میں چاہنا آں کہ اوہ باہر ٹر جاوے کیوں جے مینوں ڈر رہندا اے کدھرے ظہیر دی اٹھنی بہنی اوہنوں پُٹھے پاسے نہ لے جاوے۔ اوہدی یاری لنگڑیالاں دے مُنڈیاں نال اے تے مینوں انج جاپدا اے جویں اوہ بدمعاشی دی راہ اُتے ٹر پووے گا''۔ بابے ذوالفقار علی نے ہوکا بھر کے آکھیا۔

''ابا جی میں وی تہاڈے نال اک گل کرنی سی!''

''ہاں اظہر بول، کیہ گل اے!''

''تہانوں تاں پتا اے کہ میرے تبادلے نوں اجے کجھ مہینے ہوئے نیں تے خوّرے ہور کناں چِر اوتھے رہنا اے، ایس لئی میں چاہندا سی کہ اپنا بال بچہ لے کے اوتھے شفٹ ہو جاواں کیوں جے لاہور وچ کلیاں رہنا بہت اوکھا جہیا کم اے''۔

''پہلاں تصور حسین ٹر گیا، اُدھر ظہیر باہر ٹر جاوے گا تے اج تو وی ایہو گل کر دتی اے۔ مینوں کوئی اعتراض نہیں اے، اسیں دوویں مائی بابا اپنا ویلا لنگھا لواں گے نالے سارا پنڈ اپنا اے کوئی وی سانبھ لوے گا''۔ بابے ذوالفقار علی نے دکھانت بھرے لہجے وچ آکھیا۔

''نہیں ابا جی میرا ایہہ مطلب نہیں سی میں تاں بس آون والے ویلے دا کر کے آکھیا اے''۔ اظہر گل کر دیاں شرمندہ ہو گیا۔

''کوئی تھاں ویکھی اے لاہور وچ یاں سرکاری کواٹر وچ رہن دا ارادہ اے؟''

''ابا جی تھاں ویکھ لئی اے تے اوہدے نال ریٹ وی کر لیا اے۔ کجھ پیسے بشریٰ کول پئے نیں، کجھ زیور ویچاں گے تے باقی اپنے حصے دی زمین ویچ کے کر لواں گا۔''

''اظہر حسین اک گل ہمیش چیتے رکھیں، ایس زمین نے کئی ورھے تیری روٹی واسطے ان اگایا اے۔ بھکھ نال جدوں وی تو رویا ایں، ایس زمین نے اپنا ڈھڈ چیر کے تیرا ڈھڈ بھریا اے۔ ایس واسطے کدے زمین نوں وپار نہ سمجھیں۔ ایہنے ماں وانگوں تینوں سینے لا کے سوایا اے، تے ماواں ویچیاں نہیں جاندیاں۔ دوجا دھی رانی دے زیور نہ ویچیں، ایہہ اوس بالڑی دا گہنا اے ایس لئی جنے وی پیسیاں دی لوڑ اے میں دے دواں گا''۔ ایہہ آکھ کے بابا ذوالفقار علی اظہر دا ہتھ پھڑ کے کھلو گیا تے گھر والے پاسے ٹر پیا۔

اظہر جدوں چھٹی توں واپس جاون لگا تے بابے ذوالفقار علی نے اوہنوں پیسے پھڑا دتے تے پُتر نوں پنڈ دے اڈے توں بس وچ بٹھا آیا۔ اظہر نے مصطفیٰ نال جا کے مالک مکان نوں بیانہ پھڑایا تے باقی دے پیسے دیون مگروں رجسٹری وصول کرلئی۔ اظہر نے دفتر دے ٹیلیفون توں پنڈ دے PCO تے فون کیتا تے اپنے پیونوں دسیا کہ اوہنے تھاں لےلئی اے تے گھر دا کم پورا کر کے اگلے ہفتے دو دن دی چھٹی اُتے گھر آ رہیا اے۔ بشریٰ لاہور جاون تے بتھیری خوش سی کیوں جے ایہہ اوہدا سُفنا سی کہ

اوہ لاہور ٹر جاوے پر چاواں دے ایہہ وجدے ڈھول کدوں گِدھ دیاں چیکاں بن جاون گے تے اوہدی خُشیاں دُکھاں دا روپ دھار لین گیاں، اوہ ایس گل توں انجان سی۔ لاہور جاندے ہویاں اوہ سوچ رہی سی کہ جویں نکے ہوندیاں اوہدی ماسی دا گھر سی انج دا ای عالی شان گھر اوہدا ہوئے گا پر سارے سفنے تاں اودوں ٹُٹے جدوں گھر دیاں کچیاں چھتاں ویکھیاں۔ اظہر نے سمجھایا کہ چھتاں نوں پکا کرن واسطے اجے پیسے نہیں سن ایس لئی گزارا کر، مگروں پیسے جوڑ کے چھتاں پکیاں کر لواں گے۔ پر بشریٰ جاندی سی کہ اظہر دی طبیعت وچ پیسے جوڑنا نہیں اے۔ ویلا لنگھدا گیا تے ہولی ہولی اظہر دا گھر گلی توں نیواں ہوندا گیا کیوں جے نویں بنن والی سڑکاں کارن جدوں اوہناں نے سیوریج لئی نالے بنانے شروع کیتے تاں اظہر دا گھر سڑک توں تِن فٹ نیواں ہو گیا۔ مینہ دے کارن گھر دی چھت تاں چوندی ای سی پر ہن کالی چھتاں دے چوون دا رولا نہیں سی سگوں مینہ وسن مگروں ویڑھے وچ پانی بھر جاندا سی جہنوں برہان تے اوہدے نِکے بھرا بالٹیاں نال باہر کڈھدے سن۔ اوس ویلے برہان دی ماں دیاں اکھاں وچوں ڈھیندے ہنجو اوہدا کلیجا چیر دیندے سن تے اوہ اپنی ماں دے لیکھاں لئی رب نال شکوا کردا۔ پیو دے دفتر وچ سبھ کرمچاریاں کول موٹر سائیکل تے کاراں سن جد کہ برہان دا پیو اوس ویلے وی اک پرانی جہی سائیکل اُتے دفتر جاندا سی۔ گھر تے دفتر دی فکراں کارن اظہر نے کدی اپنے بالاں اُتے دھیان نہیں سی دتا۔ دھیان دینا تاں دور کدے پیار دا مِٹھا بول وی نہیں سی بولیا، بلکہ گھر نوں گورستان بنا کے رکھیا سی جتھے اوہنوں اپنے بالاں دے بولن دی اواز وی زہر لگدی سی۔ نکی نکی گل اُتے بالاں نوں کُٹنا تے اوہناں نوں غربت تے بدحالی دے طعنے دینا۔ اوہناں اگے جھولی چُک کے اوہناں دے حق وچ بددعاواں کرنیاں کہ رب کرے تہانوں موت آ جاوے تے میں سُکھی ہو جاواں۔ کیوں جے اظہر سمجھدا سی کہ اوہدی تنخواہ وچ بہتے خرچے اوہدے بالاں کارن نیں۔ ویلے دے نال نال اظہر دے محکمے دی تنخواہ تاں نہ ودھی پر اوہدی اولاد جوان ہوندی گئی۔ کرپشن تے رشوت توں پرانہہ رہن کارن اوہ اج وی اوسے سائیکل جوگا رہیا۔ روز دیاں پریشانیاں نال اوہ ذہنی مریض بندا جا رہیا سی تے اوہ اپنا سبھ کرودا اپنی سوانی تے اپنے بالاں اُتے کڈھدا جس کارن کئی واری گھر وچ اظہر تے بشریٰ دی جھڑپ ہو جاندی تے گل طلاق تیک اپڑ جاندی۔

پیو دیاں گلاں تے اوہدی مار کُٹ نوں برہان کیویں وی کر کے سہہ لیندا پر جدوں اوہدے نِکے بھرا روندے ہویاں اوہنوں چمڑ کے ایہہ پُچھدے کہ ''لالا کیہ اسیں اپنے ابو دی اولاد نہیں آں؟ ساڈے

کسے متر دا ابو انج نہیں آکھدا۔ اوہ اپنے بالاں نال رل کھیڈ دے نیں۔ ساڈا ابو کیوں آکھدا اے کہ رب کرے تُسیں مر جاو!'' تاں ایہہ گلاں سنن مگروں برہان نوں انج چاپدا جویں جیوندے جاگدے اوہدی کوئی کھل لا رہیا ہووے۔ ایہدا ذمے وار ہور تاں کوئی نہیں اوہدا اپنا رب سی جہنے اوہدے نال ایہہ مذاق کیتا سی، دوجا قصور اوہدے پیو دا سی جہنے اپنے بال جمّے! برہان سوچدا سی کہ جے اوہدا پیو اپنی تنخواہ نوں ویکھ کے بال جمن دا فیصلہ کردا تاں اج اوہدے اُتے ایہہ نوبت نہ آوندی۔ پیو توں وکھ ہوون کارن اظہر اُتے جیہڑا مہر دا سایہ سی اوہ وی مک گیا سی تے اوہنوں خرچے پورے کرن دیاں گُنجلاں وچ پا دتا۔ اک دیہاڑے اظہر دفتروں چوکھا غصے وچ پرتیا۔ اوہنے بشریٰ کولوں پانی دا گلاس منگیا۔ برہان نے نس کے پانی دا گلاس لیا تے اپنے پیونوں دیون کمرے ول ٹر پیا۔ برہان کیہ جاندا سی کہ پیو نال کیتا اوہدا ایہہ محبت بھریا سلوک اوہدے تے پُٹھا پے جاوے گا۔ جیہڑے کولر وچوں برہان نے پانی دا گلاس بھریا سی اوہدے وچ اجے پانی ٹھنڈا نہیں سی ہویا تے اظہر نے گلاس منہ نوں لاوندیاں نال ای چُک کے پرانہہ ماریا تے برہان دے منہ اُتے چنڈ مار دتی، ''حرامزادیا، تینوں پتا نہیں لگ رہیا کہ پانی ٹھنڈا نہیں اے! ساری دیہاڑ تہاڈے جہی بے غیرت اولاد لئی میں باہر کھپنا آں تے گھر آ کے مینوں اوس کھپنے دا ایہہ صلہ ملدا اے۔ جدوں آپ کماو گے تاں اوہدا پتا لگے گا کہ کویں دو ویلے دی روٹی لبھدی اے۔ تہانوں تاں کسے نے بھیک وی نہیں دینی بدنسلیو! جا دفع ہو جا تے ٹھنڈا پانی لے کے آ!'' برہان اتھرو پی گیا کیوں جے ایہہ کیہڑا پہلی واری ہویا سی۔ ہر رات برہان سوون توں پہلاں اپنے پیو دیاں گالاں سُندا تے اوہدی اکھاں وچ لُکے سفنے اتھرو بن کے اوہدے سرہانے اُتے وگ جاندے۔ برہان دی ماں جوڑاں دی مریض سی تے سال دے بارہ مہینے منجی اُتے پئی رہندی۔ اظہر جے دوائی لیا دیندا تے اوہ کھا کے گھر دا روٹی ٹکر کر لیندی نہیں تے گھر وچ کوئی شے نہ پکدی۔

برہان سیانا سی، اوہ سمجھ گیا کہ جے اوہنے ایس گھر نوں نہ سانبھیا تے اوہدے بھین بھرا رُل جاون گے۔ کیوں جے اوہدے پیونوں اوہناں دے ہوون یاں نہ ہوون نال کوئی فرق نہیں سی پیندا۔ اوہ تاں جیوندے جاگدے وی اوہدے لئی انج ای سن جویں ٹردیاں پھردیاں لاشاں۔ بشریٰ جدوں وی اظہر نال گھر نوں نویں سرے توں بناون دی گل کردی تاں اظہر بشریٰ نوں گالاں کڈھن لگ جاندا۔ بشریٰ اپنے بھراواں دی مثال دے کے آکھدی کہ اوہ وی تہاڈے وانگ سرکاری ملازم نیں تے اپنی کوٹھیاں پا کے بیٹھے نیں، تے اک تُسیں ہو جہدے کولوں ایس مکان دا کوٹھا پکا نہیں ہو رہیا۔ بجائے

کوئی جواب دیون دے اظہر بشریٰ دے بھراواں اُتے کرپشن کرن تے لوکاں دے حق کھاون دا الزام لا دیندا جس کارن گھر وچ لڑائی شروع ہو جاندی۔ اظہر بشریٰ دے ماں پیونوں پھٹکاراں پاوندا کہ جے ایہہ نواب زادی جم ای لئی سی تے ایہدے لئی کوئی نواب زادہ لبھ لینا سی، ایہنوں میرے گل پا کے میرا جیون کیوں عذاب بنایا اے! اُودھر بشریٰ اپنے سوہریاں نوں مندا آکھدی کہ جدوں پتا سی کہ اوہناں دا مُنڈا کسے دا جیون ای اجاڑ سکدا اے تے کیوں کسے دی دھی دھیانی نوں اوہدے وس پایا! اظہر تے بشریٰ دی ایس لڑائی نال اوہناں نوں تاں کوئی فرق نہ پیندا کیوں جے ایس جھگڑے مگروں اوہناں دا روٹی ٹُکر تے منجی فیر وی سانجھی رہی پر گھر دی جھڑپاں نے اوہناں دے بالاں نوں ذہنی مریض بناونا شروع کر دتا۔ برہان جدوں پیڑاں کارن بے انت روندا تے اوہ سبھ ادب تمیز بھل کے آدم نال گلہ کردیاں آکھدا، ''تینوں رب نے سبھ دتا۔ دوویں جہاناں دی بادشاہی، فرشتیاں دی سرداری، جنت دی ملکیت، سبھ مخلوقاں توں افضل بنایا پر تیرے کولوں تیرا نفس نہیں ڈکیا گیا۔ سبھناں وڈا ناشکرا تاں تو سی جہنوں رب نے بے انت نعمتاں دتیاں پر فیر وی اک بی بی واسطے تو رب اگے روندا رہیا۔ تیرے کیتے ایس کم دا کر کے اسیں اج دنیا اُتے دھکے کھا رہے آں۔ تیرا کر کے ساڈے لیکھاں وچ ایہہ غربت دا عذاب آیا۔ تیرے نال کسے دا کیہ گلہ کرنا، تیرے کولوں تاں اپنے پُتر نہیں سانبھے گئے تے تو کس حساب نال ایس سبھ لوکائی دا پیو بن گیا؟ قابیل آپ تاں مر گیا پر اپنی نسل وچوں اج میرا پیو ساڈے واسطے قابیل بنا گیا''۔ اوہدا جی کردا سی اوہ گھروں نس جاوے یاں کسے نہر وچ چھال مار کے مر جاوے کیوں جے اوہدے پیو دیاں گلاں اوہنوں روز دیہاڑے مار رہیاں سن۔

برہان ستویں اٹھویں وچ سی جدوں اوہنے سویرے چھیتی اٹھ کے اپنی ماں نال ناشتا بنانا تے اپنے بھین بھراواں نوں تیار کر کے سکول لے جانا۔ سکولوں واپس آ کے اوہنے اپنی ماں سمیت اپنے بھین بھراواں نوں دُپہر دی روٹی ورتانی تے ایہدے مگروں گھر دی صفائی کرنی۔ دُھپے ہوئے کپڑے اکٹھے کر کے اوہناں نوں استری کرنا تے الماری وچ ٹنگ دینا تاں جے اوہدا پیو کپڑے استری نہ ہوون پاروں اوہدی ماں نوں گلاں نہ کرے۔ پیو دی جُتی پالش کرنی تے بھین بھراواں سمیت اپنے بوٹ پالش کرنے۔ اتوار نوں جدوں ماں نے کپڑے دھونے تے اوہدے نال رل کے کپڑے دھوانے۔ ایہناں وسیباں پاروں اوہدی ماں اپنے پُتر دیاں قسماں دیندی سی تے اوہدا سارا پروار برہان نوں ہتھاں اُتے چُکدا سی۔ گلی محلے دی ہر سوانی ہر جنا برہان دے چنگے وسیب تے اخلاق پاروں اوہدی چنگیائی بیان

کردیاں آکھدا کہ ایہدا پیو بھانویں کوڑی طبیعت دا مالک اے پر پُتر ہیرا اے! اپنے توں وڈے نوں جھک کے سلام کردا اے، کوئی بھیڑ نہیں، نہ باہر لوکاں نال لڑائی جھگڑا، نہ اوارہ گردی تے نہ بھیڑے یار بیلی۔ کیہڑا جاندا سی کہ ایس ہیرے نوں وی اک دیہاڑ کوڈیاں بھاء تُلنا پینا اے۔ برہان نوویں جماعت وچ اپڑیا تے اوہنے پِنڈ توں پنج کلو میٹر دور اک سیکنڈری سکول وچ داخلہ لے لیا۔ داخلہ لین مگروں اوہنے اپنے پیو کولوں سائیکل دی منگ کیتی تاں جے آون جاون دا کرایہ وی بچ جاوے تے اوہ سائیکل تے بازار جا کے گھر دے باقی کم وی کر لیا کرے گا جہدے واسطے اودوں پیونوں ویلا نہیں سی لبھدا۔

برہان دے پیو نے اوہنوں سہراب دی سائیکل لے دتی۔ اوہناں دناں وچ برہان دی نانی فوت ہوگئی جہدے مرن مگروں اوہدے نانے نے پِنڈ دی زمین وِچ کے اپنے دھیاں پُتراں وچ پیسیاں دی ونڈ کر دتی۔ برہان دی ماں دے حصے پنجاہ ہزار آیا جہدے نال اوہدے پیو نے قسطاں اُتے موٹر سائیکل لے لئی۔ برہان دی خُشی دا ٹھکانہ نہیں سی کیوں جے ہن اوہدے گھر وچ وی موٹر سائیکل کھلوتا سی۔ اوہ اپنے پیو دی موٹر سائیکل نوں چاواں نال سانبھ کے رکھدا۔ پیو دے گھر آون مگروں اوہ اوہنوں دھو کے ٹاکی ماردا تے خواہش کردا کہ رب اوہنوں ایناں دیوے کہ اوہ اپنے ویہڑے وچ کار کھلارے۔ اپنی ماں تے اپنے بھراواں نوں سبھ سکھ دیوے جیہڑا اوہناں کولوں قسمت نے کھوہ لیا۔ نال ای نال اوہ ایہہ وی سوچدا کہ جدوں اوہ افسر بن جاوے گا تے اپنا وکھرا گھر لوے گا جتھے اوہ اپنے پیوتوں اڈ آزاد جیون گزارے گا۔ پر اوہدی ایہہ سوچاں تے گھر لئی فکراں اودوں ای مر جاندیاں جدوں اوہدا پیو فیر اوہناں نوں لعن طعن کرن لگ جاندا۔ برہان نوں ہن اندر ای اندر اپنے پیوتوں نفرت ہوون لگ گئی سی کیوں جے اوہدا پیو ہن ہور وی کوڑیاں گلاں کرن لگ گیا سی۔ برہان دی ماں نال ہون والے جھگڑیاں لئی سبھ گلاں برہان نوں سنیاں پیندیاں۔ اوہدا پیو جدوں گھر دا سامان لین باہر جاندا تے برہان نوں نال لے بٹھالیندا، مُڑ کے سارے راہ اوہدی ماں نوں ذلیل کردا تے برہان دے نال نال اوہدے باقی دے بھین بھراواں نوں مندا آکھدا۔ سبھناں توں ودھ دُکھ اوہنوں اودوں لگدا جدوں اوہدا پیو کسے دے سامنے اوہنوں ذلیل کردا۔ نہ تاں اظہر کسے آئے پروہنے دا لحاظ کردا تے نہ ای اوہدے رشتے داراں دا۔ جدوں برہان نوں اوہدا پیو اوہدے رشتے داراں دے سامنے کُٹدا تے ایہدے مگروں اوہدے کزن رل کے اوہنوں چھیڑ دے تے اوہدے اُتے ہسدے۔ اک تاں پہلاں ای قسمت نے اوہنوں غریب جم کے اوہدا ہاسا بنایا سی ہن جگ اگے اوہدے پیو کارن اوہ ہاسا بن رہیا سی۔ ایہہ سبھ کجھ اوہدے یاراں

اگے وی کئی واری ہویا پر اوہ یار سن، جدوں ملدے تاں کدے ایس گل دا ذکر نہ کردے پر شریکابازی اوہنوں اندروں ای اندر کھا گئی سی۔

برہان دے مامے گھروں باہروں تگڑے سن۔ ریلوے وچ کیتی کرپشن نال اوہناں اپنے محل کھڑے کر لئے سن۔ بالاں دی پڑھائی توں لے کے اوہناں دے سکول کالجاں تیک سبھ کجھ ودھیا سی۔ پر برہان نوں ایس گل نال کدے فرق نہیں پیا۔ جے اوہنوں کسے شے توں ساڑ پیندا سی تے اوہ بس ایہہ سی کہ اوہدے مامیاں نے کدی اپنے بالاں نوں نہیں جھڑکیا۔ سارا جگ بھانویں برہان دے وسیباں دی لکھ تعریفاں کردا پر اوہنوں ایہدے نال کیہ لگے جدوں اوہدے اپنے پیو دے مونہوں کدے اوہدے واسطے چنگا شبد نہیں سی نکلیا۔ برہان جدوں اپنی کلاس وچ پہلے نمبر تے آیا تے گھر آ کے اوہنے ایہہ خبر اپنے پیونوں چاہواں نال دسی۔ بجائے شاباش ملن دے، اوہدے پیو نے آکھیا، ''ایہناں ٹرافیاں نوں میرے سر وچ مار دے۔ روز دیہاڑے تیری ماں دیاں گلاں نال میں ادھا مر گیا آں تے اُتوں کوئی کم دھندا کرن دی بجائے تینوں ایہہ ٹرافیاں وکھاون دی پئی اے! ایہہ ٹرافیاں اپنی ماں نوں دے جا کے تے آکھیں ایہنوں اپنی بِک نال لا کے رکھے تاں جے اوہنوں ٹھنڈ پے جاوے''۔ ایہہ سبھ سن کے برہان باہر آ گیا تے ٹرافی کوڑے دے ڈبے وچ سُٹ دتی۔

برہان نے فرسٹ ڈویژن وچ میٹرک پاس کیتا تاں اوہدا ماما اکبر اوہنوں ملن آیا۔ اکبر نے روٹی کھاون مگروں برہان کولوں اوہدے نمبر پُچھے تے فیر اپنی دھی دے نمبر دسے جو کہ اوس ویلے ''دی ٹرسٹ سکول'' وچ پڑھدی سی۔ اوہدی دھی دے نمبر برہان نالوں چوکھے سن۔ برہان دے مامے دی گل سندیاں نال ای اظہر نے غصے نال اوہنوں ویکھیا، ایس توں پہلاں اظہر کجھ بولدا اکبر نے آکھیا، ''ویکھ جواناں، تیرا پیو کوئی لینڈ لارڈ تاں ہے نہیں کہ جہدے کارخانے چل رہے نیں تے تو پڑھائی مگروں اوہ سانبھنے نیں۔ اج چنگا پڑھ جاویں گا تے کسے میڈیکل کالج وچ داخلہ لبھ جاوے گا۔ ڈاکٹر بن جاویں گا تاں عزت وکھری، تے کمائی وکھری''۔

''پر ماموں۔۔۔''

''اوہ نہیں نہیں اکبر بھائی، ایہدے دادے نے آکھیا سی کہ ایہنوں انسپکٹر بناونا اے، ایہہ پی سی ایس دا امتحان دے کے انسپکٹر بنے گا!'' اظہر نے برہان دی گل کٹدیاں بڑی آکڑ نال آکھیا۔

''ابو میں انسپکٹر نہیں بننا، میں تاں۔۔۔''

"Oh shut up you bloody nonsense! What do you know about being an Inspector? Just look at your uncle DSP Haider. Don't you remember your late grandfather s words?"

اظہر نے برہان نوں جھڑکدیاں آکھیا۔

''اظہر بھائی کیہ کر رہے او، اوہ بچہ اے اجے۔ اوہنوں ایہناں رولیاں وچ واڑ کے کیوں برباد کرنا جے۔ انسپکٹری تیک ایہنے باہر چوکاں وچ ای دھکے کھاندیاں رہنا اے تے جے اگا نہہ ترقی نہ ہوون مگروں ریٹائر ہو کے پرت آیا تے کیہ کرے گا؟ سکیورٹی ایجنسی دے گارڈ سانبھے گا؟'' اکبر نے اظہر نوں سمجھاوندیاں آکھیا۔

''ایہدے نال ایہدے دادے دی دعا اے!''

''وڈیاں دی گل بات ساڈے لئی سِر متھے اُتے اے پر ایہہ اجے بال اے، ایہدے نال انج دی زور زبردستی کرن مگروں جے کامیاب نہ ہویا تے ایہہ اندروں ٹُٹ جاوے گا! ایس لئی تُسیں ں ایہنوں پڑھن دیو''۔ اکبر دی ایس گل مگروں اظہر کجھ نہ بولیا۔ شامیں برہان اپنے پیو کول اک فارم لے کے آیا تے آکھیا کہ ایہدے اُتے اپنے دستخط کر دیو۔''ایہہ کس شے دا فارم اے؟'' اظہر نے پُچھیا۔

''ابو ایہہ کالج دا فارم اے، گیارہویں دے داخلے واسطے''۔

''تے ایہدی فیس کون دوے گا؟ دوجا ایہہ کالج گھر توں پندرہ کلومیٹر دے پندھ اُتے اے، تیرے آون جاون دا خرچہ کون بھرے گا؟ میرے کول ایہناں کماں جوگے پیسے نہیں ہیگے''۔ اظہر نے ایہہ آکھ کے فارم اک پاسے سُٹ دتا۔

''ابا جی سرکاری کالج اے، سال دی فیس اکو واری جانی اے، ایس لئی تہانوں بہتا خرچہ نہیں کرنا پووے گا، دوجا میں اپنی سائیکل تے ای آیا جایا کراں گا، تہانوں خرچہ دیون دی لوڑ وی نہیں اے''۔ برہان نے تھلوں فارم چک کے آکھیا۔

''تے تیرے باقی خرچے کون پورے گا؟ کاپی، کتاباں، پنسلاں۔۔۔؟''

''رب وارث اے اوہ آپ ای کوئی حساب لا دوے گا، تُسیں مینوں پڑھن دیو میں تہاڈے کولوں کجھ نہیں منگاں گا''۔

''ایدھر وکھا فارم!'' اظہر نے فارم پھڑدیاں آکھیا، ''ست ہزار روپے فیس! میرے کول اک پیسہ نہیں ہیگا تینوں دیون واسطے''۔ اظہر نے چیک کے آکھیا۔

''ابو میں کجھ پیسے جوڑے نیں، کجھ پیسے مامے تے نانے کولوں لبھے نیں، اوہناں نوں رلا کے میرے کول دس ہزار روپیہ ہے، میں فیس وی دے لواں گا تے کتاباں وی لے لواں گا تُسیں دستخط کر دیو بس''۔ برہان نے بینتی کیتی تے اظہر نے غصے نال دستخط کر کے فارم اوہنوں پھڑا دتا۔

برہان نے اگلے دیہاڑے فیس جمع کراون مگروں رولنمبر سلپ لئی تے گھر آ گیا۔ ہفتے مگروں کلاساں شروع ہوئیاں تے برہان دی بھج دوڑ لگ گئی۔ سویرے چھیتی اٹھ کے سائیکل تے کالج اپڑنا، دُوپہرے کالج توں ویلھا ہوون مگروں اوتھے گراونڈ وچ بہہ کے پڑھدیاں رہیناں۔ داخلے دے تِن مہینے مگروں جدوں دسمبر وچ کالج والیاں امتحان لئے تے برہان نے اپنی کلاس وچ سبھ توں چوکھے نمبر لے کے اپنا آپ ثابت کیتا۔ کالج دے اک پروفیسر نے جدوں برہان دی ایہہ محنت ویکھی تاں لیکچر مگروں اوہنوں اپنے نال لے کے گراونڈ وچ آ گیا تے اوہدے بارے پُچھ گچھ کرن لگا۔ برہان دے حال احوال سنن مگروں اوس پروفیسر نے آکھیا کہ جے تو میری اکیڈمی آ کے نِکیاں کلاساں نوں پڑھا دیویں تاں میں تینوں تیرے خرچے جوگے پیسے دے دیا کراں گا۔ برہان نوں اپنے پیو دی گل چیتے آ گئی کہ جے اوہدے کول فیس جوگے پیسے نہ ہوئے تے اوہدا پیو اوہنوں کدے نہیں پڑھن دوے گا ایس لئی اوہنے حامی بھرلئی۔ برہان کالج توں ویلھا ہو کے اوس پروفیسر دی اکیڈمی جا کے بالاں نوں پڑھاوندا تے اپنی پڑھائی وچ جیہڑی شے اوہنوں سمجھ نہ آوندی اوہ اپنے پروفیسر کولوں پُچھ لیندا۔ مہینے مگروں برہان نوں اکیڈمی ولوں ست سو روپیہ ملیا جیہڑا اوہنے اپنی کاپی کتاباں واسطے بچا لیا۔ برہان سویرے ست وجے دا کالج گیا راتیں اٹھ وجے اکیڈمی توں پرتدا۔ روٹی پانی کرن مگروں اوہ سو جاندا تے راتیں دو وجے اٹھ کے پڑھدا رہندا۔ ویلا لنگھدا گیا تے برہان گریجویشن وچ اپڑ گیا۔ اوہو ماس چتھن والے دن تے اوہو راتاں، پرہن اوہدے جیون وچ پریشانی دا اک انک ہور جُڑ گئی سی، عالیہ! اوہدی پہلی محبت کہ جہنوں اوہنے کالج وچ ویکھیا تے رابطے وچ آون مگروں اک رات دوواں نے اپنے آپ نوں محبت دی بیڑی وچ بنھ لیا۔ عالیہ اوسے کالج وچ پڑھدی سی۔ اوہ اوہدی سینئر ہوون دے نال اک ودھیا دوست تے استاد وی سی۔ عالیہ اوہدے جیون وچ آون والی پہلی تے اخیر لی کڑی سی کیوں جے ایس توں پہلاں نہ تے اوہدے جیون وچ کوئی آئی تے نہ اوہدے مگروں اوہدا دل کسے ہور واسطے دھڑکیا۔

برہان دے استاداں نال عالیہ وی اوہدی بے انت محنت دی گواہ سی جہنے برہان نوں دن رات اپنا آپ ساڑ کے محنت کردیاں ویکھیا۔ انج تاں اوہ چنگی کڑی سی پر کدھرے نہ کدھرے شیزوفرینیا (Schizophrenia) دی روگن سی کیوں جے یکدم اوہدا موڈ بدل جاندا تے اوہ عجیب جہیاں گلاں کرن لگ جاندی سی۔ ایہہ خورے اوہدے موئے پیو دی کمی کارن سی، پر کدے کدائیں تاں ایہو جہی بیتکی گلاں نوں لے کے بہہ جاندی کہ جہناں دا کوئی سر پیر ای نہ ہوندا۔ برہان صابراں وچوں سی تے اوہنے بچپنے توں لے کے ہن تیک ایناں کجھ برداشت کیتا سی کہ عالیہ نوں رب ولوں ازمائش من کے اوہدے اُتے وی صبر کر لیا۔

گریجویشن دے امتحاناں توں اک رات پہلاں جدوں اوہ اکیڈمی توں گھر آیا تے عالیہ نے فون کر کے دسیا کہ اوہدے رشتے داراں وچ اوہدی گل پکی ہو رہی اے تے برہان جے تو میرے نال ویاہ کراونا چاہنا ایں تے اپنے ماں پیونوں میرے گھر گھل دے۔ برہان ایس گل مگروں جویں بُت بن گیا ہووے، اوہدے لئی تاں ایہہ سبھ ہیروشیما تے ناگاساکی تے ڈھیہن والے بم توں وی بھیڑی سی کیوں جے نوکری توں اڈ برہان لئی اک رولا ہور وی سی، اوہ ایہہ کہ عالیہ تے برہان دو وکھو وکھ برادریاں توں سن پر دوویں جی اکھاں اُتے بنھی ہوئی عشق دی پٹی دی خُشبو وچ اجہے مست ہوئے کہ نہ تاں پیراں تھلے بلدے کولیاں دا پتا لگا تے نہ ای اوہنوں پرانہہ کر کے ڈونگھے کھوہ ول دھیان کیتا جہدے وچ ڈھیہن مگروں ساری عمر سدھراں ساڑنیاں سن۔ رب رب کر کے امتحان مُکے تاں برہان اپنا نتیجہ اُڈیکن لگا۔ کیوں جے ایس نتیجے دے آون مگروں ای اوہ کسے تھاں کاغذ جمع کرا کے نوکری کرن جوگا سی۔ نتیجہ آیا تے برہان پورے پنجاب وچ پہلے دس امیدواراں وچوں سی تے اپنے کالج وچ ٹاپ کر گیا۔ ایس واری اوہنوں اک گل دی خُشی سی کہ جیہڑا ماما ہر واری اپنی دھی دا طعنہ مار کے جاندا سی ایس واری اوہ گھر نہ وڑیا کیوں جے اوہدی دھی دے نمبر کدھرے گھٹ سن۔ برہان نے پوسٹ گریجویشن واسطے یونیورسٹی داخلہ جمع کروایا کہ کجھ وی کر کے پڑھائی نہ رُکے، تے جے ایہدے نال کدھرے سرکاری محکمے وچ سیٹ لبھ گئی تے اوہ عالیہ گھر رشتے لئی جاوے گا۔ پر برہان دی سبھ سوچاں فنا ہوون والیاں سن۔ داخلہ لین دے کجھ دناں مگروں دادے دی دتی ہوئی دعا طوق بن گئی۔ پیو دے کہن تے انسپکٹر دے کاغذ جمع کروائے تے اوہدی تیاری شروع کر دتی۔ سویرے یونیورسٹی، شامیں اکیڈمی، رات نوں پڑھائی تے عالیہ جوگا کوئی ویلا نہ بچیا۔ برہان سمجھدا سی کہ اوہدی محبت بڑی کامل اے پر ایتھے پیغمبر

کامل نہیں ہو سکے تے انسان کیہ شے سی۔ جیہڑا جھگڑا اج تیک اوہدے ماں پیو وچ ہوندا رہیا اوہ برہان تے عالیہ وچ ہویا پر مکان یا خرچے دا کر کے نہیں، بلکہ اک دوجے توں اڈ ہوون اُتے۔ عالیہ کولوں جہنے الزام تے جناں بھیڑا بولیا جا سکدا سی اوہ بول گئی۔ عالیہ نوں ایہہ لگدا سی کہ برہان اوہدے نال کھیڈ رہیا اے ایس لئی اجکل اوہنوں ویلا نہیں دے رہیا۔ برہان اوہنوں کیہ دسدا کہ اوہ کدھر کھبھیا اے جد کہ برہان عالیہ لئی شیشے وانگ سی جہدے وچ کوئی داغ نہیں سی۔ پر عالیہ اپنی مرضی نال اوس شیشے اُتے جان بُجھ کے داغ لا رہی سی جد کہ عالیہ نوں اوس ویلے اپنے نال کھیڈ دا ہویا اوہدا اپنا ای پروفیسر عمران نظر نہیں آیا۔ خیر بتھیرا سمجھایا پر عالیہ نہ منّی۔ برہان مجبور سی کیوں جے اوہدے لئی ایہہ اوہ نشا بن گیا سی کہ جیہڑا چھڈو تے تاں موت، نہ چھڈو تے تاں موت۔ کچی عمر دی ایہہ محبت برہان کدے وی بُھل نہیں سی سکدا۔ اک مگروں اک عالیہ لئی رشتہ آون لگ گیا تے ہر واری ایہہ گل برہان دا سینہ چیر دیندی۔ اوہنوں انج لگدا جویں اوہدی کھبی بانہہ کسے نے دب دتی ہووے تے اوہدے دل وچ کسے نے خنجر کھبو دتا اے۔ ادھا اوہنوں پیو نے مار دتا سی تے ہُن باقی دا بچیا عالیہ مار رہی سی۔ پچھے تاں بس لاش ای رہ جانی سی۔

اک دیہاڑے جدوں برہان گھر وچ بیٹھا سی تے اوہنوں PTCL دے نمبر توں فون آیا،

''برہان صاحب گل کر رہے نیں؟''

''جی میں برہان گل کر رہیا آں، تُسیں کون؟''

''بیٹا میں تہاڈے ابو دا افسر گل کر رہیا آں، تُسیں فوراً سروسز ہسپتال اپڑو تہاڈے ابونوں ہارٹ اٹیک آیا اے''۔ ایہہ کہہ کے اوس افسر نے فون تھلے رکھ دتا۔ برہان دیاں اکھاں وچ اتھرو آ گئے۔ چنگا یاں مندا جیہو جہیا وی سی پر پیو تے سی۔ اوہنے اپنی ماں نوں ایہہ گل دسی تے باہروں رکشہ لے کے سدھا ہسپتال اپڑ گیا۔ ایمرجنسی وارڈ وچ وڑ دیاں نال ای اوہدی نگاہ اوہدے پیو تے پئی جیہڑا ادھ بیہوشی وچ بیڈ اُتے پیا سی۔ دفتر دے سارے افسر اوتھے ای سن جہناں برہان نوں ویکھ کے چُپ کروایا تے دسیا کہ رون دی لوڑ نہیں، تیرے ابو ٹھیک نیں، اسیں تیرے نال آں تو پریشان نہ ہو۔ اگلے سمے جدوں ڈاکٹر نے ڈسچارج کیتا تے اوسے افسر جہدا ناں قاضی وحید سی، اوہنے اپنی سرکاری گڈی وچ برہان نوں کجھ پیسے دے کے CMH ہسپتال ٹوریا تے اپنی دھی دا نمبر وی دتا کہ جیہڑی اوتھے کیپٹن ڈاکٹر سی۔ برہان نے اوتھے اپڑ کے اوس ڈاکٹر نال رابطہ کیتا جہنے برہان دے پیونوں دو دیہاڑے ہسپتال رکھ کے

اوہدا علاج کیتا۔ اظہر دی طبیعت چنگی ہوون مگروں برہان اظہر نوں لے کے گھر آ گیا۔ ایہہ گل انج تاں پوری برادری نوں پتا لگ گئی سی پر کوئی وی جی ایس کر کے ہسپتال نہ آیا کہ کدھرے پیسے نہ دینے پے جاون۔ برہان اپنے پیو نال ٹائم کڈھن لگ گیا۔ دوجے پاسے انسپکٹر دے امتحان دا نتیجہ آیا تے برہان کجھ نمبراں توں فیل ہوگیا۔ برہان نوں پیو اگے جاون لگیاں شرم آ رہی سی کہ کدھرے اوہدے پیو دا مان نہ ٹُٹ جاوے۔ خیر پیو نے ہر وار وانگوں کجھ گلاں کیتیاں جیہڑ یاں برہان نے چپ کر کے سن لئیاں۔ اوہناں دناں وچ برہان دا وڈا ماما قاسم اوہدے پیو نوں ملن آیا تے اظہر دی خیر خیریت پُچھن مگروں اوہنے برہان نوں نال لیا تے باہر آ گیا۔ ''برہان اپنے ابو دا دھیان رکھیں۔ ایہہ مرض بھیڑا اے تے تیرے گھر دے وسائل اینے نہیں کہ ایہنوں فیر پیراں تے کھلار لویں۔ اُتوں پُتر ایہہ جھگی جہی وچ کناں چر سر لکا کے رکھو گے۔ نکی بھین سکھ نال جوان ہوگئی اے تے کل نوں اوہدا ویاہ وی کرنا اے، لوکی گھر بار ویکھدے نیں تے تہاڈے کول جے اوہ وی نہ ہویا تے کسے نے ایس گھر رشتہ نہیں کرنا۔ نالے خیر نال توں وی کوٹھے جناں ہویا ایں، روزگار ہووے گا تے رشتہ وی سوہنا لبھ جاوے گا''۔

''ماما جی تُسیں سچ آکھ رہے او پر ایہدا حل کیہ اے؟ نہ تاں میری پڑھائی مُکی اے تے نہ اجے کوئی چنگی نوکری لبھی اے''۔

''ایہہ پڑھائیاں دے چکراں وچ نہ پے۔ تیرا پیو لینڈ لارڈ نہیں اے! میرے پُتر کجھ نہ وی کرن، بس پڑھدے رہن تے تاں وی سمجھ آوندی اے کیوں جے میں تے اوہناں دے ناں دی پراپرٹی تے کارخانے تیار کر چھڈے نیں۔ تیرے پیو نے تے موٹر سائیکل وی زمین دا حصہ لبھن مگروں لئی سی''۔ مامے دیاں گلاں برہان نوں تلوار دے وار وانگ وڈھ رہیاں سن پر مامے دیاں ہر گل سچی سی جہناں توں برہان انکار نہیں سی کر سکدا۔ ''ماما جی تُسیں فیر ایہدا حل دسو کہ میں کیہ کراں؟''

''میرا پُتر کل دفتر آ کے میرے کولوں فارم لے جا تے ریلوے وچ نکا کلرک بھرتی ہو جا۔ چار پیسے آون گے تاں تیرا گھر وی بن جاوے گا تے تیرا پیو وی ٹھیک ہو جاوے گا''۔ ایہہ آکھ کے برہان دے مامے نے گڈی نوں سلف ماریا تے ٹر گیا۔ ساری رات برہان اپنے مامے دیاں گلاں نوں بہہ کے سوچدا رہیا۔ اوہنے اپنے ماں پیو نال ایہہ گل کیتی تاں اوہدے پیو نے آکھیا، ''ویکھ برہان، میرے وچ اینی ہمت نہیں کہ میں ہُن باہر دیاں ماراں جھل کے تہانوں پالدا رہواں۔ میں تیری عمر وچ بھرتی ہویا سی، تاں جے اپنے پیو دا آسرا بناں۔ جے تیرا دل مندا اے تے فارم بھر

دے، نہیں تے اگا نہہ تیری مرضی، پیو تیرا انج ای مر جاوے گا تینوں کاہدی پرواہ!'' پیو دی گل سنن مگروں برہان چپ جہیا کر گیا۔ ساری رات ایہو سوچ کے روندیاں لنگھ گئی کہ جدوں اپنی تقدیر بدلن دا ویلا آیا سی تے تقدیر نے میرے ہتھ ای وڈھ دتے کہ نہ میں قلم پھڑاں تے نہ تقدیر دی کتاب وچوں اپنے ناں نال جڑی ایس غربت دی مُہر نوں مٹاواں۔ اوہنے عالیہ نال ایس بارے گل کیتی تے سمجھایا کہ اوہدے کول ہور کوئی راہ نہیں اے، اوہ اپنے گھر وچ اپنی ماں نال گل کر بیٹھا اے تے بتھیرا سمجھایا اے ایس بارے، ہن بس پیو نال گل کرنی باقی اے جیہڑا صرف بھرتی ہوون مگروں ای ہو سکدی اے۔ عالیہ ایہہ گل سنن مگروں من گئی۔

اگلی سویر برہان مامے کول گیا تے فارم بھر کے دے آیا۔ انٹرویو مگروں جدوں اوہدے گھر جوائنگ لیٹر آیا تے اوہدے اُتے لکھیا سی، '' Posting Place Karachi Station (Temporary)''۔ برہان نوں کجھ سمجھ نہیں آیا تے اوہنے اپنے مامے نوں فون کر کے ایہدے بارے دسیا۔ مامے نے کجھ چر مگروں فیر کال کیتی تے سمجھایا کہ ایہہ اک حساب دی ڈیپوٹیشن اے، اوتھے ایس ویلے ایمرجنسی لوڑ سی کلرک دی ایس لئی اوہناں نے تیرا ناں لکھ گھلیا اے۔ برہان نے اپنا سامان بنھیا تے ماں پیو کولوں اجازت لے کے کراچی لئی نکل گیا۔ برہان جیہڑے سفنے ویکھدا ریل گڈی وچ سو رہیا سی اوہ سبھ کراچی سٹیشن تے اپڑدیاں نال ای ٹُٹن والے سن۔ نہ رہن نوں مناسب رہائش، نہ پین نوں صاف پانی، نہ موبائیل سروس تے اُتوں موت دا خوف ہر ویلے۔ آئے روز ریل گڈی دے حادثے یاں بم دھماکے۔ پر سبھ نالوں وڈا قہر خدا دا ایہہ کہ عالیہ نال رابطہ نہیں سی ہو سکدا۔ اوہ ہر رات سرکاری ٹیلیفون توں عالیہ نوں فون کر کے خیر خیریت پُچھدا تے جدوں فون رکھن لگدا تاں عالیہ ولوں ایس گل دا زور ہوندا کہ اوہ گل کردا رہوے جد کہ برہان جاندا سی کہ ایس ویلے تیک دفتر بہناں ٹھیک نہیں ایس لئی اوہ فون رکھ کے ٹر جاندا تے اگلے دن فیر عالیہ نوں پہلاں مناوندا تے مگروں گل بات ہوندی۔ 02 دسمبر دی اوہ رات بڑی منحوس سی جدوں برہان نوں ٹائیفائیڈ ہویا تے اوہ اپنے کمرے وچوں باہر وی نہیں سی جا سکدا۔ ہفتہ عالیہ دی کوئی خیر خبر نہیں تے جدوں رب رب کر کے کجھ ٹرن پھرن دے قابل ہویا تے ایس واری دوجی وڈی جنگ دا ایٹمی بم ''Little Boy'' ڈھے وی پیا تے تباہی وی مچا گیا۔ عالیہ دی منگنی اوہدی سبھ نالوں چنگی سہیلی دے بھرا نال ہوگئی سی جہدے نال ایہدا پہلاں ای رابطہ سی۔ برہان بیماری دا کر کے چڑچڑا ہویا سی تے کجھ نہ بولدیاں غصے نال فون رکھ کے کمرے وچ ٹر گیا۔ اوہ جہنم وچ

لنگھن والی رات وانگ سی، نہ پاسا ماریاں نیندر آوے تے نہ ٹر کے باہر جاون جوگی ہمت۔ ''کاش ایہہ چار کندھاں گوردیاں ہوندیاں تاں جے اندر دے ایس عذاب توں جان چُھٹ جاندی تے پاسے ماریا بغیر وی نیندر آ جاندی''۔ اوہدے وگدے ہنجواں نال اوہدی ایہہ خواہش ورد بن کے رہ گئی۔ برہان نے اوکھا سوکھا اپنے سال دا عرصہ پورا کیتا تے لاہور پرت آیا۔ برہان نے جیہڑے پیسے جوڑے سن اوہناں سمیت کجھ یاراں بیلیاں کولوں قرضہ پھڑیا تے مکان ڈھا کے بناون لگ گیا۔ اوہدے کولوں جناں پیسہ لگ سکدا سی اوہنے لا دتا تے جہنوں اوہدا شریکا جھگی یا کُلّی آ کھدا سی اوہنوں محل وانگ کھڑا کیتا۔ گھر بنن مگروں سبھ دا دھیان برہان تے اوہدی بھین ول سی کہ کدوں اوہناں دے وہیا ہوون۔ دوویں مامیاں نے چالاکی کھیڈی تے برہان دی ماں نوں اک مگروں اک دعوت تے بلا کے اپنی دھیاں دے رشتے دی گل کیتی کہ جیہڑی بغیر کجھ سوچیاں سمجھیاں بشریٰ نے من لئی پر جدوں برہان نوں ایس بارے پتا لگا تے اوہنے چٹا انکار کر دتا۔ بشریٰ بتھیرا اپڑی کہ میں ہاں کر بیٹھی آں پر برہان کسے گل تے نہ آیا تے دفتر جاندا شرط رکھ گیا کہ اوہدی ماں یاں اپنے بھرا رکھ لوے تے یاں اپنا پتر، تے جدوں اوہ انکار کر لوے گی تاں اوہدوں برہان نوں فون کر کے دس دوے تاں جے اوہ گھر پرت آوے۔ دو دن دفتر رہن مگروں اوہدی ماں دا فون آیا کہ اوہدے بھرا اج توں بعد اوہدے لئی مر گئے نیں تے اوہ اوہناں لئی۔ اوہدی ماں اوہدے اگے دو جی وار روئی سی پر اج وجہ اظہر نہیں برہان آپ سی۔ پر اوہ کیویں من جاندا، اج وی عالیہ اوہدے اندر انج ای زندہ سی جدوں اوہنے عالیہ نوں پہلی واری ویکھیا سی۔ اوہ اپنے آپ نوں پھٹکاراں پاون لگ گیا تے اوہدا جی کر رہیا سی کہ اوہ اپنے آپ نوں چپیڑاں مارے کہ جس ماں نوں سُکھ دیون دا سُفنا ویکھیا سی اج اوسے ماں نوں اپنے کارن روندیاں ویکھیا۔ بجائے ایس دے کہ برہان گھر جاندا، اوہنے اپنے ہیڈکلرک دی میز دا دراز کھولیا تے Vodka دی بوتل سامنے رکھ کے بہہ گیا۔ بڑا چر اوس بوتل نوں ویکھدا رہیا کہ ایہنوں ہتھ لاوے یا نہ لاوے! اخیر اوہنے بوتل دا ڈھکن کھول کے اوہنوں مونہہ نال لا لیا۔ اوہدا مونہہ کوڑا ہوگیا سی تے سینا سڑن لگ گیا۔ جدوں نشا چڑھیا تے اوہ ڈگدا ڈھیندا دفتر دے بوہے ول نسیا کہ باہر نکل کے مونہہ تے پانی دا چھٹا مارے پر پیر ڈولن کارن زمین اُتے ڈگ گیا تے فیر اوہنوں سمجھ نہ آئی کہ اوہدے نال کیہ ہویا۔

اگلی سویر جدوں برہان دا کولیگ دفتر آیا تے اوہنے برہان نوں زمین اُتے ڈگے ہوئے ویکھیا۔ بھج کے برہان نوں چکیا تے پانی دے چھٹے مار کے جگایا۔ میز اُتے Vodka دی خالی بوتل ویکھ کے اوہ

سمجھ گیا سی کہ ایہنے دناں توں برہان دے ذہن وچ جیہڑی پریشانی چل رہی سی اوہدا کر کے اوہنے ایس برائی دی زہرنوں اپنے گل توں تھلے لاہ لیا اے۔ خیر اوہنے برہان دا پردا رکھیا تے اوہنوں چاہ پیا کے گھر گھل دتا۔ آکھدے نیں کہ رب دے عذاب کدی کلّے نہیں آئے تے اجے اوہدے مقدراں دی دہلیز اُتے اک ہور عذاب اوہدی اڈیک وچ سی تے ایہہ کوئی ہورنہیں اوہدی اپنی عالیہ سی جیہڑی دو ورھیاں مگروں پرت آئی پر ایس واری اوہ کلی نہیں سی، اوہدے نال سولہویں گریڈ دا اک سرکاری افسر سی جیہڑا اوہدے اُتے دل ہار بیٹھا سی تے عالیہ اوہدے ناں دیاں قسماں کھاندی نہیں سی تھکدی۔ برہان نوں لگا کہ شاید عالیہ صرف اوہدے واسطے آئی اے پر ایہہ گل تاں اودوں کُھلی جدوں اوس افسر نے اپنے آپ نوں گولی مارلئی کیوں جے اک کورس دے سلسلے وچ عالیہ اوس افسر نال ٹریننگ سنٹر تاں گئی پر ٹریننگ کرن دی بجائے اوس افسر نال یاری لا بیٹھی تے دو ورھے اوہدے نال اوسے دے گھر وچ اوہدی سوانی وانگ خدمتگاری کردی رہی۔ ایتھے تیک کہ دوواں دے ویاہ دی گل پکی ہوگئی۔ ایس ویاہ وچ عالیہ دی رضامندی شامل سی تے ویاہ دیاں تیاریاں زور تے سن جدوں شیزوفرینیا دے روگ نے فیر زور پھڑیا تے عالیہ نوں دو سالاں مگروں اوہدی رُلی کھلی گلے پاٹی محبت چیتے آ گئی۔ برہان دے جیون دے چھ سال اجاڑن مگروں اخیر عالیہ فیر اڈ ہوگئی۔ ایہہ اوہ عالیہ نہیں سی جہنوں برہان جاندا سی، اوہدے ذہن وچ برہان لئی نفرت بھری گئی تے عالیہ اوہونفرت برہان نال نبھاوندی رہی ایتھے تیک اوہ نفسیاتی مریض بن گیا تے مائیگرین دا علاج کراوندا رہیا۔ اک واری فیر گھر وچ برہان دے ویاہ دی گل چلی تے ایس واری اوہدے یاراں وانگ سبھا رکھن والا ماسڑ اوہدا رشتہ لے کے آیا سی جہدے تو برہان نے کدے کوئی گل نہیں سی لکائی۔ اوہنے پہلاں اپنی بھین دے ویاہ دی شرط رکھی جہدا کر کے اوہدی بھین دا ویاہ اوہدے تائے دے مُنڈے نال کیتا گیا کہ جیہڑا اظہر دے ممیر دا پُتر سی۔ بھین نوں سُکھ نال اوہدے گھر دا کر کے ہن برہان کلا ہوگیا سی۔ اوہنے یونیورسٹی پرت کے داخلہ لے لیا۔ یار چنگے سن تے غم خواروی پر اوہناں دی کیتی ہوئی نیکی غم خواری دی بجائے برہان لئی بس خواری بن کے رہ گئی۔ برہان دی ماں دی پریشانی ویکھ کے یاراں نے یونیورسٹی وچ ای اک کڑی دا رشتہ ویکھ کے اوہدے نال برہان نوں بنھن دی کوشش کیتی۔ کڑی دے گھر گل بات ہوئی پر عالیہ دا سایہ برہان دے سر توں نہ لتھا تے اخیر اوہدے لیکھاں وچ لکھی عشق دی خواری نے اوہنوں کسے نال نبھا کرن جوگا نہ چھڈیا، تے اوہ ایس رشتے توں انکاری ہوگیا۔

ایس گل دے چار مہینیاں مگروں برہان دا ماسٹر اعظم اوہدے گھر آیا تے اپنی اک بھانجی دے رشتے دی گل کیتی جیہڑی ایم بی بی ایس کر رہی سی۔ کڑی دی ماں نے برہان نوں اک ویاہ تے ویکھدیاں نال ای اوہدے بارے پچھنا شروع کر دتا۔ اعظم گل کر کے تاں ٹر گیا پر اوہدے مگروں آون والے طوفان توں بیخبر سی۔ برہان جدوں دفتر توں پرتیا تے پیو نے سدھ لیا تے پر برہان اپنے سڑدے بلدے جواب دے کے سدھا چھت تے ٹر گیا۔ سگریٹ پیندیاں اوہدے کناں وچ آواز پئی۔ محلے دی مسیت وچ اعلان ہو رہیا سی، ''حضرات اک ضروری اعلان سنو، حاجی اللہ دتہ ولد محمد بشیر جیہڑا قضائے الٰہی نال فوت ہو گیا اے۔ مرن والے دا جنازا سویرے فجر دی نماز مگروں مقامی گورستان وچ پڑھایا جاوے گا''۔

اعلان دے مکن مگروں برہان دے دل وچ خیال آیا کہ ''چار موڈھیاں اُتے وارو واری لاش نوں چُک کے قبر وچ دبن دا ناں موت نہیں اے، مرتاں بندا اودوں ای جاندا اے جدوں اوہدیاں سدھراں دے گل اُتے مجبوریاں دی چھری رکھ کے پھیر دتی جاوے۔''

ڈاکٹر شہلا نگار

مُشک بُور

تھکے ُ ٹٹے جُسے نال گھر وڑیا تے اینا بے ہمتا سی کیسیدھا اپنے بستر تے ڈگ گیا ذرا کُو سرت سنبھالی تے اوہنوں اپنے آپ کولوں بُساندھ جہی آن لگ گئی اوہنے سوچیا سارے دن دے کم پچھوں انج ای ہوندا نہان دی حالے ہمت نہیں سی۔

نکے منڈے گھر کُڑی جمی سی تے اوہدا کمرانال ای سی لنگھد یوڑ دے کچین جہی ورگی ہواڑ آندی نکے ہوندے بے جی ہوری آکھدی ہوندی سی چھلے والے گھر نہیں جائی دا، جدوں کا کی جمی تے سدھا میرے ہتھ وچ دے دیتی گئی اذان دین لئی، گِلا گِلا نرم گوشت دا لال جہیا لوتھڑا لگ رہی سی کا کی اُتوں گرمیاں دے دیہاڑے جمیا بال سانبھنا وی اوکھا ای ہوندا، سردیاں وچ تے فیر کوئی کنبل تے اُن والے کپڑیاں نال ڈھکیا جاندا اے، میری گھر آلی دا منہ کُجھ لٹکیا ہوئیا ای سی کڑی دا جمنا اوہنوں کوئی خشی نہیں سی ہوئی۔ ایہہ نہیں سی کہ اوہدے گھر پوترے دی گھاٹ سی میرے وڈے منڈے دے، ماشا اللہ دو منڈے سی پر اوہ چاہندی سی نکی نونہہ گھر وی پہلا منڈا ای جمے زنانی ذات ہو کے وی کڑی دے جمن تے مسوسا جیا ہونا ساڈے سماج وچ کوئی نویں گل نہیں اے، ساری دیہاڑی کم توں بعد گھر وڑدیاں ہانڈی پکن دی مُشک جدوں جی آیاں نوں آکھدی تے بھکھ ہور ودھ جاندی ہوندی سی اوہنوں مُشک توں پتا لگ جاندا سی کہ اج کیہ پکا اوہ آپ ای دس دیندا گھر آلی نوں جو وی پکیا ہوندا پر کدی اوہدا ٹیوا غلط وی ہو جاندا پر اُس دن اوہنوں آوازاری جہی ہوندی.....سوچ نال کیہ کُجھ ہو جاندا۔

کئی ورھیاں توں اوہدے گھر رحمتے صفائی دا کم کر دی آرہی جھاڑو لاندیاں اوہنے جتھوں لنگھنا اوتھوں اوتھوں اوہدے جُسے وچوں پھٹدی مُشک کھلر دی جانی تے اوہنے کئی وار اَک کے کہہ وی دینا رحمتے بی بی کدی نہا وی لئی دا.....

تے رحمتے بی بی اپنے پیلے دند وکھا کے کہنا حالے پرسوں نہا کے کپڑے بدلے سی۔ کیہ کریے صفائی کردے آپ گندیاں ہوای جائی دا۔

میں اوہدی گل سن کے سوچی پے گیا۔

اج سویرے دا سن لو دفتر جان لگیا راہ وچ جدوں ٹریفک جام ہوئی تے اوہدے اگے اگے کوڑے والا ٹرک لگ گیا اوہدے وچوں جو بو آل دوالے کھلر رہیسی لوکاں دا ساہ لینا اوکھا ہو گیا سی اُتوں کوڑے دے ڈھیر وچوں گند اُڈ اُڈ سڑک نوں ہور گندا کر رہیا سی، میں نک تے کپڑا رکھ کے اُتے ہتھ گھٹ کے رکھ لیا ساہ وی روکیا پر کوئی فائدہ نہ ہویا ٹرک دے لنگھ جان تے وی بو جویں گڈی دے وچ وڑ آئی سی، گڈی وچ رکھیا ائیر فریشنر وی مُک چکیا سی۔

گھروں نکلدیاں جو اوہدا فریش موڈ سی گند والے ٹرک دی بو نال خراب ہو چکیا سی۔

میرے سنگھن دی حس عام لوکاں نالوں ودھ اے نکے ہوندیاں وی بے جی ہوری جے کوئی سالن آٹا خراب ٹھیک دا پتا لوانا ہونا تے آکھنا رمیز نوں سنگھا لو او دس دے گا میرے نکے ویرنوں تے کئی وار کھا کے وی نہ پتا لگنا ک ایہہ سالن بُڑ کیا ہویا اے۔ میرے سنگھن دی تیز حس توں کئی پواڑے وی پے جاندے سن مینوں اوجڑی دی مُشک جدوں پکدی تے حدوں ودھ تنگ کر جاندی تے اوس دیہاڑ میں گھر توں باہر تھڑے تے بیٹھ جانا بے جی ہوراں سمجھاونا تے باؤجی ہوراں کئی کُجھ سنا وی دینا پر میں کیہ کردا میرے وس کیہ؟

کئی وار انج ہوندا کوئی گل کر رہیا ہوندا تے مینوں اوہدے منہ وچوں اینی بُری ہواڑ آندی کہ مینوں اپنے نک تے ہتھ رکھنا پیندا۔

کل دی گل دفتر جدوں مالک میرے کول کھلو کے دفتری رونے رو رہیا سی تے اوہدے منہ وچوں آندی گندیآنڈے ورگی ہواڑ نے میرا کھلونا اوکھا کر دتا مجبوری دا ماریا میں ہتھ اپنے منہ تے وی نہیں رکھ سکدا پیا سی

مینوں کئی وار وہم ہوندا کدھرے ایہہ بو میرے اپنے منہ وچوں تے نہیں آندی؟ میں ہتھ اُتے اپنا ساہ لے لے سنگھدا

سویرتوں رات تائیں کنیاں چنگیاں مندیاں مُشکاں دا سامنا ہوندا..... میں سوچدا مُشک دا وی بھیت ضرور ہے اسیں جانو نہیں..... ایس بھیت نوں میں کئی وار بھالن دا آہر وی کیتا پر کسے سٹے تے نہیں اپڑ سکیا۔

گھر توں دفتر تے دفتر توں گھر آندیاں جاندیاں ون سونیاں مُشکاں۔

سڑک تے چلدی ہر سواری دے وچوں نکلدے دُھوں دی مُشک وی اک دوجے توں وکھ۔

پھل لین کھلوو یاں سبزی سبھ وچوں وکھو وکھ مُشکاں بندا کھاں تے پٹی بنھ کے وی دس سکدا کہ ایہہ خربوزے دی خشبو کہ سیب دی ایہہ پودنا کہ دھنیا، پھل، سبزیاں وانگ پُھلاں دی خشبو اک دوجے نال نہیں رلدی رب نے بندیاں اُتے اپنیاں بیحسابیاں رحمتاں کیتیاں تے اک وڈی رحمت تے عطا بچھان.....

رب جویں کائنات دیاں دوجیاں شیواں بنائیاں بچھان دتی چنگی مندی مُشک وی ایویں ای ہونی اک دے ہون نال دوجے دی بچھان جویں دن رات خشی غم جویں بدی بنا نیکی دی بچھان نہیں جویں جنے کوڑا نہ کھادا ہوئے مِٹھیدا پورا سواد نہیں سمجھ سکدا فیر بو نہ ہوئے تے خشبو دی سیہان کیہ؟ میں آپے شدائیاں وانگ سوچی پئی رہندا..... کجھ دیہاڑ پہلے جو بوخشبو دی وارتا ہوئی میرے نال او وی سن لو!

میں تے میرا جگری یار سینما ٹر گئے ٹکٹ لین لئی لمی لین لگی ہوئی سی تے اوس لین وچ کھلون لئی جتھے ویلا لگنا سی تے اوتھے سہنتا دی وی لوڑ سی اُس بولئی جو اُتھے آ رہیسی تے ایویں لگدا سی لین کسے گٹر کنڈے بنائی ہووے یا سانوں کسے روڑی دے وچ کھلار دتا ہووے یاں فیر کوئی ایہو جئی کند جتھے بے حسابا لوکاں.....

جویں تویں ویلا لنگھا ٹکٹ لے کے سینما ہال آوڑے تے اچن چیت کسے سوانی دے مہنگے پرفیوم دی مست خشبو نے اُس اذیت دے اثر وچوں باہر کڈھ دتا جو لائن وچ لگیا ہوئی سی۔

فلم چلدی رہی تے نال نال ون سونیاں مُشکاں وی..... کدی گرم سموسے تے کدی مکئی دے پُھلے اپنی ہواڑ بدو بدی نک وچ وڑ سد مار دی سی میں وی ہے جے..... اپنی خشبو اپنی بچھان اپنے آپ نوں سیہان دا راہ وی.....

گھر آندیاں ای گھر آلی نے خبر سنائی کہ اوہدی اماں ہسپتال..... اسیں ہنے جانا میں کہیا وی بھلیے لوکے کویل ہوگئی کل ٹر جاندے پر مجال جوٹلن دا ناں لیا نال لے جا کے چھڈ یا اوکھے سوکھے نبھانی پینڈی.....

ہسپتال اپڑ کے گھر آلی تے ماں دے دوالے ہوگئی تے میں ہسپتال وچوں آندی دوائیاں تے فرنیل دی مُشک دا شکار ہوگیا۔

ہسپتال وچوں جیہڑی مُشک آندی اوہدے وچ میرا ساہ لینا اوکھا ہوگیا ہورے ایہہ سبھ کویں ساہ لیندے؟ فیر میں آپ ای سمجھ گیا ایہناں دا حال مچھیریاں دی نونہہ والا ای.....

نونہہ دا سوچدیاں ای مینوں وڈے پتر دا ویاہ چیتے آ گیا تے نال ای اوہناں دا اوہ کمرا جنہوں لاڑے ووہٹی دے لئی بڑی ریجھ نال سجایا گیا سی تے میرے لکھ نہ کرن تے وی مینوں وکھان لئی دھرو کے لے گئے مینوں اندروں اندری شرم جہی آ رہی سی ہورے کیوں؟ کمرے وچ پھلاں نال مدھ مست خشبو آرئی سی جو روح دے اندر جاندی لگدی سی .ووہٹی دے کمرے وچوں جو خشبو پہلے دیہاڑ آندی دوجے نہیں تے فیر کدی وی نہیں۔

ویاہ دی پہلی ورھے گنڈھ تے پتر نے کمرے نوں ایویں ای سجایا سی اپنا کمرا سبھ کجھ اوویں ای سی مینوں وی وکھایا پر مینوں اوہ مُشک نہ آئی جو ووہٹی آلے کمرے وچوں آوندی.....

میں کیہڑے خیالاں وچ سی کہ گھر آلی دے رون پٹن دی اَواز نے مینوں آپنے ول کھچیا..... سس ہوری پوری ہوگئیاں۔

سن تے جے سوچیا جائے تے سس ہوراں نے پوریاں ہونا ای سی۔

85 ورھے تھوڑے تے نہیں؟ ہن تے اوہ اپنی اولاد نوں وی صحیح طرح نہیں سیہاندیاں سن اکھوں گھٹ تے کنوں گھٹ کھانا گھٹ تے ہلنا گھٹ سبھ کجھ ای تے گھٹ گیا سی ..... وڈا جوائی ہون کر کے اوہناں دے آخری سفر دا سارا رکھ ٹک میں ای کر رہیا ساں۔

کفن نہاون والی چوکی تے بالٹیاں نم دے پتے روں پھل تے جنازہ لے جان والی منجی کالی کلے والی چادر سبھ میں ای لے کے آیا سی۔

میری گھر والی ماں نوں آپ آخری نہاون کرا رہی سی جدوں نہوا چکی نسدی نسدی باہر آئی تے آ کے مینوں کہن لگی تسیں مُشک کافور لیاونا بھل گئے او..... ماں جی دی اخیری مُشک

اک دم جویں سارے پاسے شور پے گیا اخیری مُشک اخیری مُشک جنہوں سارا جہان سُنگھداتے اوہ آپ نہیں.....اوہدی مشک.....

مُشک نوں سیہان لیا سی.....

سرپرائز

ناصر ایک بہت وڈا کہانی کار سی۔ مینا اوہدیاں کہانیاں پڑھدے سوچدی کاش اوہ وی انج دیاں کہانیاں لکھ سکدی۔ مینا نوں کہانی لکھن تے پڑھن دا بڑا شوق سی۔ ایک تقریب وچ مینا تے ناصر دی دوستی ہوگئی۔ فیر جدوں وی اوہ ملدے کہانی توں گل شروع ہوندی تے کہانی تے مک جاندی۔ اوہناں نوں پتا ای نہ چلیا کدوں اوہناں دی اپنی کہانی شروع ہوگئی۔ ہن گل کہانی تک نہ رہی سی۔

ناصر دا ویاہ بچپن دی منگ اوہدی ماسی دی کڑی نال ہویا سی۔ ناصر مینا نوں دسدا کہ مینوں اپنی بیوی نال ذرا وی پیار نہیں۔ بس کھچ دھرو کے رشتہ چل رہیا۔ پر جدوں دی توں مینوں ملی۔ میرے جیون چ پھل کھڑ پئے نیں۔ زندگی نویں نکور لگدی۔ اپنا آپ ہوا چ اُڈ دا لگدا۔

اک دن مینا دا ہتھ پھڑ کے کہن لگا۔

''سچ دساں ہن میکوں دور نہیں رہیا جاندا''

مینا نوں وی اوہدا ڈُلھ ڈُلھ جاندا پیار بڑا ای چنگا لگدا۔

مینا دا اپنا ویاہ وی چاچے دے منڈے نال ہویا سی جیہڑا مینا توں پندرھاں ورھے وڈا سی۔ مینا دی زندگی وی بڑی پھکی جیہی گزر رہی سی۔ تے اک دن جھگڑ کے چھے مہینے دا کا لے کے ماں کول آ گئی۔ چاچا کئی واری مناون آیا۔ اپنے منڈے نوں وی منت ترلا کرن لئی بھیجیا پر مینا نے کسے دی نہیں سنی تے ماں کول ہی رہن لگ پئی۔

دوویں اکو جہی زندگی جی رہے سن تے ایس لئی ایک دوجے نوں سمجھن لگ پئے۔

ناصر جدوں وی ملدا کہندا ''مینا جیہڑے رشتہ نوں دل نہ منے اوس وچ منافقت آ جاندی تے جیون کوڑا زہر ہو جاندا بندا ساری حیاتی زہراں نال نیلو نیل ہو کے مر جاندا''

مینا اوہدی ہاں چ ہاں کہندی سوچدی ''ساڈے سماج چ تے شاید ای کوئی سچا جیون جیوندا ہووے''

دل توں پنگر یا پیار جسم دی بھک وی پورے کرن لگ پیا۔ نواں نواں پیار تے اوہدا نشا سر تے چنگا چڑھ کے بولیا۔

ناصر اسلام آباد چ نوکری کردا تے مینا لاہور وچ۔ پر ہفتے چ اک واری مل کے اوسبھ دُوریاں مٹا دیندے۔ مینا دا اک پُت سی۔ اگے اونھے کوئی نہ جمیا۔ اوہ سوچدی کہ منافقت چ پیدا کیتے نیانے عورت ناجائز جمدی۔ ناصر دا تے کوئی بال ای نہیں سی۔

سو دوویں اپنی کہانی نوں نویں رنگ چ لکھدے رہے۔ ہن مینا وی سوہنی کہانی لکھن لگ پئی سی۔ شہرت دے نال اوس دے ناں نال ناصر دا ناں وجن لگ پیا۔ لوکی رنگ برنگیاں گلاں کردے۔ پر دوواں نوں کوئی پرواہ نہیں سی۔ مینا تے دو سالاں توں لڑ جھگڑ کے اپنے میکے بیٹھی سی۔ انج اوس نوں ناصر نوں ملن لئی کوئی مسئلا نہیں سی۔

اک دن مینا دی ماں نوں تاپ چڑھیا اوس نوں اپنے بچن دی کوئی امید نہ رہی تے اوس نے منت ترلا کر کے مینا نوں اوس دے سسرال گھل دتا۔ جاندے جاندے وی اوہ ناصر نوں ملن آئی تے اکھاں دے نال نال جسماں نے وی بھکھ مٹائی۔ پنج چھے مہینے بعد مینا فیر لڑ کے ماں دے بوہے آن کھلوئی۔

اک دن مینا نے ناصر نوں کال کیتی کہ مینوں اتوار نوں فلاں تھاں تے مل۔ ضروری گل کرنی اے۔ اُگوں ناصر وی بڑے پیار نال بولیا۔ میں اَج بڑا خوش آں تے اپنی خوشی تینوں مل کے سیلیبریٹ کرنی اے۔

سگوں تینوں سرپرائز دینا اے۔

اتوار دا انتظار مینا تے ناصر نے بڑی شدت نال کیتا۔ روز فون تے اک دوجے نوں ساریاں گلاں کر کے کہندے ''میں سرپرائز دینا''

مینا کولوں انتظار نہیں ہو رہیا سی بے تابی نال کہندی۔

ناصر بھلا نکا جیہا اشارہ تے دس۔ اوہنوں لگدا ناصر نے اوہدی نوکری کسے نوں کہہ کے پکی کرا دتی۔

اتوار دے دیہاڑ مینا نے پارلر توں وال بنوائے فیشل کرایا۔ بڑی چمک دمک نال اوہ ناصر دے دسے ہوٹل اپڑی۔ 5 منٹ بعد ناصر وی آ گیا۔ مینا بے قراری نال اوہدے گلے لگ کے رو پئی۔ اوہ سوہرے گھر جا کے بڑی مجبوری نال رہی۔

ناصر نے اوہدے ہنجو صاف کیتے گلے لگاندے بولیا۔

''مینا میری جان! میں اپنی خوشی سبھ توں پہلاں تینوں دسنا چاہندا سی''۔

چل فیر ہن دس کیہ خوشخبری اے۔۔۔؟

''مینا مینوں رب نے جڑواں بال دتے''۔

مینا ایک جھٹکے نال پرے ہٹی تے روندی کمرے چوں دوڑی پچھے مڑ کے وی نہ تکیا۔

ہوٹل دیاں پوڑھیاں اتر دے اوس نوں خیال وی نہ رہیا کہ لیڈی ڈاکٹر نے اوسدے ناجائز بچے دا ابارشن کر دے پوڑھیاں چڑھن تے اُترن توں منع کیتا سی۔

چھالے پیراں دے

اوہندے آودے ای لہو نے اج جدوں اوہنوں کھریاں کھریاں سنائیاں تے آکھیا ''ساڈے کولوں ایس بڈھی نوں چک کے ایڈی دور ہسپتال چ نہیں لے جایا جاندا۔ اسیں پہلاں ای تھکے ہوئے آں۔ رات کڈھ لو سویرے کجھ کراں گے نالے ساڈے پیراں چ چھالے نیں جیہڑے کہ ہور ودھیرے ہوجاون دے'' تاں فتح محمد دیاں اکھاں چوں ہنجواں دی نہر ای چُھٹ پئی۔ اوہ آودی سوانی دے منجے دے کول ای ڈِگ پیا تے کِناں چر ای روندا رہیا۔ رو رو کے اوہدیاں اکھاں دے سارے ای موتی مُک گئے۔ اوہدی سوانی نے آودے ماڑے ماڑے ہتھاں نال اوہدے سخت پر بُڈھے ہتھاں نوں نپیا جویں فتح محمد نوں دلاسہ دے رہی ہووے۔

فتح محمد دی حیاتی چ راتاں تاں پچھلے ستر ورھیاں توں آرہیاں سن پر اج دی رات ڈاڈھی لمی تے کالی شاہ ہوندی جا رہی سی۔ فتح محمد دی سوانی جنتے پنجاہ ورہیاں توں فتح محمد دے نال حیاتی گُزار دی پئی سی۔ ہر دُکھ سُکھ چ اوہدا ساتھ دیندی سی۔ پر اج اوہدے آودے ساہ دیاں ڈوریاں ہولے ہولے اوہدے ہتھوں نکلد یاں جارہیاں سن۔ اوہ اجیہی حالت وچ وی فتح محمد نوں دلاسہ دے رہی سی۔ دونویں جی آودیاں آودیاں پیڑاں لکاون لئی اک دوجے دے دل ورچاندے رہے تے اک دوجے دیاں پچھلیاں چنگیاں گلاں یاد کراندے رہے۔ انج ای کجھ چر ٹپیا تاں جنتے نے فتح محمد دی بانہہ پھڑ کے آودے کول منجے تے بٹھایا تے آکھیا ''بھئی فتح محمدا اج میاں ہوریں بڑے یاد آرہے نیں۔ تینوں یاد اے نا اوہ مینوں کیڈا لاڈ کردے سن۔ لاڈ وی کِسراں نہ کردے۔ کلم کلی میں اوہناں دی دھی ساں''۔ تینوں یاد اے نا فتح محمدا؟'' جنتے نے سوالیہ انداز چ فتح محمد کولوں پُچھیا تے فتح محمد نے جواب دِتا''۔ ''آہو مینوں یاد اے جنتے ڈاڈھی چنگی طرح یاد اے۔ بھئی میاں ہوریں تینوں کِیڈا پیار کردے سن۔ اوہ مینوں مِلدے تاں ہر وار ایہو آکھدے کہ میری دھی دا

خیال رکھیں فتح محمدا''۔ جنتے نے لمبی ساہ لئی تے آکھیا۔''تینوں یاد اے فتح محمدا'' جدوں توں پہلی واری ساڈے گھر آیا سیں تے میاں ہوراں نے مینوں آواز دے کے آکھیا سی بھئی جنتے میرا پُتر آیا اے۔ ایہدے لئی روٹی ٹکر دا انتظام کر تے اپنا بسترا حجرے وچ لا دے۔ ایہہ اج دی رات اساڈے کول ای رہوے گا۔ میں تساں لئی لسی دا گلاس لے کے آئی ساں۔ تینوں یاد اے فتح محمد تے فتح محمد دیاں اتھرواں نال بھریاں اکھاں وچ تھوڑی چمک جیہی آئی تے اوہنے سر ہلایا۔ آہو جنتے مینوں اُوہ دن کِسراں بھُل سکدا اے۔ اوس دن ای تاں میں تینوں پسند کیتا سی تے فیر گھر جا کے آودی مائی نوں آکھیا سی کہ میں میاں ہوراں دی دھی جنتے نال ویاہ کرنا ایں۔ تے مائی نے مینوں آکھیا سی بھئی ایہہ تاں گھر دی گل اے۔ توں فکر نہ کر میں بھرا نال گل کراں گی تے اوہ ضرور من جاوے گا تے ایس طرح اساڈا ویاہ ہوگیا۔

رات ہولے ہولے ٹپ رہی سی۔ جنتے دی حالت کجھ ول ہوئی تاں فتح محمد نوں آکھیا۔ فتح محمد مینوں ذرا سرانے دی ڈھو نال بٹھا دے۔ فتح محمد نے سرانا اوہدی کمر دے پچھے رکھ دِتا۔ اج دونویں جیاں دا اک دوجے نال رج کے گلاں کرن نوں جی کر رہیا سی۔ فتح محمد نے اوہدیاں دُکھدیاں ساہواں نوں ٹھیک کیتا تے جنتے نوں آکھیا بھئی لمبی تے کالی رات بس مُکن والی اے۔ تھوڑی ای رہ گئی اے جنتے توں فِکر نہ کر۔ سویرا ہوندیاں ای میں تینوں کسے نہ کسے طرح ڈاکٹر کول لے جاواں گا۔ توں ٹھیک ہو جاویں گی۔ جنتے نے فتح محمد نوں آکھیا ٹھیک اے فتح محمد جیویں تیرا جی کرے۔ جنتے جویں آودی حیاتی دیاں ساریاں گلاں اج ای فتح محمد نال کرنا چاہندی سی۔

اوس آکھیا بھئی فتح محمد''ویاہ والے دن توں میاں ہوراں نوں ویکھیا سی بھئی کِسراں بھج بھج کے کم کاج کر رہے سن۔ کم کر کر کے اوہناں دے ہتھ تے اکھاں سُج گئیاں سن۔ پیراں تے وڈے وڈے چھالے پے گئے سن۔ پر فیر وی اوہ ہسدیاں ہسدیاں کماں نوں جُٹے ہوئے سی۔''مینوں یاد اے جنتے'' فتح محمد نے جواب دِتا۔ توں وی تاں اوہناں دی ودھیری خدمت کیتی اے۔ پُتراں نالوں ودھ کے۔ جیکر اوہناں دا پُتر ہوندا خورے اوہ وی اپنی خدمت نہ کردا۔ اخیر لے دناں وچ تاں توں اوہناں نوں آودیاں ہتھاں نال ای روٹی کھواندا رہیا سیں۔ پر تیرے لیکھ چ خورے کیہ اے بھئی تیری اولاد ساڈے نال کِسراں دا سلوک کردی پئی اے۔ خورے رب کیہڑے کماں چ خُش اے۔ ایناں بول کے جنتے چُپ کر گئی۔''جنتے ایہہ پُتر اوہ ای اے۔ جیہدے لئی اُچے مزار تے منت منی

سی۔ بھئی رب اساڈی جھولی وچ پُھل کھلا وے گا تاں ننگے پیراں نال مزار شریف تے آواں گے۔ تے اوس دن سڑدے بلدے سورج وچ گرما گرم زمین تے دوویں ننگے پیراں نال حاضری دِتی سی تے خُشی نال دوویں ہواواں وچ اُڈدے پئے ساں۔ سوچ دے ساں بھئی وڈا ہو کے ساڈے بڈھاپے دا سہارا بنے گا''۔ ایہہ آکھدیاں ہوئیاں فتح محمد دیاں اکھاں چوں رہندے کھوندے ہنجو وی ڈُلھ پئے تے جنتے وی روون لگ پئی۔ روندے روندے اوہنے اکھاں وی میٹ لئیاں۔ فتح محمد نوں انج لکیا جیویں اودی آودی جان ای نِکل گئی ہووے۔ اوہنے جنتے نوں چھیتی نال بُلایا نالے آوازاں دتیاں۔ جنتے جنتے تاں جنتے نے ہولی ہولی اکھاں کھولدیاں ہوئیاں آکھیا۔''فتح محمد اجے رات مُکّی نہیں۔ آخر ایس رات نے مُک ای جانا اے۔ توں غم نہ کر میں ٹھیک آں۔ میں تاں کُجھ دیر لئی تہاڈے خیالاں چ ڈُب گئی ساں''۔

فتح محمد نے آکھیا''اچھا فیر کیہ خیالاں چ ویکھ رہی سیں بھلیئے لوکے'' جنتے نے آکھیا''بھئی مینوں اوہ ویلا یاد آرہیا سی جدوں پنڈ وچ دریا دا پانی آیا تے ادھے نالوں زیادہ پنڈ پانی وچ ای ڈُب گیا۔ تساں آودیاں نوں تاں بچایا ای بچایا پرائیاں دے وی وڈے وڈیریاں نوں پنڈوں باہر پہنچاندے رہے۔ کِنے ای دن تساں کجھ دیر لئی وی آرام نہیں سی کیتا۔ بُھکھے بھانے لوکاں دے مال ڈنگر تے تھاں بھانڈے بچان دے جتن کردے رہے سی۔ میں تاں سوچ رہی ساں فتح محمد اساڈے لیکھاں چ رب سوہنے نے خورے کیہ لِکھ دِتا اے۔ بھئی اساں ایسراں ای گُھٹ گُھٹ کے مرنا اے۔ اساڈی آودی اولاد نے ساڈے نال اجیہا ورتارا کرنا ایں۔ میں تاں رب سوہنے نوں بس ایہوای منگ رہی ساں بھئی ربّا اساڈے دلاں دے چھالے تے پیراں دے چھالیاں نوں آودے تائیں رکھیں۔ جنتے نے اینا ای آکھیا تے اکھّاں میٹ لئیاں۔ فجر ویلا ہو رہیا سی۔ رات مُکی نال ای جنتے دے ساہ وی مُک گئے۔ فتح محمد نے دوتن واری جنتے جنتے آکھیا۔ جدا وہ نہ بولی تاں فتح محمد دے وی ساہ اُکھڑ گئے۔ اوہنے اسمان ول ویکھیا۔ ٹھنڈی آہ بھری تے دم دے دِتے۔

پلاک تقریبات دِیاں تصویری جھلکیاں

امن، پیار تے برداشت دا پرچارک

ترنجن

اپریل تا دسمبر 2023ء

ترنجن

اپریل تا دسمبر 2023ء